

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

35'inci Toplantı

9 Haziran 2020 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.-OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.-Komisyon Başkanı Lütfi Elvan'ın, Türkiye Varlık Fonu denetim raporlarının görüşülmesinde izlenecek usulle ilgili Komisyonun 16/10/2019 tarihli 2'nci Toplantısında alınan kararlara ilişkin açıklaması

III.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi ile Türkiye Varlık Fonunun 2018 Yılı Mali Tabloları ve Faaliyetleriyle İlgili Denetim Raporlarının Komisyonunda görüşülme usul ve esasları ile Komisyona brifing vermesi gereken kurumlar hakkında görüşmeler

IV.- SUNUMLAR

1.- Türkiye Varlık Fonu Yönetimi AŞ Genel Müdürü Zafer Sönmez'in, Türkiye Varlık Fonu Yönetimi AŞ ile Türkiye Varlık Fonunun 2018 Yılı Mali Tabloları ve Faaliyetleriyle İlgili Denetim Raporları hakkında sunumu

V.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)DİĞER İŞLER

1.- Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi ile Türkiye Varlık Fonunun 2018 Yılı Mali Tabloları ve Faaliyetleriyle İlgili Denetim Raporlarının Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (3/1153)

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

35'inci Toplantı
9 Haziran 2020 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 15.34'te açıldı.

Komisyon Başkanı Lütfi Elvan, Türkiye Varlık Fonu denetim raporlarının görüşülmesinde izlenecek usulle ilgili Komisyonun 16/10/2019 tarihli 2'nci Toplantısında alınan kararlara ilişkin açıklama yaptı.

Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi ile Türkiye Varlık Fonunun 2018 Yılı Mali Tabloları ve Faaliyetleriyle İlgili Denetim Raporlarının Komisyonunda görüşülme usul ve esasları ile Komisyona brifing vermesi gereken kurumlar hakkında görüşme yapıldı.

Türkiye Varlık Fonu Yönetimi AŞ Genel Müdürü Zafer Sönmez tarafından, Türkiye Varlık Fonu Yönetimi AŞ ile Türkiye Varlık Fonunun 2018 Yılı Mali Tabloları ve Faaliyetleriyle İlgili Denetim Raporları hakkında sunum yapıldı.

6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun uyarınca Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi ile Türkiye Varlık Fonunun 2018 Yılı Mali Tabloları ve Faaliyetleriyle İlgili Denetim Raporlarının Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi'nin (3/1153) görüşmeleri tamamlandı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 19.33'te toplantıya son verildi.

9 Haziran 2020 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.34

BAŞKAN: Lütfi ELVAN (Mersin)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. (*)

Gündemimizde (3/1153) esas numaralı, 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun uyarınca Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi ile Türkiye Varlık Fonunun 2018 Yılı Mali Tabloları ve Faaliyetleriyle İlgili Denetim Raporlarının Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi bulunmaktadır.

II.-OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.-Komisyon Başkanı Lütfi Elvan'ın, Türkiye Varlık Fonu denetim raporlarının görüşülmesinde izlenecek usulle ilgili Komisyonun 16/10/2019 tarihli 2'nci Toplantısında alınan kararlara ilişkin açıklaması

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Değerli komisyon üyelerimiz bilindiği gibi 6741 sayılı Kanunun denetim başlıklı 6'ncı maddesinin (3)'üncü fıkrasında “Şirket, Şirket tarafından kurulacak diğer şirketler, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu bünyesinde kurulacak alt fonların bir önceki yıla ait mali tabloları ile faaliyetleri her yıl ekim ayında Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından (1)'inci ve (2)'nci fıkralar kapsamında hazırlanan ve Cumhurbaşkanlığı tarafından gönderilen denetim raporları üzerinden görüşülerek denetlenir.” hükmü yer almaktadır.

Bu düzenleme çerçevesinde gündemimizde yer alan Türkiye Varlık Fonu denetim raporlarının görüşülmesine ilişkin izleyeceğimiz usulü 16 Ekim 2019 günü Komisyonumuzun 2'nci birleşiminde belirlemiş ve görüşmeleri bu çerçevede gerçekleştirmiştik. Müsaadenizle ben hatırlatmak amacıyla alınan o kararları bilgilerinize sunmak istiyorum.

Türkiye Varlık Fonunun Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmelerine ilişkin olarak görüşmeler esnasında tam tutanak tutulması, öncelikle Türkiye Varlık Fonu yetkilileri tarafından Komisyona sunum yapılması, sunumun ardından Komisyon üyelerimiz öncelikli olmak üzere söz talebinde bulunan sayın milletvekillerimize istem sırasına göre söz verilmesi, Komisyonda dile getirilen görüş, öneri ve eleştirilere cevap vermek üzere tekrar Türkiye Varlık Fonu yetkililerine söz verilmesi, Komisyon görüşmelerini müteakip hazırlanacak Komisyon raporuna varsa muhalefet şerhlerinin eklenmesi, Komisyon raporunun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulması şeklindedir.

Değerli üyeler şimdi, (3/1153) esas numaralı Tezkerenin görüşmelerine başlıyoruz. Görüşmelere geçmeden önce bürokratların tanıtımını rica ediyorum ancak sizin bir söz talebiniz vardı.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Usulle ilgili bir söz talebimiz var, tanıtımdan sonra.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Peki, tanıtımdan sonra söz vereyim.

(*) Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, teşekkür ediyoruz.

Sayın Kuşoğlu, buyurun lütfen.

III.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi ile Türkiye Varlık Fonunun 2018 Yılı Mali Tabloları ve Faaliyetleriyle İlgili Denetim Raporlarının Komisyonunda görüşülme usul ve esasları ile Komisyona brifing vermesi gereken kurumlar hakkında görüşmeler

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ara verdiğimiz bir süre sonunda tekrar birlikte olmaktan da mutluluk duyuyorum. Hepinize saygılar sunuyorum tekrar.

Sayın Başkanım, Varlık Fonunun 2018 yılı denetimini yapıyoruz, geciktik, epey bir geciktik, süreyi çok aştık. Bununla ilgili olarak size ve Meclis Başkanlığımıza yazı da yazmıştım birkaç kere ama sadece Varlık Fonu değil Sayın Başkan, biliyorsunuz Merkez Bankasının da altı ayda bir brifing vermesi gerekiyor, onun da süresi geçiyor, çok da önemli konuların olduğu bir süreç içerisindeyiz. Merkez Bankasının da zamanında, Meclis kapanmadan önce bir brifing vermesi gerekiyor kanununa göre. Ayrıca, Sosyal Güvenlik Kurumunun da –daha önce de bildirmiştik, yazmıştım da, yine yazdım- 4 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi gereğince Meclis komisyonlarına yani Plan ve Bütçe Komisyonuna brifingde bulunması gerekiyor. Şimdiye kadar yapılmadı bu görev, şimdiye kadar hiç yapılmadı; Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde var, hiç yapılmadı. Yani devlet çarkı dönmüyor. Biz zaten çarkın dönmediğini, kurumların çalışmadığını söylüyoruz ama bu da bir örneği oldu.

Onun dışında da Değerli Başkanım, TÜİK’le ilgili olarak, hatırlıyorsanız bütçe görüşmeleri sırasında “Bir bilgilendirme toplantısı yapalım.” demiştik. TÜİK’le ilgili epey bir soru işareti var. Metotlarını değiştirdiler birçok veriyi hazırlama konusunda, onunla ilgili olarak “Bir toplantı yapalım.” demiştik. Bir de Sayıştayla ilgili bir toplantı yapacaktık, yine bir bilgilendirme toplantısı, onu da bütçe başlamadan önce yapmamız lazım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Teşekkür ediyorum.

Evet, Sayın Paylan, buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli bürokratlar, basının değerli emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum, hoş geldiniz Komisyonumuza.

Sayın Başkan, Türkiye Varlık Fonunun denetimini yapacağız, yasasını da buradan çıkartmıştık ve burada denetiminin yapılmasını öngörmüştük. Ancak şunu görüyorum gelen değerli bürokratlar içinde: Yalnızca bürokratlar var, siyasi sorumlu kimse yok. Yani biliyorsunuz, biz bütçe görüşmelerinde de bakanlık bütçelerini görüşürken siyasi eleştiriler yapıyoruz ve karşımızda bir siyasi sorumlu oluyor ve siyasi cevaplar veriyor. Ancak burada Saygıdeğer Genel Müdürümüz var, tabii ki teknik konulara eminim hâkimdir, gerekli bilgilendirmeleri bize yapacak ama sonuç olarak biz iktidarın bazı tercihlerini sorgulayacağız burada. “Efendim, niye şuraya yatırım yapıyorsunuz, niye buraya yatırım yapıyorsunuz?” Bunlar bir Genel Müdürümüzün bir yere kadar cevap verebileceği sorular yani bir yerden sonra siyasi tercihe girer bunlar. Çünkü Varlık Fonu AŞ’nin Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Cumhurbaşkanını Recep Tayyip Erdoğan, Başkan Vekili de Sayın Berat Albayrak ve tabii ki doğal olarak

da tercihler bu 2 kişinin siyasi tercihlerine göre oluşuyor ve değerli bürokratlar da sonuç olarak çok doğal olarak bu siyasi tercihlere göre tasarruflarda bulunuyorlar. Şimdi, bu siyasi tercihleri sorgulayacağız biz burada, saatlerce konuşacağız ama karşılığında yeterli cevapları alamayacağız. Bu eleştirimizi geçen oturumda da yapmıştık Sayın Başkan, bunların giderilmesi yönünde çağrı da yapmıştık size yani siyasi bir sorumlunun burada olması; Sayın Bakanın en azından, Başkan Vekili olarak Berat Bey'in burada olması yönünde talebimizi iletmıştık size ama görüyorum ki bu gerçekleşmemiş.

Sayın Başkan, 83 milyonun geleceğini belirleyebilecek bir şirketin yani Varlık Fonu AŞ'nin denetimini yapıyoruz. Oradaki tercihler inanın 83 milyonun geleceğini belirleyecek. Çünkü son dönem çıkan yasalarla birlikte o tercihler çocuklarımızın geleceğini belirleyecek belki de. Bu anlamda, eleştirilerimizi doğrudan siyasi sorumlulara yani Varlık Fonu AŞ'nin Yönetim Kurulu Başkanına veya Vekiline yapabilmeliydik. Niye bunu sağlayamadınız? Bu konuda talepte bulundunuz mu? Bulunduysanız nasıl bir cevap geldi? Siz yazıyla bu konuda Yönetim Kuruluna hangi talepte bulundunuz? Yani Meclis olarak, Başkanımız olarak nasıl bir talepte bulundunuz ve size nasıl bir cevap geldi, bunu merak ediyorum.

Bir de denetçiler yani az önce tam anlayamadım, geçen sefer bir eleştirimiz de oydu. Mesela denetçiler beraber oturuyordu bürokratlarla, şimdi ayrı oturuyorlar değil mi, öyle mi, doğru mu anladım?

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yok, yok, ondan önceki sefer o zaman beraber oturuyordunuz, pardon, ondan önceki seferdi o zaman.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Yok, geçen sefer de ayrı oturdular ama belki ondan önceki olabilir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Anladım. Ondan önceki sefer bizim uyarımızla ayrı oturulmuştu, tamam, şimdi yanlış hatırladım, ilk seferinde beraber oturuyorlardı.

Sayın Başkan, denetçiler hangi yöntemle seçildi, hangi kurumlardan atandı yani bu eskiden teftiş kurulları üzerinden mi oluyordu; bu konuda da bir bilgilendirme yapılırsa esasa geçmeden önce.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Raporda yazıyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, bu konuda belki bir daha bilgilendirme iyi olabilir, o konuda da eleştirilerimiz vardı. Çünkü şöyle: “Denetlenen kurumun Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, denetçiler de sonuç olarak onun tarafından atanıyor, böyle bir şey olabilir mi?” diye sormuştuk. Bu denetçiler hangi usulle belirleniyor, nasıl belirlendi; bununla ilgili de bir bilgi verirseniz sevinirim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tatlıoğlu, buyurun.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Ben de teşekkür ederim Sayın Başkan.

Plan ve Bütçe Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, hepinizi bir aradan sonra tekrar görmenin mutluluğu içerisindeyiz gerçekten. İnşallah ülkemiz de bütün dünya da bu pandemiden en kısa sürede, en uygun şekilde kurtuluruz.

Şimdi, ben gerçekten bu denetçi arkadaşları tebrik ederim; Yasemin Tuğçe İnan Babaoğlu, Murat Selim Aydemir, Ceyhan Ertur, Ahmet Gürsoy. Neden? Çok zor bir şey. Yani Cumhurbaşkanına adına denetleme yapıyoruz, Devlet Denetleme Kurulunun Başkanı, Türkiye Varlık Fonunun Başkanı da Sayın Erdoğan. Bir kere bu, denetlemenin ruhuna aykırı. Yani bu anlamda, Türkiye Varlık Fonunun Başkanının bizzat Sayın Erdoğan'ın olması gerçekten işleyişe bakın ne kadar aykırı; bu, denetlemeden

ortaya çıkıyor. O nedenle arkadaşları gerçekten tebrik ediyorum yani bu süreçle ilgili söylüyorum. Bu yapının, hakikaten, bu anlamda, gerçekten, bu açıdan değiştirilmesi lazım. Yani Türkiye Varlık Fonuna Başkanlık edecek Türkiye’de çok değerli insanlarımız herhâlde vardır, daha önce de olmuştur.

İkincisi: :Ben de burada Sayın Zafer Sönmez Bey’e de teşekkür ederim, daha önceki başkana ve yönetim kurulu üyelerine teşekkür ederim ama tabii ki Sayın Erdoğan’ın değil ama Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısının burada olması gerekir yani en üst düzeyde olabilecek bir temsil gerekir yani bu, Parlamente’ye da saygı açısından gerekir.

Ben bunları bütün kamuoyunun takdirine sunmak için dile getirmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Öztürk, buyurun.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Değerli Başkanım, değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım; uzun bir süreden sonra bir aradayız, hepinize saygılar sunuyorum.

Bugün, Türkiye için yeni sayılabilecek Türkiye Varlık Fonu Anonim Şirketinin 2018 yılı denetim raporlarını görüşeceğiz. Her şeyden önce, denetlemek zor bir iş, denetlenmek daha zordur. Bu bir anayasal görev, hepimiz Anayasa’nın 108’inci maddesi gereğince bunu yapıyoruz. 2018 yılına ait faaliyetleri denetim kurulu raporu üzerinden denetleyeceğiz. Tabii, her şeyin başlangıcı zordur. Türkiye Varlık Fonu Anonim Şirketi, Türkiye’de yani aradan iki yıl, üç yıl geçmesine rağmen hâlâ yeni sayılır. Kaldı ki 2018 yılı faaliyetlerini denetleyeceğimize göre yeni olması babında bu raporu ben de inceledim, gayet disiplinli bir rapor hazırlamış arkadaşlarımız, inşallah faydalı olur.

Ben tekrar hepinizi yeni dönem için saygıyla selamlıyor ve hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, tabii, Varlık Fonu denetim raporunun gecikmesiyle ilgili olarak şunu ifade edeyim: Geçen yıl da aynı konuyu görüşmüş idik. Özellikle çok sayıda kurumu ilgilendirmesi nedeniyle bu denetim raporlarının zaman aldığı ve bağımsız denetim firmasına gidişi, açıkçası bu verilerin elde edilip onun da oldukça geç bir süreçte yapıldığı, dolayısıyla bağımsız denetim firmasının yapmış olduğu denetimden sonra da süratle, bugün aramızda bulunan denetçi arkadaşlarımız –ben de kendilerine teşekkür ediyorum- bu denetimi hızla tamamladılar ve mart ayında Türkiye Büyük Millet Meclisine bu denetim raporunu sundular, daha doğrusu Cumhurbaşkanlığı tezkeresiyle bu rapor sunuldu. Tabii Covid süresince toplanamamamız nedeniyle maalesef bir miktar uzamaya da neden oldu. Ki bu yaşanan sorunu çözebilmek amacıyla da biliyorsunuz Meclis tatile girmeden önce de bir yasal değişiklikle ağustos ayına çektik ki bundan sonraki süreçte bu gecikme yaşanmasın düşüncesiyle.

Diğer taraftan yine Merkez Bankasının sunuşu; evet, Merkez Bankasıyla da görüştük, önümüzdeki günlerde de Merkez Bankasının bir sunuşunu alacağız ki daha yılın ilk yarısı tamamlanmadı, dolayısıyla bunu da alacağız.

Diğer taraftan Sosyal Güvenlik Kurumu, TÜİK ve Sayıştayla ilgili Sayın Kuşoğlu’nun talepleri oldu. Sayıştay, biliyorsunuz, raporlarını, denetimle ilgili raporlarını sürekli olarak, düzenli olarak bize gönderiyorlar, sizlerle de paylaşıyoruz bunu. Ama önümüzdeki günlerde de Sayıştayı burada, birlikte inşallah ağırlarız diye düşünüyorum.

Yine Sayın Paylan'ın dile getirdiği bir husus, belki Sayın Tatlıoğlu da bir nebze değindi. Tabii, ben açıkçası, Sayın Sönmez, Zafer Sönmez son derece yetkin ve genel müdürlük konumunda olan arkadaşımız, dolayısıyla burada sorulan soruların hepsine detaylı bir şekilde tüm açıklığıyla cevap vereceğini de düşünüyorum. Ki geçen yılki denetimimizde de gerçekten sorulan tüm sorulara da tüm açıklığıyla, net bir şekilde cevabını verdi. Ben kendisine çok teşekkür ediyorum. Çok disiplinli bir ekip, iyi çalışan bir ekip, dolayısıyla sorularınız varsa elbette bu sorularınıza da Sayın Sönmez cevap verecek diye düşünüyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Sayın Başkan, yani yetkinliğine asla bir laf etmedik, kendisi saygıdeğer bir bürokrat. Bu konuda laf etmek mümkün değil ancak belli bir yere kadar cevap veriliyor ki siz de...

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Yahu takdir, takdir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Hayır, şundan bahsediyorum yani siyasi tercihler. Siyasetçiler siyasi tercihleri sorgularlar. “Niye bunu aldınız? Niye bunu yaptınız?” şeklinde.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Şimdi, burada teknik bir denetim yapıyoruz Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Bakın, hayır, Zafer Bey buna bir yere kadar cevap veriyor.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Peki.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Siyasi tercihtir, siyasi tercihi biz sorgulayamamış olacağız. Yine bu konuda siz talepte bulundunuz mu diye ben bir soru sordum.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet. Sayın Kuşoğlu, buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Sayın Başkanım, soruma cevap vermediniz ama. Yani talepte bulundunuz mu?

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Ben sorunuza cevap verdim. Biz gerekli istişareleri yaptık, ilgili Bakanlığımızla yaptık.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Yazılı olarak mı?

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Hayır, yazılı yapmadım. İlgili Bakanlığımızla yaptık, Zafer Bey’le de konuştuk, Zafer Bey tüm soruları cevaplandırabileceğini ifade etti ve bu çerçevede...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Yani Bakan Bey gelmeyi uygun görmedi.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Öyle bir anlam çıkmıyor yahu.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sorumluluk hissedene gelir.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Hayır, efendim. Böyle bir şey söylemiyorum ben. Biz gerekli istişaremizi yaptık, böyle bir usul de yok. Yani, burada yasal olarak “Bakan gelecek.” “Şu gelecek.” diye bir ifade de yok. Neticede Fonun Genel Müdürü burada değerli arkadaşlar, ne sorunuz varsa sorun. Eğer cevaplanamayacak bir şey varsa da o zaman tekrar size ben söz veririm. Yani bu konuda bir tereddüde düşmeye gerek yok.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Sayın Başkan, vurgulamak için söylüyorum. Benim şahsen, bizim itirazımız da yok. Tabii ki Zafer Bey’in yetkinliğiyle ilgili değil, usulle alakalı. Yani bir konu, burada temsili, Parlamentoya karşı temsili olmalı ve bu da teknik yeterlilik açısından değil, üst seviyede sorumluluk sahibi açısından olduğunu söylüyorum. Yoksa asla Zafer Bey’i daha önce de bununla alakalı...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Biz bu soruyu sormaktan vazgeçmeyeceğiz, siz de cevap vermeyeceksiniz. Ta ki ne zamana kadar?

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar...

KİT Komisyonunda da denetim yapılıyor, ilgili Bakan mı geliyor Komisyona? İlgili Genel Müdür geliyor, yapmayın arkadaşlar. Yani, burada denetimi yapacaksak yapalım ama siyaset yapacaksınız yine siyasetinizi yapın, ben ona bir şey demiyorum. Lütfen...

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Hayır, Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısını istiyoruz, Bakanı değil.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı, Başkanım.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Yönetim Kurulu üyesi, aynı zamanda Genel Müdür Zafer Bey.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Bakanı değil, Bakanı değil. Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) - Yetkisi var.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Görüyorum...

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet... Arkadaşlar, bir icrayı yapan kişi genel müdürdür, yönetim kurulu üyesi ve genel müdürdür. Buraya genel müdürler geliyor, KİT denetimini yapıyoruz. İşte, tüm kamu iktisadi teşekküllerin denetimini yapıyoruz, yıllarca müfettişlik yaptı Sayın Kalaycı, hangisine sayın bakan geldi? İlgili genel müdürler gelir ve bunun hesabını verir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Varlık Fonunu küçülttünüz şimdi yani.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Buyurun Sayın Kalaycı.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. Yani, sizin de ifade ettiğiniz gibi Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu, herhâlde 60-70 yıldır denetim yapıyor ve orada daha önce Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, şimdi Sayıştayın denetim raporları üzerinden denetim yapılıyor. Hiçbir zaman o denetim yapılan kuruluşun bağlı olduğu bakan oraya gelmiyor, genel müdür geliyor, hesabı genel müdür veriyor.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Yönetim kurulu başkan yardımcısı falan gelmiyor mu?

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Yani, yönetim kurulu üyelerinden gelen oluyor ama “İlla ki gelecek.” diye... Genel müdür esastır.

Bir de şunu söyleyeyim yani eski bir denetim elemanı olarak, denetim elemanı “Ona bağlıymış, buna bağlıymış.” hiç etkilenmez, biz Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu olarak bağlı olduğumuz başbakan hakkında çok defa özel inceleme raporu yazdık. Yani, o bizim yazdığımız raporu etkilemez. O nedenle buradaki arkadaşlarımız bir zan altında kalmasın yani, denetçi işini yapar, “Kime bağlıymış, kimmiş?” ona bakmaz. Yıllarca da bunu biz yaptık.

CAVİT ARI (Antalya) - Siz yaptınız Sayın Kalaycı.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, teşekkür ediyorum değerli arkadaşlar.

Sayın Kuşoğlu herhâlde sizin tekrar söz talebiniz var, evet, buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tekrar söz aldım, eğer mümkünse mali tabloları ben toplu hâlde isteyecektim hem sunum sırasında bize kolaylık olur, bir arada değerlendirme imkânımız olur, burada rapor üzerinden takip etmekte zorlanıyoruz. Alabilirsek mali tabloları, memnun oluruz.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Böyle bir imkânımız var mı Zafer Bey?

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Sayın Başkanım, denetim raporunun bir nüshasını hemen arkadaşlara...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Denetim raporu değil, mali tablolar. Konsolideler yeter, şirketlere çok gerek yok.

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Mali tablolar... Tamam, tamamdır.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, Sayın Bekaroğlu.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bir de Başkanım...

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Pardon, buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – KİT’lerde yapılan denetim, bu denetim konusuna ben girmedim. Sonuç olarak Sayın Bakan da Varlık Fonu Başkan Yardımcısı sıfatıyla, Maliye Bakanı olduğu için katılmıyor ya da siyasi bir kişiliği olduğu için katılmıyor. Ben, seçilmiş olmasını yani burada siyasi olarak bize hesap verebilmesini kastediyor diye düşünüyorum arkadaşlarımın da.

Şu andaki sistemde bu yok, şimdi, KİT’lerde yapılan denetim idari bir denetim ama siyasi olarak o KİT’in bağlı bulunduğu bakan o konuyla ilgili siyasi hesabını da ayrıca veriyor, her yerde. Ama burada bu durum yok, öyle bir eksiklik var, bu, zaten sistemden kaynaklanan bir sıkıntı, baştan düşünülmemiş. Bu yeni Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde böyle bir anormallik var, seçilmiş tek bir kişi var, öbürleri, hepsi bürokrat, maalesef.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Anayasa gereği, Türk milleti adına, Meclis adına yapılan...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Tabii, tabii... Ama idari bir denetimdi, siyasi niteliği yok yani oradaki bürokratlara, genel müdürlere siyasi hesap sormuyor Meclis. Sadece idari yönden hukuka uygunluğu, mevzuata uygunluğu yönünden denetliyor ama siyasi hesabının ilgili bakan veriyor zaten.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Ama böyle bizim zaten siyasi denetim yapma yetkimiz, böyle bir şey yok zaten, böyle bir şey olamaz yani.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Yani, şöyle, kendim yaşadığım için söylüyorum: Yani bakanın dahil olan, bakanın sorumluluğunu gerektiren bir şey olduğu zaman zaten raporunda yazıyor.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Tabii, o, zaten işte, siyasi sorumluluk gereği ayrıca tartışılıyor, onu söylüyorum, burada o yok. Burada, siyaseten sorumlu bulunan ya da hesap verebilecek kimse yok Meclise karşı, böyle bir eksiklik var.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Bu arada şunu da ifade edeyim: Şimdi, tabii şu da söylendi: “İşte, yönetiminde siyasilerin olduğu bir yapıyı bürokratlar denetliyor.” şeklinde. Bağımsız denetim kuruluşu öncelikli olarak bir denetim yapıyor, bir denetim raporu hazırlıyor. O denetim raporu üzerine yine bu arkadaşlarımız bir denetim yapıyorlar ki ben kendim de baktım, sizler de mutlaka incelemiştinizdir, son derece eksik gördüğü kısımları net bir şekilde bu arkadaşlarımız da ortaya koymuşlar, kendilerine de teşekkür ediyorum.

Sayın Bekaroğlu, buyurun lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Konu tartışıldı, kayıtlara geçmesi açısından söylüyorum. Yani, elbette arkadaşların ifade ettiğinin aslında ben de altını çiziyorum.

Sayın Genel Müdüre bir itirazımız yok bizim ama burada iki şekilde karar vericilerle karşı karşıya olmamız gerekiyor, siyasi karar vericiler.

Bu, normal bir şirket değil, teknik bir denetim falan yapmıyoruz, sadece teknik denetim yapmıyoruz. Bu, kamuya ait bir şirket, kamu varlıklarını kullanıyor, milyar milyar dolarlardan, kaç yüz milyar dolarlardan söz ediliyor.

“Neredeyse Türkiye varlıklarının yüzde 40’ını, daha sonra belki de yarısını yönetecek.” deniliyor ve büyük beklentilerle... Mesela, istihdamla ilgili beklentilerimiz var. Bunlar, bir genel müdürün teknik olarak cevap vereceği sorular değildir; bu, bir. Niye böyle bir siyaset tercih edildi, bize bir siyasinin anlatması gerekiyor.

İkincisi de şirket de olsa kararları yönetim kurulu verir; genel müdür, evet, altındaki elemanlar, o kararları uygularlar. Yani sadece bunu denetlemiyoruz biz. Biz hem siyasi tercihleri burada tartışacağız hem de yönetim kurulunun almış olduğu kararları tartışacağız. O nedenle, yönetim kurulu başkanının, yardımcısının burada olması, siyasi sorumluların burada olması ve kamuya ait olan şeyle ilgili karar vericilerin burada olması ve cevap vermeleri gerekirdi. Bizim düşüncemiz budur. Bu düşüncenin kayıtlara geçmesini istiyoruz.

Dolayısıyla Sayın Başkanım -çok özür diliyorum, altı ay sonra geldim, konuşuyorum burada- sık sesinizi hep yükseltme alışkanlığınız var. Sayın Başkanım, bu yanlış, bize kızmayın kürsüden.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Arkadaşlar, ben niye kızayım size? Kızır mıyım hiç yani?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ama öyle oluyor. Biz işimizi yapıyoruz, kayıtlara geçiyoruz, başka bir gücümüz yok. Sadece kayıtlara geçsin.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Çok teşekkür ediyorum Sayın Bekaroğlu.

Değerli arkadaşlar, şimdi sunumunu yapmak üzere Türkiye Varlık Fonu Yönetimi AŞ Genel Müdürü Sayın Zafer Sönmez’e söz veriyorum.

Buyurun Sayın Sönmez.

IV.- SUNUMLAR

1.- Türkiye Varlık Fonu Yönetimi AŞ Genel Müdürü Zafer Sönmez’in, Türkiye Varlık Fonu Yönetimi AŞ ile Türkiye Varlık Fonunun 2018 Yılı Mali Tabloları ve Faaliyetleriyle İlgili Denetim Raporları hakkında sunumu

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim, Sayın Komisyon üyeleri; öncelikle usule ilişkin yorumlara küçük bir not eklemek isterim.

12 Eylül 2018’e kadarki dönem için Sayın Himmet Karadağ Varlık Fonunun Yönetim Kurulu Başkanıydı kendisi. O anlamda hem Başkan olarak hem de Yönetim Kurulunu temsilen Sayın Hocamız Kerem Alkin de burada. Ben de ayrıca o günden, 12 Eylül 2018 sonrasında bugüne hem Yönetim Kurulu üyesi hem de Genel Müdür olarak görev yapmaktayım.

Sayın Başkanım, değerli vekillerim; geçen sene olduğu gibi, öncelikle Varlık Fonuyla ilgili bir genel prezantasyon sunacağım. Bunun sonrasında denetleme raporuna ilişkin konuları kısaca özetleyeceğim ve sunumu bitireceğim eğer uygun görürseniz.

Genel olarak, esasında, tekrardan biraz konseptleri anlatmak gerektiğini düşünüyorum. Varlık fonları ve genel büyüklükleri anlatmak çok yararlı olacaktır diye düşünüyorum.

Dünyadaki varlık fonlarının toplam değeri 8 trilyon dolar civarında yani Uluslararası Varlık Fonları Forumu’nun web sitesine baktığınızda 8 trilyon dolarlık bir büyüklükten bahsediyoruz.

2018 konsolide denetimine göre, UFRS’ye göre yapılmış denetime göre Türkiye Varlık Fonunun sermaye toplamı dolar bazında bakarsak 33,5 milyar dolar civarında. Yani 33 milyar dolar –yuvarlak konuşuyorum- bir büyüklükten bahsediyoruz yani toplam varlık fonlarının binde 4’ü büyüklüğünde bir rakama sahibiz, Türkiye Varlık Fonunun konsolide varlıkları.

Kendi geçmişimden kısaca bahsetmek gerekirse: 2018 öncesi, 2012 ve 2018 yılları arasında Malezya’nın Varlık Fonunda çalıştım, adı “Khazanah Nasional” ve bu Fon’un 1994’ten bugüne kadarki -hâlâ da öyledir- Yönetim Kurulu Başkanı Malezya Başbakanıdır. Hemen güneyindeki Singapur’a gidersek... Türkiye Varlık Fonunun 2 tane global ölçekte örnek alındığı fon bulunmaktadır: Biri Singapur’un Temasek’i, diğeri de Malezya’nın Khazanah Nasional’ı. Bunlar Türkiye-Yunanistan gibi komşu ülkeler, birbirlerine çok yakındır. İkisinin de başkanı esasında benzer kişilerdir. Yani Singapur’un Government Investment Corporation’ın başında Singapur Başbakanı bulunmaktadır, Khazanah yani Malezya’nın Varlık Fonunun başında da Malezya Başbakanı bulunmaktadır. Teknik bir bilgi olarak söylemek isterim.

Bu 2 fon neden Türkiye Varlık Fonuna çok benzemektedir? Şundan dolayı esasında: Varlık fonları çok geniş bir tanım. İngilizcenin Türkçeye tercümesindeki bir azizlikten dolayı kafalar biraz karışıyor. İngilizce “wealth” ve “asset” -iki tane kelime- ikisinin de Türkçe karşılığı “varlık”. Türkiye’deki Varlık Fonunun yani Türkiye Varlık Fonunun tam tanımı, esasında, varlığa dayalı kalkınma fonu, “asset-backed development fund”. Bu tanıma girenlerin dünyadaki iki tane iyi örneği Singapur’un Temasek’i ve Malezya’nın Khazanah’ı. Bunun dışında, bahsedilen varlık fonlarına baktığımızda, ilk varlık fonu nerede kurulmuş? Esasında 1950’lerin başında Kuveyt’te kurulmuş yani varlık fonları Batılı ülkelerde kurulan bir şey değil. Orta Doğu’daki petrol gelirlerinin nasıl değerlendirileceğine dönük bir bakış açısından çıkmış, Asya’ya doğru evrilirken Asya’da kalkınma odaklı bir konseptte bulunmuş. Bunun için varlık fonları... Mesela, aklımıza hemen gelen Norveç Varlık Fonu konuşulur. Norveç Varlık Fonu, o ülkenin petrol geliri fazlasının değerlendirildiği bir fondur. Bunun gibi, mesela, Singapur’daki GIC ihracat fazlasının değerlendirildiği bir fondur ama Singapur’daki Temasek ve Malezya’daki Khazanah ise bizim çok benzerimiz şirketlerin bir çatı yapının altına konulduğu ve buradan bir değer oluşturulduğu bir yapıdır. Geçmişine bakalım: Temasek 1970’lerde kurulmuş, değer yaratımına 90’ların ortasında başlamış ve bugün 230-240 milyar dolarlık bir büyüklüğe gelmiştir yani kırk elli yıllık bir hikâye. Malezya’daki Khazanah’a gelirsek, 1994 yılında kurulmuştur. Bugün itibarıyla yirmi beş yıllık, yirmi altı yıllık bir geçmişi bulunmaktadır, kabaca 35-40 milyar dolar civarında bir büyüklüğe sahiptir. Bu ölçekte, üç yıllık Türkiye Varlık Fonu, esasında -Sayın Vekilimizin de bahsettiği gibi- daha emekleme dönemini yeni bitirmiş, büyümeye doğru adım atmakta olan bir fondur ve her kurum gibi, doğum sancılarını yavaş yavaş aşip daha sağlam temellere oturtulmaya çalışılan bir yapıdadır.

Bu kısa girişi anlattıktan sonra tekrardan Varlık Fonunun denetim yapısını size hatırlatmak isterim. Tabii ki siz çok daha iyi biliyorsunuz bu kanunu burada yaptığınız için. Üçlü bir denetim yapısı vardır. Sıralama olarak, öncelikle bağımsız denetim şirketi denetler, raporu hazırlar, sonrasında Devlet Denetleme Kurumu Başkanlığı gelir, o denetim raporu üzerinde incelemesini yapar, incelemeyi kanunda belirtilen sürelerle göre Plan ve Bütçe Komisyonuna sunar, Plan ve Bütçe Komisyonunda da süreç tamamlanır. Şu an bu üçlü yapının üçüncü ayağında bulunmaktayız.

Benim on sekiz yıllık bankacılık, yedi sekiz yıllık da Varlık Fonu deneyimim var. Bankacılıkta ilk beş yılımı müfettiş olarak geçirdim. Denetim raporu geçmişe dönük verilerin denetlenmesi olduğu için bu sunumda biz neler yaptık, ileriye doğru nasıl bir yapı kurguluyoruz, biraz onu da anlatmak istiyorum, sizler için de bilgi verici olacağını düşünüyorum.

Yeni yönetim olarak Eylül 2018’de başladık Sayın Cumhurbaşkanımızın Yönetim Kurulu Başkanlığına atanmasıyla beraber. 12 Eylül 2018’de Resmî Gazete’de yayımlandıktan sonra yeni yönetim kurulu oluştu. Hemen akabinde yetki belgesi, yol haritasını oluşturduk. Nedir bu? İngilizcesi: “Mandate” Yani buranın yetkisi ne olacak, ne yapacak, nelere bakacak? Bunun arkasından uluslararası kurumlarla belli ilişkiler oluşturduk, on yıllık stratejik planı oluşturduk. Bu anlamda, ilk yaptığımız işlemlerden bir tanesi kamu bankalarının -10 tane kamu bankasını- katkı sermayelerinin güçlendirilmesi anlamında 2019 yılında 3,7 milyar euroluk sermaye katkısında bulunduk, arkasından basın açıklamasında da bulunduğumuz 1 milyar euroluk bir kredi kullanımında bulunduk. Bu anlamda -Plan ve Bütçe Komisyonunda da detaylarını vermiştik- ilgili kredi, Hazine garantisiyle kullanılmıştır, devletin kayıtlarında bulunmaktadır. Bu anlamda her türlü açıklamayı da yaptık. Hemen arkasından Millî Piyangonun hizmet alımına dönük ihalesi yapıldı. Bunun arkasından İstanbul Finans Merkezi yatırımı yapıldı. Hemen arkasından 2019’un son çeyreğinde Borsa İstanbul’daki hissemizi yüzde 90.6’ya çıkardık iyi bir yerden geri alarak. Petrokimya yatırımlarıyla ilgili sürece başladık. 2018 konsolide finans tabloları tamamlandı. 2020’ ye geldiğimizde Sinasure Çin’in İhracat Kredi Sigorta Şirketiyle 5 milyar dolarlık bir mutabakat metni “memorandum of understanding” imzalandı. Bunlar yapacağımız sıfırdan petrokimya, maden, enerji gibi projelerde ilgili Çin yatırımcılarının ihracat sigorta ihtiyaçlarını karşılayacak işlemler.

Kurumsallık anlamında, uluslararası denetim şirketlerinde denetim yapıldıktan sonra da yine 2020’nin ilk çeyreğinde Fitch Ratings’den “rating” süreci tamamlandı. Bu, şirketin uluslararası piyasalarda daha iyi tanınabilmesi, bir yatırımcı bazının oluşturulabilmesi için genel şartlardan bir tanesi. Bahsettiğim holding şirketlerimiz kuruldu hemen altımızda. Küçük bir yatırımımız oldu bankalarla beraber, PTT’yle beraber, bunun da açıklamasını yaptık. Ödeme sistemleriyle ilgili Platform Ortak Kartlı Sistemler Anonim Şirketine yüzde 20 kadar ortak olduk.

Yine baktığımızda, “Varlık Fonu neye bakıyor?” dersiniz, birazdan anlatacağım konulardan 2 tanesi bizim için çok önemli esasında, ekonominin yapısal sorunları. Bu yapısal sorunlardan bir tanesi uzun süreli. Bugün cari açık veren bir ülke olmakla beraber geçmişimizde çok uzun süreli cari açık veren bir ülke konumundaydık. Bunun kapatılmasına dönük petrokimya sektörüne yatırımlarımızı planlıyoruz. Yani, çok basit anlatmak gerekirse şu kalem bir petrokimya ürünü 10 tanesinin 9’u Türkiye’de ithal ediliyor. Bu 10 tane kalemin 9’unun yarısı petrolü olmayan ülkelerden ithal ediliyor. Bu yapısal bir sorun bunun çözülmesi gerekiyor. Varlık Fonu ekonomide yapısal sorunlara çözüm getiren yatırım stratejilerini kurgulamak üzere harekete geçen bir yapıdır. Birazdan detaylarını anlatacağım.

Diğer konu tasarruf bazı yani Türkiye ekonomisinin 2 tane yapısal problemi var. Tasarruf bazını güçlendirmeniz için de finansal sektörün mimarisini değiştirmeniz lazım yani Türkiye’de finansal sektör yeni bir konu değil yaklaşık elli yıldan beri banka dominant bir yapı, finansal sektörün bilançosunun yüzde 95’i bankalardan oluşuyor. Bu da kriz dönemlerinde arabadaki “airbag” gibi düşünün, arabanızda “airbag” yok, kaza yaptığınızda direksiyonla yaklaşma riskiniz var. Bunun çözülebilmesi için Türkiye’de 2 alanın güçlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bir tanesi, mevcut bilançoyu büyüterek yani mevcut finansal sektör büyüyecek ama bankacılık sektörünün toplam içindeki payı yüzde 95’lerden çok daha aşağıya gelmesi lazım. Bunun oluşturabilmesi için bir tane sektörün büyütülmesi gerekiyor o da sigorta sektörü. Çünkü, bankacılık sektörü kredi bazlı büyüyen bir bilanço, sigortaysa küçük primlerin damlaya damlaya göl olduğu ve bir şekilde o “airbag”ın arabayı kullanırken yan tarafınızda oluşturduğu bir yapı.

Bir diğer yapı da şu an üzerinde kafa yordüğümüz Türkiye’de sermayeye dönük sektörlerin artırılması yani sermaye sağlayıcı sektörlerin, finansal kuruluşların oluşturulması. Bunun önemli bir bacağının da İslami finansman olduğunu düşünüyoruz. Bu anlamda 2019’un sonunda kamu sigorta

şirketlerinin konsolidasyonu projesini başlattık. Bunların satın alması Nisan 2020’de tamamlandı, basın açıklaması yapıldı, 6,54 milyar TL. Şu an 6 tane kamu bankasının sigorta şirketinin sahibi Türkiye Varlık Fonudur. Bu bankalarla uzun vadeli bankasürans sözleşmesi yapıldı yani dağıtım anlaşması diye düşünebilirsiniz. 1 Eylülde 3 tane “elementer”, 3 tane de hayat sigorta şirketi teke inecek ve yıl sonunda da operasyonel olarak bunlar birleştirilecek. Buradaki amacımız şu: Türkiye’den neden bir AXA, Allianz, Groupama gibi uluslararası veya Polonya’nın PZU gibi bölgesel lider bir sigorta şirketi çıkmasın, çıkabileceğine inanıyoruz. Bunu engelleyen temel faktör şu: Sigortacılık sektöründe pazar payının yüzde 50’si 30’un üzerinde şirkete sahip, 30’dan fazla şirket yüzde 1 ya da 1,5 gibi paylara sahip yani bir ölçek oluşmuyor onun için konsolidasyon gerekiyor. Bu konsolidasyonu biz kamu tarafından harekete geçirerek... Bugün Fransa’ya bakalım AXA ve Groupama gibi 2 tane lider sigorta şirketi çıkaran bir ülke. Toplam sektör 5-10 tane sigorta şirketinin elindedir ki ilk 5-6’sı sektörün yüzde 60-70-80’ine sahiptir.

Bu anlamda öncelikle Varlık Fonunun yetki ve yol haritasını anlatmak isterim. Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim; tekrardan bir analogiyi anlatmak istiyorum. Varlık Fonu nedir, ne değildir diye başlamak istedik biz 2018’de yola çıktığımızda. Varlık Fonu ne değildir? Varlık Fonu banka değildir, kredi vermez. Bizimle ilgili medyada bazı açıklamalar oldu, krediler verildi gibi. Onlar bankalarımızın verdiği ve konsolideye yansıyan krediler, bizim faaliyetlerimizle alakalı değil. Bankaların konsolidasyonundan dolayı bilançomuza yansıyan faaliyetleri.

Birincisi, Türkiye Varlık Fonu banka değildir, kredi vermez.

İkincisi, Türkiye Varlık Fonu Hazine değildir, bütçeyi fonlamaz yani bizim aldığımız hiçbir kredi Türkiye’nin genel bütçesini fonlayan bir kredi değildir. Kendi yatırımlarımızla ilgili kredi ihtiyacımız olur.

Üçüncüsü, Merkez Bankası değildir, para politikasını belirlemez. Merkez Bankası Türkiye’nin çok saygıdeğer bir kurumdur. Para politikasını belirleyen ana kuruluştur.

Dördüncüsü, Özelleştirme İdaresi değildir yani portföyündeki şirketleri satmak gibi bir amacı yoktur, amacı değer yaratmaktır.

Beşincisi, bir sigorta kuruluşu değildir. İçeriye maaşlarımızdan ya da herhangi bir şekilde sürekli bir para girmez. İngilizcesi “closed-end fund” yani kapalı devre bir fondur. Kapalı devresi şu: Şirketler içine konmuştur ve bunun üzerinden bir değer yaratılma stratejisi vardır. Bu anlamda biz yetki yol haritasını şu şekilde oluşturduk: Bir eve benzetirsek bunu, 4 tane dikey sütunu var.

Birincisi, şirketlerin değerini artırmak.

İkincisi, Türkiye’nin stratejik yatırımlarına sermaye sağlamak.

Üçüncüsü, Türkiye’nin yurt dışı stratejisini ve rekabetçi şirketlerini destekleyen yatırımlar yapmak.

Dördüncüsü, Finansal piyasalarda iyileşme ve derinleşmeyi desteklemek. Bu işleri yaparken de beşinci, yatay olan stratejisiyle finansmanını sağlar. Bu finansman ya dış kaynakla yani bir krediyle olabilir ya iç kaynakla temettü ya da sermayeyle olur.

Beşincisi, şirketin en önemli özelliklerinden bir tanesi, ayaklarının çok sağlam bir şekilde yere basması için kurumsal yönetim, yani İngilizcesi “complete government”ın çok iyi olması, güçlü olması. Bunun için ne yapmanız lazım, şirketin bağımsız denetimini yaptırmanız lazım, şirketin, ratingini yaptırmanız lazım ve uluslararası kuruluşlarla ilişkisini oturtmanız gerekiyor.

Altıncısı, ilke ve değerler. Kusura bakmayın İngilizce anlatıyorum bir anlam bütünlüğü olsun diye: “Core values.” Nedir bu? Şeffaflık, hesap verilebilirlik gibi önemli kurumsal ilkeler.

Yedincisi, doğru insan kaynağına yetki verilmesi yani doğru insan kaynağı havuzuna ulaşım ülkenin ... Türkiye'nin de herhâlde çok şanslı olduğu bir şey insan kaynağı, insan kaynağı açısından sıkıntısı olan bir ülke değiliz.

Bu yedi basamaklı yetki belgesi de Türkiye Varlık Fonunun yetki belgesidir. Bu doküman bizim web sitemizde bulunmaktadır, bütün halka açıkladık bunları, sitemizde görebilirsiniz.

Stratejik yatırımlara gelirsek biraz önce bahsettiğim çok önemli bir şey var: Türkiye'deki en son yapılan büyük ölçekli petrokimya yatırımının temeli 1960'larda Sayın Başbakanımız, Sayın Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından atılmış; o günden bugüne, esasında, çok büyük ölçekli bir petrokimya, entegre petrokimya tesisi yapılamamış. Bizim bugün Adana Ceyhan bölgesinde -bunu da basına açıkladık- 10 milyar dolar civarında toplam yatırımı içeren bir yatırım projemiz var. Orayı neden bir petrokimya kümelenmesi olarak seçiyoruz? Çünkü bir temerküz noktası yani Bakü-Tiflis-Ceyhan, Kuzey Irak petrolleri, yukarıdan gelecek potansiyel bir hat ve bölgeye ihracat imkânından dolayı. Burada bölgenin de milletvekilleri var, Nejat Bey buradaydı, mesela Antep'te müthiş bir petrokimya üretimi var, petrokimya potansiyeli var, o bölgeyi de şey yapacak bir Singapur modeli yani Jurong Adası gibi ya da bir Hollanda modeli yani Port of Rotterdam gibi bir projeyi orada başlatmak üzere düğmeye bastık. Bugün uluslararası danışmanlarla bu anlamda fizibilite çalışmamız devam etmektedir. Bunu neden yapıyoruz? Esasında, bahsettiğim yani yılda 18 milyar dolarlık petrokimya ithalatımız var. Bunun önünü kesmemiz gerekiyor ekonomideki sürekliliği sağlayabilmek için. İstihdamı söylemişti sayın vekillerimiz. İnşaat döneminde kabaca 10 bin kişi, faaliyet döneminde de 5 bin kişi ve kaliteli işçinin olduğu bir yatırım olacak Adana Ceyhan bölgesindeki yatırımımız. Bunun ötesinde, tabii, bu yatırım sadece Türkiye Varlık Fonunun değil, yabancı yatırımcıyı da bir çıpa gibi çeken bir yatırım olacak. Yani biz öncelikle arsanın sahibi "arsanın emlakçısı" diyebilirsiniz ama yatırımcısı da olacağız ve Türkiye'ye mal satan ilgili ülkelerdeki stratejik yatırımcıyı da ülkemize çekmeyi planlıyoruz.

Bunun hemen arkasından, maden projelerimizi devreye soktuk. Bugün itibarıyla 20'ye yakın önemli, kıymetli madenimizi Varlık Fonunun altına aldık ve bu anlamda dünyadaki uluslararası modelde yani bir Kanada modeli veya benzer modellerle Türkiye'nin büyük bir maden holdingini oluşturmak için, aynı anlamda, danışmanlarla çalışmalara başladık. Neden bu önemli? Çok kısa detay vermek istiyorum. Yani baktığımızda, Türkiye'nin milyar dolar üzerinde demir çelik, altın, kömür, bakır, alüminyum, çinko gibi madenlerde müthiş bir ithalatı var. Yani dış ticaret dengesinde açık veriyoruz, bu da ekonominin ikinci büyük gediği özellikle cari açık anlamında. Cari açık anlamda şu ana kadar söylediklerim de birinci, petrokimya; ikinci, maden kısmı.

Altındaki hikâyemiz çok orijinal ve değerli bir hikâye. 2000 yılında 1 ton altın çıkaramayan Türkiye Cumhuriyeti -Sayın Bakan Yardımcımız Mithat Bey de burada, Danışmanımız olarak faaliyet gösteriyor- geçen sene yani 2019 senesi itibarıyla 45 ton altın çıkarabilmiş durumda. Yani bu çok çok önemli. Türkiye'nin potansiyelinin 100 tonlara çıkacağını düşünüyoruz. Bunu yapabilmek için uluslararası standartta fizibilitesiyle, uluslararası standartlara uygun raporlamasıyla, finansmanı ve sermaye şeyiyle bu işin başındayız ve hummalı bir şekilde bu iki konuyu ele almış durumdayız.

Cari açıkla ilgili üçüncü konu -bu üç konuyu da basın açıklamalarıyla kamuya açıkladık ama siz sayın milletvekillerime ve Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanımız ve değerli üyelerimize konuyu tekrardan hatırlatmak amacıyla "Ne yapıyoruz?"u, bunu anlatmak için özetliyorum- yerli kömür, yerli kömürden elektrik üretimi. Bu konu neden önemli? Geçenlerde İş Bankası Kültür Yayınlarından bir kitap çıktı "Cumhuriyetin Akıncıları" diye. Nurullah Esat Sümer... 1929 ekonomik buhranı yaşanıyor Türkiye'de, Türkiye bir pamuklu bez üretmiyor ve hangi şirket kuruluyor? Türkiye'nin ilk Varlık Fonu kuruluyor: Sümerbank. KARDEMİR'i, SEKA'yı bünyesinde barındıran Sümerbank, Türkiye'ye tekstili

getiren kurum. Başındaki Nurullah Esat Sümer o dönemlerde Bakan oluyor. Bakan olduğunda Marshall Yardımları'nın pazarlığını konuşuyor ve Marshall Yardımları'nı Türkiye'ye isterken ne istiyor, biliyor musunuz? Krediyi neden talep ettiğini söylüyor, doğu linyitlerini aktive etmek. Yani Afşin-Elbistan'daki kömür, linyit sahalarının aktive edilmesini Türkiye yetmiş, seksen yıl önce konuşuyor. Bakın, hâlâ gerçekleştirilmiş durumda değil tam olarak. Türkiye'nin 3'üncü büyük ovası olan Afşin-Elbistan ve yerin altında çok önemli bir linyit yatağı var. Bugün Türkiye oradaki kömürü çevre standartlarına uygun bir şekilde, filtrasyonu olan bir şekilde enerjiye döndürmek zorunda. Neden, bakalım: 2001 yılında 28 bin megavat kurulu gücü olan Türkiye, çok büyük bir başarıyla 91 bin megavata çıkarmış durumda enerji kapasitesini; müthiş bir yatırım. Yani 2004 ile 2019 arasına baktığımızda, maalesef yerli kömürden olan elektrik üretimi yüzde 16'larda kalmış durumda. Yani biz enerjimizi nasıl kullanıyoruz? Tabii, yenilenebilir enerjiyi, rüzgârı, güneşi, hidroyu vesaireyi çok artırdık ama bir de doğal gazı artırdık ve ithal kömürü artırdık. Bugün itibarıyla, bir dengelenme yapmak zorundayız. Yerli kömürden enerji üretimini Türkiye artırmak zorunda ve cari açığı kapatmak zorunda. Bugün, Türkiye Varlık Fonu, Afşin-Elbistan C segmentini aktive etmek için -kabaca 2,5-3 milyar dolarlık bir yatırımdır bu- bugün fiili olarak çalışıyor "data room"da yabancı yatırımcılarla bilgi paylaşımındayız. Burada büyük yatırımcı olarak Varlık Fonu olacak, yatırımcıların da küçük yatırımcı olmasını ve finansmanı ve ilgili malzemeyi de getirmesini istiyoruz. Bu ilk üç konu Türkiye'nin cari açığına dönük yatırımlarımızdır. Bunlar 2023 vizyonu itibarıyla ilgili bölgelerde istihdam yaratacaktır, ilgili bölgelerde kaliteli yatırım olacaktır, bankaların kredi talebini artıracak ve Türkiye'nin ihtiyacı olan yatırımlardır.

Stratejik alanlardan dördüncü alan, İstanbul Finans Merkezi. İstanbul Finans Merkezi Projesi neden çok önemli, ben çok kısa söylemek istiyorum, İstanbul'un coğrafi avantajını anlatmak istiyorum. İstanbul, Boeing Dreamliner A380'le dünyadaki bütün havalimanlarına gidebileceğiniz tek şehir; ne Dubai'si ne başka bir yer değil, dünyada coğrafi olarak bütün havalimanlarına geniş gövde büyük uçakla gidebileceğiniz tek şehir İstanbul. Bu bölgede iki saatlik bir halka çizerseniz büyük bir finans merkezi yok; dört saatlik bir halka çizersek Londra, Dubai, Kazakistan, Paris, Frankfurt'u, belki biraz Avusturya'yı, Viyana'yı alabilirsiniz. Bugün itibarıyla şu oluyor: Dubai değerini yitiriyor ve Suudi Arabistan kendi bölgesinde "Neom" diye bir bölge kuruyor. Neden? Çünkü İslam Kalkınma Örgütü (OIC) yani "Organisation of Islamic Cooperation"ın gayrisafi milli hasılasının yüzde 50'si Suudi Arabistan'dan geliyor. Suudi Arabistan'da iş yapmak için nerede ofisinizi açmanız lazım? Dubai International Financial Centre'da yani Dubai Uluslararası Finans Merkezinde. Bugün Suudi Arabistan bu sıkıntıyı görüp kendi bölgesini kuruyor ama biz bugün Türkiye olarak, Türkiye'ye baktığımızda, Roma devletinin, Bizans devletinin ve Osmanlı'nın topraklarında olan temsilcileriyiz. Bu anlamda, standart bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı Yunanistan, Bulgaristan, Gürcistan, Suriye, Irak, vesaire, bu bölgede ne olduğunu biliyor çünkü tarihsel bir hafızamız var. Bu anlamda, bu tarihsel hafızayı finans merkeziyle de bağlamamız lazım çok hızlı bir şekilde. Neden çok önemli? Şundan dolayı: Bölgesel lider şirketler yaratmamız lazım. Yani biz sigorta şirketini kuruyoruz ama bugün Suriye'nin yeniden yapılanması, bugün bölgede büyük sigorta işlerini yapabilmemiz için bugün bölgede büyük sigorta işlerini yapabilmemiz için büyük bir sigorta şirketine ihtiyacımız var. Bunu nerede oluşturacağız? İstanbul Finans Merkezinin içerisinde oluşturacağız. Bu anlamda, bu işin üç katmanı var: Öncelikle, ekosistem; onun altında, mevzuat regülasyonu; en altında da inşaat. Biz en alttan niye başladık? Projenin bitirilmesi lazım. Bugün itibarıyla, geçen sene yaptığımız adımlarla 2022'nin ikinci yarısında inşallah, hayırlı bir şekilde, Sayın Cumhurbaşkanımızın da katılımlarıyla İstanbul Finans Merkezini, Ataşehir'deki bölgesini aktive edeceğiz. Bu inşaat projesi ama bizim baktığımız orası değil, regülasyon, mevzuat ve ötesinde ekosistem yani bölgesel iş yapacak şirketleri nasıl buraya çekeriz, bunun peşindeyiz. İstanbul Finans Merkeziyle ilgili konu da bu.

Bunun dışında, bir sonraki kısımda Fon varlıklarında değer artışı. Çok kısa siz sayın milletvekillerine anlatmıştık, Milli Piyangonun ihalesini yaptık. Burada kabaca bugünkü değer itibarıyla net 5 milyar dolarlık bir değer oluşturuldu, bir önceki ihale 2,75 milyar dolardı ama finanse edilememişti. Biz şunu düşünüyoruz: Özellikle lisanslarımızla ilgili -bir sonraki sayfada jokey lisansı da var, aynı konu- bu lisansların sahibi devlet olmalı. Bizim uygulayacağımız modellerde kayıp kaçığı önlememiz yani karaborsaya veya başka tarafa gitmesini engellememiz lazım, onun için devletin elinde olması lazım. Devlet bunu profesyonel bir işleticiye... Yani burada temizlik işi yapan şirket nasıl yapıyorsa, aynı şekilde sahibi biziz, hizmet alıyoruz, hizmet alımı. Hiçbir şekilde satışı söz konusu değil, profesyonel hizmet alımı ve bir ciro taahhüdüyle bu işin yapılmasını öngörüyoruz.

Yine Türkiye'nin yurt dışı stratejisine dönük konularda enerji, maden ve petrokimyayı anlattım. Şu konuda biraz bilgi vermek isterim: Çin'in Bir Kuşak Bir Yol Projesi yani "One Belt One Road".

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – İpek Yolu neden demiyorsunuz?

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Resmî adı öyle olduğu için Sayın Vekilim.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Özür dilerim ama bunda siyasal bir ilke de var. Genelde bunu Çin böyle kullanır, dünya İpek Yolu diye kullanıyor, bizim de İpek Yolu olarak kullanmamızda... Yani özellikle bu Uygurlarla ilgili meselenin de bir parçası, hem de bizim yüzyıllardır kullandığımız kavram bu, İpek Yolu.

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – O şekilde kullanabilirim Sayın Vekilim, bir tartışma olması için söylemedim, global terminolojiyi kullanmak için.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Yok, estağfurullah. Ben de öyle söyledim tartışmak için değil.

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – İpek Yolu Projesi neden önemli? Çin tarafından şu ana kadar kabaca 1 trilyon dolarlık bir yatırım yapılmış. Mesela Pakistan'a yapılan yatırım 60 milyar dolarlar civarında, Kazakistan ve bölge ülkelerde çok fazla. Türkiye maalesef bunun sermaye yatırımlarında 3-3,5 milyar dolar civarında bir kısmını çekebilmiş durumda yani çok cüzi bir rakam çekebilmiş durumdayız. Bu anlamda bizim düşüncemiz: Öncelikle, Türkiye'yi İpek Yolu Projesi'nin ayrılmaz bir parçası olarak konumlandırmamız lazım; coğrafi olarak öyle, stratejik olarak öyle.

Yatırımlar anlamında çekebilmemiz için de güçlü kurumları ilgili finansörlerle karşı karşıya getirmemiz lazım Bu anlamda Varlık Fonu bunun ilk stratejik adımını tam da Covid döneminde Sinasure'la yani Çin'in İhracat Kredi Sigorta Şirketi ile yapacağı enerji, maden ve petrokimya projelerinde Sinasure'un kredi sigortasını kullanmak üzere bir çerçeve anlaşma, mutabakat metni İngilizcesi "Memorandum of Understanding"'i imzalamıştır, toplam tutarı 5 milyar dolar. 5 milyar dolar yanlış anlaşılmasın, 5 milyar dolar krediyi yarın getirmiyoruz, projelerimizi geliştirdikçe fizibiliteilerini ortaya koydukça yatırımcıları getirdikçe bunu finanse edecek şirketlerin ve bankaların garanti sigortası bu sözleşme tahtında olacak, bu sözleşme çerçevesinde olacak.

Yine son noktaya geliyorum, finansal piyasaları destekleyici ve derinleştirici adımlar. Bahsettiğim sigortayı çok kısa anlatacağım, uzun anlatmıştım girişinde. Neden sigorta sektörüne önem veriyoruz? Çünkü Türkiye'de bugün itibarıyla sigorta sektöründe toplanan primler gayrisafi millî hasılanın yüzde 1,5'u civarında. Bize benzer ülkelerde yüzde 5-6'lar civarında, gelişmiş ülkelerde 8-9'lar civarında yani Türkiye'nin sigorta sektörünü en az 5-6 kat artırma potansiyeli var, bize benzer gelişmekte olan ülkelere göre 3-4 kat artırma potansiyeli var. Bunun olamamasının sebebi bir ölçeği oluşturamamış olmamız. Bugün itibarıyla Türkiye Varlık Fonu sigorta sektöründe konsolidasyonu kamudan başlatarak

hızlı bir şekilde sigorta sektöründeki penetrasyonu artıracak toplam primin gayrisafı millî hasılaya oranını öncelikle yüzde 1,5’lerden yüzde 5’ler, 6’lar seviyesine, sonra da gelişmiş ülkelere doğru götürme stratejisiyle bu projeye başladık. Full entegrasyon 2020 sonrasında olacak, bunun üç dört yıllık dönemde de çok hızlı bir şekilde büyüdüğünü göreceğiz.

Yine, Covid döneminde bankalarımızın, kamu bankalarımızın çok hızlı bir şekilde büyüme gösterdiği, kredi musluklarını çok güçlü bir şekilde açtığı bir dönemde Ziraat Bankası, Halkbank ve Vakıfbankın çekirdek sermayesini artırma amaçlı hepsine yedişer milyar liralık sermaye enjeksiyonunda bulunduk. Bu önemli bir yapıydı çünkü Türkiye’deki kamu bankalarının bilançolarının güçlendirilmesiyle ilgili, bunların BDDK’yle ilgili sermaye yeterlilik rasyosunun üzerinde olmalarına rağmen -bu önemli- yani sermayeleriyle ilgili regülasyon limitlerinin üzerinde olmalarına rağmen ilave bir pay bırakabilmek için, daha hızlı büyümelerini sağlayabilmek için 21 milyar TL’lik sermaye enjeksiyonunda bulunduk. Bunu da mayıs ayı içerisinde bitirmiş olduk.

Yine, sayın milletvekillerime son olarak Türkiye Varlık Fonunun 31 Aralık konsolide rakamlarını anlatmak isterim. Toplam aktifleri 1,2 trilyon TL konsolide, öz kaynak rakamı 207 milyar TL -bunun yüzde 14’ü azınlık payı yani konsolidasyondan kaynaklanan azınlık payları- toplam satışları 139-140 milyar TL net kârı da 17,1 milyar TL’dir. Türkiye Varlık Fonunun 4 tane temel büyüklüğü yani Varlık Fonumuz ne kadar dersek 1,2 trilyon toplam bilançosu olan, 207 milyar TL sermayesi olan, 140 milyar TL satışları olan ve dip toplamda da konsolide 17,1 milyar TL net kârı olan bir holding şirketidir.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – 33 milyar dolar mı öz kaynak?

TÜRKİYE VARLIK FONU GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Kabaca TL karşılığını söyledim Sayın Milletvekilim.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – 33 milyar dolar mı öz kaynak?

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Evet, orada yüzde 14’lük azınlık payını çıkardığımda Sayın Vekilim net rakamı söylemek için söylemiştim.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Öz kaynağın yüzde 86’sı 33 milyar dolar.

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Evet, Sayın Milletvekilim.

Biz burada son dönemde neyi yaptık? Kurumsal yönetim anlamında Varlık Fonunu... Şöyle bakalım: Kamu bankalarımızı, mesela Ziraat Bankası, Vakıfbank, Halkbankı koyalım. Onlar, global ölçekteki benzer rakiplerine göre değerlendirilir, varlık fonları da benzerlerine göre değerlendirilir. Bu anlamda bizim hemen hızlı bir şekilde Uluslararası Varlık Fonları Forumuna üyeliğimizi aktive ederek, orada çok aktif bir rol alarak... Bugün “web” sitesinde varlık fonunun kendine ilişkin Santiago Prensipleri yani sektörde varlık fonları için kriterler vardır, Arjantin’in Santiago şehrinde imzalanmıştır. Bunlara ne kadar uyup uymadığımızı kendi değerlendirdiğimiz bir anket bu ilgili kurumun web sitesinde bulunmaktadır, sayın vekillerimize sonra da iletebiliriz.

Bunun yanında yine Fitch Ratings’ten uluslararası derecelendirme notumuzu aldık, Türkiye Cumhuriyeti’nin ratingiyle aynı nottayız. Bunlar neden önemli? Biz, uluslararası piyasada yatırımcıların aynı dili konuşabileceği bir yapıya getirmeye çalışıyoruz.

Sunumum burada tamamlandı. Denetim raporuyla ilgili de 1-2 notum olacak ama genel olarak yapmaya çalıştığımız; Türkiye Varlık Fonunu uluslararası benzerleriyle rekabet edecek hâle getirmek, kurumsallık anlamında her gün bir adım daha öteye götürmek ve uluslararası anlamda finansal kuruluşlarla da uzun vadeli ilişkiler kurmak. Bunun ötesindeki ana amacımız Türkiye Cumhuriyeti’nin ekonomisindeki yapısal sorunların çözümüne dönük yatırım stratejilerini geliştirmektir. Denetim

raporuna dönecek olursak buradaki konularda esasında sayın vekillerimizin de daha önceki sunumlarda 1-2 eleştirisi vardı. Birincisi, bu sene 2 tane denetim raporumuz var yani tek denetim raporumuz yok o anlamda ki bir eksikliği gidermiş olduk. Varlık Fonu AŞ ve Varlık Fonuyla ilgili denetim raporunda notlar var.

Sayın Devlet Denetleme Kurulu Başkanlığımızın müfettişlerine tekrardan teşekkürlerimi bildirmek isterim, gerçekten disiplinli bir çalışma yaptılar. Bu anlamdaki gecikmeyle ilgili bir notu ben önceden söylemek istiyorum. Sayın Bakanımızın da belirttiği üzere 1,2 trilyon TL'lik bir büyüklük ilk defa tam konsolide ediliyor. Bu anlamda, gecikmeden dolayı bütün sorumluluğu ben Genel Müdür olarak alıyorum, siz üyelerimize de özürlerimi tekrardan iletiyorum. Fakat ilk defa yapıldığı için, özellikle yurt dışı iştiraklerimiz, hangi iştiraklerimiz, mesela TPAO'nun Şahdeniz Projesi, buradaki finansallar, TPAO'nun azınlık payı var ve azınlık payından dolayı yurt dışındaki denetçiyi, şirketi kontrol edemiyorsunuz ve ağustos sonuna kadar ancak gelebildi bu rakamlar, maalesef yani bunun çok üzerine gitmemize rağmen ağustos sonuna doğru geldi. Yine, BOTAS'ın, ETİMADEN'in yurt dışı şirketleriyle ilgili raporlamalar daha önce UFRS standardında yapılmadığı için, ilk defa yapıldığı için gecikmeler yaşandı. Burada önceliğimizi TVF'nin denetim raporuna verdik, bu rapor ekim ayı itibarıyla tamamlandı. Neden? Çünkü uluslararası kuruluşlara Türkiye Varlık Fonunun raporunu veriyoruz. Hemen arkasından Türkiye Varlık Fonu AŞ'nin raporu tamamlandı. Bizim, burasıyla ilgili, 2019'daki raporla ilgili, Sayın Bakanımızın da belirttiği üzere, bu sene ağustosa kadar, sizlerin de sürecinden geçerek Meclis onayıyla beraber ağustosa kadar uzatılmıştır. Bugün itibarıyla, mayıs sonunda biz konsolide ham dataya ulaştık. Geçen sene ağustos sonunda ulaşamadığımız ham dataya mayıs sonu itibarıyla ulaştık. Bu anlamda, hem Devlet Denetleme sürecini hızlandırıp Meclise de zamanında bu işleri getirmeyi planlıyoruz.

Denetim raporunun AŞ'yi ilgilendiren kısımlarında 4 tane nokta öne çıkmaktadır. Bunları değerli milletvekillerimizin de bilgilerine tekrardan –kendi inceledikleri için ikinci defa olabilir, onun için özür dilerim- sunmak isterim. Bir tanesi Varlık Fonu AŞ'nin çalışma usul esasları. Çıkar çatışmasının önlenmesine ilişkin politika belgesi, iş akışları, acil beklenmedik durum planı, iç kontrol sisteminin usul ve esasları ile risk yönetimi prosedürüne ilişkin düzenlemenin eksik bulunduğu tespitinde bulunuldu. Çok doğru bir tespit. Şirket yeni bir şirket olduğu için iç yönergelerin oluşturulması belli bir zaman alıyor. Bu anlamda denetim ekibinin eleştirilerini haklı buluyoruz ve hemen nisan ayındaki yönetim kurulumuzda Sayın Cumhurbaşkanımızın onaylarıyla 20'ye yakın prosedür onaylandı, noterden geçirildi ve şirketin bütün iç işleyişiyle ilgili esaslar oluşturuldu. Siz sayın milletvekillerimize de ilgili detayları sunabiliriz. Bu, birinci maddeydi.

İkinci madde, yine, şirketin esas sözleşmesinin 21'inci maddesi uyarınca Türk Ticaret Kanunu ve diğer mevzuatlar çerçevesinde her faaliyet dönemi sonundan itibaren olan olağan genel kurullar eksikti. Bunu da, Özelleştirme İdaresimizin destekleriyle ve koordinasyonuyla birlikte 2017-2018 genel kurullarımızı yapmış bulunmaktayız, bununla ilgili gene süreçleri tamamlamış bulunmaktayız. Bunu da sayın milletvekillerimize ve Sayın Komisyon Başkanımıza, Bakanımıza iletmek isterim.

Bir diğer konu, az önce bahsettiğim, Uluslararası Varlık Fonları Forumu, öz değerlendirme anketinin doldurulmamış olmasıydı geçen seneki denetimlerde. Bu da ilgili kurumun web sitesinde bulunmaktadır, oradan da kontrol edilebilir, gerekirse biz de tekrar sunabiliriz. Doğru bir tespittir, o eksikliği de tamamlamış bulunmaktayız.

Dördüncü eksiklik, yine, Bakanlar Kurulunun şirket esas sözleşmesi kapsamında bir danışma kurulu oluşturulacağı belirtilmiş olmakla beraber şirket nezdinde bir danışma kurulu oluşturulmadığı tespiti bulunmaktadır, bu da çok doğru bir tespit. Bununla ilgili gecikmeyi biraz bilinçli olarak yaptık, bu konuda biraz arka planını bildirmek isterim. Şirketin yetki yol haritasının belirlenmesi, iç işleyişinin

belirlenmesi ve belirli bir stratejisinin oluşturulması sonrasında bu sürecin olması gerektiğini düşündük. Bu anlamda, Sayın Cumhurbaşkanımızın ve Yönetim Kurulumuzun onaylarıyla bir yönetim kurulu kararı aldık yani danışma kurulu kurulmasıyla ilgili bir yönetim kurulu kararımız bulunmakta. Bunu da bir sonraki denetime kadar tamamlamış bulunmaktayız. Bizim için önemli olan öncelikle iç işleyişe dönük konuları toparlamaktı; yönerge, esaslar vesaire, bu anlamda da bu eksikliği tamamlamış bulunmaktayız.

Varlık Fonu 2018 mali tablolarıyla ilgili denetçilerimizin, eleştiri konusu yapılacak bir husus bulunmadığı notu olduğu için oraya çok değinmiyorum.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; sunumum burada tamamlanmaktadır. Herhangi bir sorunuz olursa bütün yorumlarınız sonrasında tekrardan ilgili görüşlerinize dönük cevaplarımızı da ileteceğiz.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Sayın Sönmez, çok teşekkür ediyorum.

V.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)DİĞER İŞLER

1.- Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi ile Türkiye Varlık Fonunun 2018 Yılı Mali Tabloları ve Faaliyetleriyle İlgili Denetim Raporlarının Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (3/1153)

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Şimdi, sırasıyla tezkereye ilişkin söz taleplerini karşılayacağım.

Sayın Kuşoğlu, buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Genel Müdürüm, çok teşekkür ederiz yaptığınız açıklamalar için. Vizyonunuzdan dolayı çok memnun olduğumu belirtmek isterim. Türkiye'nin ihtiyacı olan petrokimya, maden sektörü, enerji, elektrik ve finans sektörüyle ilgili güzel bir vizyon çizdiniz. Cumhurbaşkanlığı Programı'nda da aslında bu vizyonun olmasını dilerdim ben yani "Türkiye'nin ihtiyaçları bunlar, buna yönelik olarak da şunları yapıyoruz." denmesi gerekirdi. Yıllardan beri söylediğimiz konulardan bir tanesidir bu ama Cumhurbaşkanlığı Programı'nda yani devletin yatırım ya da ekonomiyi gördüğü vizyonda böyle bir bütünlük yok maalesef, onlarda da olmasını diliyorum. Devletin iki parçaya ayrıldığı, iki başlı olduğu bir dönemde, iki hazinenin olduğu bir dönemde bir tarafın hiç olmazsa olumlu olmasından memnun olduğumu belirtmek isterim. Petrokimyada daha önceden özelleştirilen, bu alanlarda özelleştirilen birçok tesisimiz var maalesef, avantaj yitirildi o zamandan beri, çok önemli avantajlar yitirildi, bugün keşke onlar elimizde olsaydı. Yani özelleştirme karşıtı da değiliz ama bazı şeylerin doğru yapılması gerekir. Kamu veya özel, sonuç olarak da bir hedefiniz olur, o hedef doğrultusunda bir şeyler yaparsınız. Bizim ne yaptığımız belli değil, yıllardan beri hakikaten ne yaptığımız belli değil, böyle devam ediyoruz, borçla yaşayan bir ülke olduk. Onun için bu vizyon dolayısıyla memnun olduğumu, maden sektöründe açık verdiğimiz, bir maden holdingine ihtiyacımız olduğunu, bunun tabii ki sonuçta kamu olacağını –dışarıdan yatırım alsak da- görebilmek ya da petrokimyada benzer bir durumun olduğunu görebilmek çok olumlu gelişmeler. Sigorta sektörü keza öyle ama sigorta sektörüyle ilgili olarak daha fazla tartışmak isterim. Sigorta sektörü, biliyorsunuz, dışarıda bankaların sahibidir, bizde tam tersi, bankalar sigorta sektörünün sahibidir. Sigortacılığın gelişebilmesi için daha farklı, çok daha büyük bir vizyona ihtiyacımız var. Sizi aşıyor, belki Hükûmet politikalarının, devlet politikalarının da o yönde olmasını gerektiriyor, çok daha farklı bir yapılanma gerektiriyor.

Şimdi, geçen yıl, bir yıl olmamış, onunca ayda verdiğiniz bir şey var yani burada açıklama var: Fonun stratejik yatırımları desteklemek amacıyla İstanbul Finans Merkezinin üçte 1'ine yatırımcı olarak ortak olduğunu ve ülkenin finans merkezi olarak güçlü bir konuma gelmesinin hedeflendiğini belirtmişsiniz orada. Bununla ilgili yeterli açıklama yapmadınız. Bununla ilgili biraz daha açıklama yaparsanız memnun olurum, şu anda durumumuz nedir İstanbul Finans Merkezi konusunda? Daha sonra satın almalar da oldu hatırladığım kadarıyla.

Yine, geçen yılki açıklamalarınızda Fonun Türkiye'nin yurt dışı stratejisine destek olmak ve Türkiye'ye yabancı yatırımcı çekmek amacıyla Rusya Varlık Fonu'yla ortak bir yatırım fonu kurmak üzere görüşmelerin devam ettiği, mevcut durumda her iki fondan da eşit miktarda katkı vermek suretiyle başlangıç olarak 200 milyon avro ve toplamda 9 milyon avro olacak bir sözleşmenin imzalanmasının öngörüldüğünü açıklamıştınız, buna hiç değinmediniz. Herhâlde bu Rusya'yla olan şey "default" mu oldu yani olumsuz mu sonuçlandı?

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Soruları alalım, sonrasında cevap vereceksiniz. Notlarınızı alın lütfen her bir soru için.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sermaye piyasalarını desteklemek amacıyla, Hazine ve Maliye Bakanlığıyla ortaklaşa olarak, kamu bankalarının sermaye yapısında 3,7 milyar avro tutarında bir güçlendirme yapıldı ama bu sonradan, geçenlerde tekrar artırıldı herhâlde, yeterli olmadı galiba.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – "7 milyarlık fon artırıldı." dedi ama.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bir fon artırıldı ama yani, şimdi, bir yıl önce bu aktarma yapılıyor, bir artırım yapılıyor sonra tekrar yapılma ihtiyacı hissediliyor, demek ki tam bir ölçümleme yapılamıyor, yani, bunların daha doğru dürtüst öngörülmesi lazım.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Covid-19'u öngörebilir misiniz?

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, bir saniye, lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Fona finans sağlamak ve Fonun finansman piyasasına girmesini sağlamak amacıyla çeşitli ekonomik bölgelerde bulunan 10 büyük bankadan 1 milyar avro tutarında kredi kullanıldığını, kullanılan krediye Fon bünyesinde bulunan hiçbir varlığın teminat olarak gösterilmediğini belirtmişsiniz. Daha sonra hiçbir kredi kullanılmadı mı? Bu kredinin de akıbeti nedir? Bununla ilgili bilgi verebilirseniz memnun olacağım.

Bir de Varlık Fonu Genel Müdürlüğüyle ilgili mali tabloları da istemiştim, onunla ilgili mali tabloları da görebilirim memnun olurum. Yani "Ne kadar harcama yaptık?" raporda var, teşkilat yapısı vesaire birçok konu ayrıntılı olarak belirtilmiş ama bu konuya girilmemiş, denetçi raporlarında da girilmemiş. Onunla ilgili bilgi alabilirsem... Finansal raporlar yeterli olacaktır, kâr zarar, gelir gider tablosu yeterli olacaktır benim için.

Aslında Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; çok önemli bir konu. Bunun, başlangıç olduğu için hepimiz tarafından sorumluluk duyulması ve çok daha detaylı olarak tartışılması lazım. Şimdi, kanun çıkarken, Türkiye Varlık Fonu yönetimiyle ilgili, 6741 sayılı Kanun çıkarken, amaç olarak şunu ortaya koymuştu: Dış kaynak temin etmek ve stratejik büyük ölçekli yatırımlara iştirak etmek.

Bakın, biraz önce Sayın Genel Müdür, iştiraktan değil, kendisinin, Fonun bu oluşumları doğrudan doğruya organize etmesinden bahsetti. Demek ki iştirak etme durumu söz konusu değil Türkiye'nin bu şartları altında, onun için bu oluşumu organize etmekten bahsetti. Bu da güzel bir şey, bunu eleştirmiyorum ama bu önemli bir konu, ayrı bir devlet yapılandırması gibidir bu konu, bunu da tartışmamız lazım. Yani, bunun çok daha farklı boyutları var, siz bu işleri bilen birisiniz Sayın Başkanım, bunları görüyorsunuz. Şimdi, bu çok olumlu da olabilir, devlette iki başlılığa da sebep olup

sıkıntılara da sebep olabilir, bunları da görmemiz lazım ve benim gördüğüm kadarıyla Varlık Fonu yönetiminin vizyonu, stratejisi çok daha farklı. Cumhurbaşkanlığı Programı'nı okuyun, oraya bakın, oradaki vizyonla, stratejiyle bunun arasında çok büyük bir fark var. Hakikaten, yani bir ara iki ayrı hazine falan diye eleştiriyorduk, hani işin başlangıcıydı ama o yönde bir gidişat var. Yani burada daha olumlu bir vizyon olduğunu söylüyorum size, bunları konuşmamız lazım. Bu, devlet açısından tehlikeli olabilecek yani burası olumlu olsa dahi tehlikeli olabilecek bir gidişattır, bunları da konuşmamız lazım.

Sonuç olarak şunu sorayım Sayın Genel Müdürüm: Dış kaynak temin etmek amaçlardan bir tanesi. Ne kadar dış kaynak temin ettik ve stratejik büyük ölçekli yatırımlara iştirak ne kadar oldu? Yani, sadece kendi kaynaklarımızı kullanıyoruz, Varlık Fonu için biz burada Plan ve Bütçe Komisyonu olarak bildiğim kadarıyla onlarca kanun çıkardık, kanunda değişiklik yaptık. Hep Türkiye Varlık Fonunun daha rahat hareket edebilmesi için çıkarılan kanun değişiklikleri bunlar, mevzuatı da delik deşik ettik gerçekten. Sonuçta Varlık Fonunu kurduk, dört yıl mı oldu 2016'dan beri?

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Üç buçuk yıl oldu.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Varlık Fonu şimdiye kadar ne kadar dış kaynak temin etti? Bu yolda ne kadar çabası var, neler yaptı ve stratejik büyük ölçekli yatırımlara iştirak etmek için neler yaptı, ne zorluklar var? Bunları da tekrar söz aldığınızda aktarabilirseniz çok memnun olurum.

Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Çok teşekkür ediyorum Sayın Kuşoğlu.

Sayın Paylan, buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, değerli bürokratlar, basının değerli emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Zafer Bey, sunumunuzu dikkatle dinledim, teşekkür ediyorum öncelikle sunumunuz için. Geçen sefer yaptığınız sunuma da baktım, çok benzer aslında yani sunumda yeni şeyler var ama bizim eleştirilerimizi pek de dikkate almamışsınız. O yönde de eksikleri tekrar tekrarlamam gerekiyor. Zafer Bey, değerli arkadaşlar; Sayın Cumhurbaşkanı, 2015 seçimlerinden önce “Memleketi şirket gibi yönetmek istiyorum.” demişti biliyorsunuz. Biz de buna karşı çıkmıştık, yani bir memleket şirket gibi yönetilmez çünkü şirketlerde kâr maksimizasyonu esastır, yani, meselenin sosyal boyutu her zaman geriden gider. Emekçinin hakları, ekolojik haklar, doğanın hakları her zaman geriden gider, şirket mantığında hep bunlar eksiktir. İnsani boyutu, sosyal boyutu, ekolojik boyutu her zaman eksiktir ve yani yüz elli iki yüz yıllık kapitalizmin, vahşi kapitalizmin hikâyesinde pek çok doğaya da insana da emeğe de... Sonuçta hakları gasbedilmiştir.

Biz Zafer Bey'in bugünkü yaptığı sunumda da hani bahsetmiştim, siyasi eleştiriler yapacağız diye. Sonuç olarak siz bunların belli boyutuna cevap verebileceksiniz, belli bir yere kadar cevap verebileceksiniz. Ama esas tutanaklara göre konuşacağım, siz de tabii sorularıma cevap verirsiniz memnun olurum çünkü siyasi eleştiriler yapacağız.

Şimdi, hedeflere baktığımızda Zafer Bey, yine şunları söylemişsiniz hedeflerde: “Varlıkların değerlerini artırmak.” Çok doğal, bir şirket her zaman bunu ister; stratejik yatırımlara sermaye sağlamak, şirketlere sermaye yatırımları yapmak, finansal piyasalarda iyileştirme ve derinleştirmeyi desteklemek. Yani, çok doğal, bir şirketin veya bir holding şirketinin yapması gereken şeyler. Bugün Koç Holdinge de gitseniz, Sabancı Holdinge de gitseniz aynı hedeflerle bakar, herhâlde “copy paste” gibidir. Ben, Koç Holdingin vizyon belgelerine baktım, aynı hedeflerden bahsediyor, Sabancı Holding de aynısından bahsediyor veya Amerika'daki başka bir holding de aynı konudan bahseder. Ama kamu

adına davranan, davranması gereken ve kamu varlıklarını kullanan kuruluşlar sosyal boyutu asla es geçmemelidirler, adı AŞ bile olsa. Kamusal fayda boyutunu asla es geçmemelidir, demokrasi meselesini asla es geçmemelidir Zafer Bey.

Şöyle ki, düşünün ki siz mesela nelerden bahsettiniz? Dediniz ki: “Adana Ceyhan’a petro kimya tesisi yapacağız.” Güzel, peki, bu konuda “Adana Ceyhanlılar ne düşünüyor?” diye hiç düşündünüz mü mesela? Yani düşünün ki bir petro kimya tesisi yapacaksınız, bacalarından güzel güzel kirli havalar çıkacak, kirlilik yaratacak, ses yaratacak, diyelim ki o Ceyhan’ın güzelim sahiline yeni bir tesis daha kurulacak. “Acaba Ceyhanlılar bununla ilgili ne düşünüyor?” diye bir cümle etmeyi düşündünüz mü? Bilmiyorum, belki sizin sınırlarınızı aşabilir, “Bu, siyasi bir meseledir.” diyebilirsiniz çok doğal olarak. Düşünün ki Mersin’e nükleer santral projesi yapıldı, öyle değil mi? Ama “Mersinliler bu konuda ne düşünüyor?” diye kimse sormadı. Çünkü o nükleer santrale, Allah korusun bir şey olduğunda ilk önce, nasıl Çernobil’de Çernobilliler en çok zarar gördüyse, en çok Mersinliler zarar görecek.

Yani bu konuda artık 20’nci yüzyılın vahşi kapitalizm döneminden demokratik ülkelerde 21’inci yüzyılın daha demokratik, yani ekonomide de demokratikleşme meseleleri ciddi anlamda tartışılıyor. Yerelin kararlarının esas alınması, kamusal faydayı öne koyma meselesi yani kâr maksimizasyonundan ziyade kamusal faydayı öne koymak. Yani kamusal fayda neyi gerektirir? Bunları yapmak, toplumun görüşünü almak, toplumsal rızaları almak meselesiyle ilgili tek cümle etmediniz, sunumunuzda da görmedik.

“Afşin, Elbistan’a termik santral yapacağız?” Güzel. Geçen sene arkadaşlar, ne kadar uğraştık, değil mi? Şu Afşin Elbistan Santralini kapatıncaya kadar gerçekten göbeğimiz çatladı. Niye? Afşin, Elbistan’da kanser oranları 20 kat, 30 kat, 50 kat daha yüksek. Düşünün ki on yıllardır Afşinlileri, Elbistanlıları zehirlemiş, öyle değil mi? Nihayet “Baca gazını da yapmıyor.” diye tekrar uzatma istedi, en sonunda Cumhurbaşkanını da ikna ettik bir şekilde, buradaki muhalefetle, kapatıldı. Şimdi yeniden “Termik santral açacağız.” diyorsunuz. Bakın, Afşin’in, Elbistan’ın havası nihayet temizlendi, şimdi tekrar “Termik santral açacağız.” diyorsunuz, “Bu, gerekir.” diyorsunuz.

Şimdi, gerekir mi gerekmez mi, tartışmamız gerekir. Yani, dünya kömürü terk etmeye çalışıyor, bunu tartışıyor daha doğrusu, gelişmiş ülkeler terk etmeye çalışıyorlar büyük oranda, gelişmekte olan ülkeler hâlâ kömüre takılıp kalıyorlar. Özellikle bizim linyitimiz çok daha kirli, çevreyi çok daha fazla kirletiyor, insan hayatına çok daha fazla zarar veriyor. Siz şimdi diyorsunuz ki: “Satacak yatırım.” Tabii bir şirket mantığıyla bunu söylüyorsunuz. Çok doğal. “Beleş kömürü çıkaracağım, yakacağım, enerji üreteceğim, daha az ithalat yapacağım.” diyorsunuz ama Afşinliler, Elbistanlılar bununla ilgili ne düşünüyor, hiçbir şey söylemediniz. Çok önemli, bakın. Kamusal yarar önce halk sağlığıdır, bakın, önce halk sağlığıdır.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – İstihdam, istihdam.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Halk sağlığını öne koymayan hiçbir şeyi... Yani bir kamu kuruluşu öne koyamaz. Bakın, x şirketi koyabilir, der ki: “Arkadaş, ben buradan 1 milyar dolar para kazanacağım.” Ama bir kamu kuruluşu böyle diyemez. Siz bir şirket CEO’su gibi konuştunuz, tabii çok doğal ama şirket CEO’larını dengeleyen, denetleyen kamu vardır. Yani kamu der ki: “Arkadaş, burada halkımı zehirleyemezsin. Burada halkın görüşünü alacağım, yerel yönetimlerin rızasını alacağım, halkın rızasını alacağım. Efendim, bunun ÇED raporlarını alacağım.”

NİLGÜN ÖK (Denizli) – ÇED raporunda halkın görüşü alınıyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Tabii, ÇED raporlarının nasıl çıktığını da biliyoruz, çok iyi biliyoruz gerçekten. Kanal İstanbul’la ilgili de nasıl çıktığını çok iyi gördük.

Bu anlamda, bakın, kamusal faydayı öne almamız gerekir ama ben sizden tek bir cümle bu anlamda da duymadım. Niye? Çünkü siyasi karar var. Tek adam karar veriyor, “Buraya bu yapılacak...” Yabancı şirketlerle görüşüyor. Yabancı şirketler gelecekler, buraya para koyacaklar, para kazanacaklar.

Bakın, diğer bir boyutu: Çok çarpıcı bir örnek vereceğim, iki yıl önce yine söylemiştim. Değerli arkadaşlar, hani siz sonuç olarak bu konuda İslami hassasiyetleri olan bir siyasi partinin temsilcilerisiniz, öyle değil mi? Yani her siyasi partide vardır böyle görüşte olan, bizim partimizde de var. Ben de Hristiyan hassasiyetleri olan bir milletvekili olarak söyleyeyim aynı şekilde. Bakın, geçen yıl dedim ki: Ya, bu kumar meselesi toplumsal bir meseledir. Kamunun bu kumar meselesini teşvik edecek, cezbedecek bir hamle yapmaması gerekir. Ama bakın, şimdi Varlık Fonumuzun sunumunda ne diyor at yarışlarıyla ilgili? Aynen şöyle söylüyor hedefler: “Sektördeki yasa dışı bahisleri kontrol altına almak.” Güzel. Ama ikinci hedefi var, bakın çok önemli: “Sektörü büyütmek.” Bakın, burada, at yarışları sektörünü büyütmeyi hedefliyor Türkiye Varlık Fonumuz. Olabilir, niye? Çünkü kâr hedefleyen bir şirket çok doğal olarak “Efendim, kumardan da para gelebilir, içkiden de para gelebilir, sigaradan da para gelebilir.” diye bakabilir. Niye? Kâr maksimize etmeyi düşünüyor çünkü. Şimdi, at yarışlarında sektörü büyütmek acaba Türkiye’de kamu yararına icabet eder mi, etmez mi, tartışalım Sayın Başkan. Yani “At yarışlarını vatandaşımız daha çok oynasın, sektörü büyüksün.” demek kamu yararı mıdır, değil midir? Bence değildir. Tamam, at yarışı oynamak isteyen insanların da olabilir ama bir kamu şirketi kumarı büyütmeyi hedefleyemez. Özellikle de sizin gerçekten bu konuda daha çok kıyameti koparmanız gerekir, biz daha çok koparıyoruz, bizim de bu konuda hassasiyetlerimiz var. Niye? Çünkü kamu yararını öne koyuyoruz.

Şimdi, bu konularda, bakın, yerelin rızasını almayan adımlar atmanız ve kamu yararını geride bırakmanız ve tamamen bir şirket mantığıyla bakmanız konusunda temel bir eleştirim var, onu söyleyeyim ve bununla ilgili sizin Yönetim Kurulunuzda en azından bunu tartışın diyorum. Ya, tamam, ben sizin varlığınıza tamamen karşıyım, bu Varlık Fonunun Türkiye’nin hayrına olmadığını düşünüyorum, ayrı ama mademki varsınız, kamu adına kamu kaynaklarını kullanıyorsunuz, bari buna toplumsal fayda, kamu yararı, emek hakları, ekolojik haklar, yerel yönetimlerin rızası, halkın rızası boyutlarıyla bir kriter geliştirin, bunu söylüyorum. Yani geçen seneki eleştirilerimiz burada dikkate alınmamış.

Diğer bir meselemiz: Şimdi, bakın, kamu bankalarının sahibi Varlık Fonu, öyle değil mi? Hâkim hissedarisiniz. Son dönemde çok ciddi bir değişiklik oldu sektörde. Burada Varlık Fonu ne kadar aktif, bunu bilmiyoruz. Şimdi siz sahibisiniz, Yönetim Kurulu bu anlamda bir karar mı aldı, bilmiyoruz. Kamu bankacılığının belli bir oranda sektördeki hâkimiyeti gerilemişti Zafer Bey, öyle değil mi? Sektördeki hâkimiyeti ciddi anlamda gerilemişti. Geçmişte bayağı hâkimdi, sonra geriledi; özel bankalar büyüdüler, daha çok kredi verdiler. Çünkü Türkiye büyümekte olan ülke, demokratik bir ülke olacak, Avrupa Birliği ülkesi olacak diye ciddi yatırımlar yapıldı ve sektörde hâkim oldular. Bakıyorsunuz, son yıllarda bu konuda özel şirketler, özel bankalar geriliyor. Ya, hatta piyasadan ciddi olarak çıkmak isteyen bankalar da var veya çekiniyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkanım...

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Niye? Çünkü piyasa şartlarını iyi görmüyorlar, kredilerde risk görüyorlar, daha geride duruyorlar. İttirerek onlara kamu da kredi verdim diye çalışıyor aktif rasyosu şu bu diye. Ama bir bakıyoruz, kamu bankaları inanılmaz aktif durumda. Olabilir, doğal; kriz anında bu tip şeyleri bütün ülkeler yapıyor, biz de yapabiliriz, çok doğal ama bir yandan baktığımızda kamu

kaynağını kullanıyorlar. Yani kamu kaynağında bu kadar aktif olmak, bütün bankacılık sektöründeki rekabeti de yok eden bir noktada aktif davranmak ve kredi verilebilir veya verilemez herkese -veya ne bileyim, siyasetçilerle olabilir, başka konularla olabilir- niye özel sektör bankaları bu kadar çekingen davranıyor? Arkadaş, ben ayakkabı satıyorsam, ayakkabıda eğer vadeli satarken risk görmüyorsam ayakkabımı satarım. Yani ben piyasayı iyi görüyorsam vadeli veririm piyasada değil mi? Ama diyelim ki ben risk görüyorsam verdiğim kişilerde, daha az vermeye çalışırım çünkü verdiğim kişi zor durumdadır, batmak üzeredir. Özel sektör -kâr işine bakıyorsa- bu kadar çekingen davranırken kamu bankaları bu kadar aktif davranması konusunda ittiriliyorsa, özel sektör bankaları zorlanıyorsa bu anlamda kamu bankalarının orta, uzun vadede... Zaten 90'lı yıllarda da bunlar oldu, biliyorsunuz, yani kamu bankalarına verdirilmeyecek krediler verdirildi pek çok yolsuzluklarla, şunlarla bunlarla ve sonuçta büyük bir ekonomik kriz yaşadık. Piyasanın kendi içinde şartlarını yaratırsak bu krediler zaten verilecekken sizin bunu ittirerek verdirmeniz -bu anlamda, kamu bankaları konusunda- bir kamuculuğu devreye sokuyor. Biz de bunu savunuyoruz ama biz demokratik bir kamuculuğu savunuyoruz. Yani bankaların bu anlamda yerelde yatırım desteklerini verebilmesini, gerçekten kamu kaynaklarının kılı kırk yararak kredilerin verdirilmesini... Aksi takdirde diyelim ki Covid'de ikinci dalga oldu, dünyada daha büyük bir finansal kriz koptu, bu kredilerin büyük çoğunluğu batabilir ve kamu kaynakları israf edilmiş olur. Yani kredi vermek her zaman iyidir diyemeyiz. Geçici olarak, palyatif olarak bir rahatlama yaratır piyasada, çok doğru. 2018 seçimlerine giderken, hatırlıyorsunuz, KGF'yle piyasaya krediyi pompaladık, bir kortizon etkisi yarattı ama sonucunda ne oldu? Büyük bir ekonomik krize sürüklendik yani piyasada aşırı bir ısınma söz konusu oldu. Bu anlamda bu politikaları kamu bankaları kendisi mi belirliyor? Ben net olarak soruyorum. Siyasi irade sizin üzerinizden mi bunları yönetiyor? Yani Varlık Fonu; bankaların sahibi sizsiniz, hâkim ortağı sizsiniz. Bu politikalar nasıl belirleniyor, bunu merak ediyorum. Kamu bankalarının üçünde de hâkim ortak sizseniz, burada politika belirleyici de sizsinizdir diye düşünüyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Berat Bey sizin üzerinizden mi bunu götürüyor, yoksa Varlık Fonu mu bunu belirliyor, yoksa doğrudan mı bu talimatlar kamu bankalarına gidiyor? “Şu krediyi verin, şu faizi verin, şöyle verin, buna verin, buna vermeyin.” noktasında nasıl bir politika belirliyorsunuz?

Diğeri: Sigorta şirketleriyle ilgili konsolidasyondan bahsettiniz. Tamam, bu da güzel, olabilir ama “Kamu, bankacılıkta bu kadar hâkim olsun, sigortacılık sektöründe bu kadar hâkim olsun.” diyorsa, rekabetin koşulları bankacılık sisteminde hani böyle yok edilmişken, bankacılıkta diğer oyuncular çıkmayı falan filan düşünürken “Her şeyi biz kamu eliyle yapacağız.” mı diyorsunuz? Yani özel sektör oyuncularını tamamen rekabetin dışında bırakacak, onların bu sektöre girmesini... Son dönemde girmek isteyen zaten yok bu anlamda, söyleyeyim, hatta çıkmak isteyenler var. Bu konudaki regülasyonlar konusunda gerçekten kısa, orta vadeli görüşlerinizi merak ediyorum yani hem kamu bankacılık sektörüyle ilgili hem sigorta sektörüyle ilgili. Bunlarla ilgili de böyle kararlar alıyorsunuz ama burada züccaciyedeki bir fil durumunda da olabilirsiniz çünkü kamu sonuç olarak bir fildir, bu sektörler de çok hassastır. Burada yaptığınız her türlü tasarruf, biliyorsunuz, diğer oyuncuları ürkütebilir, “Ya, kamu bu kadar aktifse ben niye burada olayım ki?” diye geri çekebilir çünkü kamu her zaman rasyonel davranmak zorunda değildir. Öyle değil mi? Bu anlamda, bu kadar hâkim olmak, kamunun sigorta sektöründe hâkim olması acaba gerçekten iyi bir şey midir? Bununla ilgili görüşlerinizi merak ediyorum.

Sayın Başkan, sorularımızı en son soracağız, başka ufak spesifik sorularımız var, onları ayrıca sorayım o zaman, vakit almayayım.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – İstiyorsanız sorun, notu alsın.

Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Bu BOTAŞ'la ilgili. BOTAŞ şöyle bir şey söylemiş, demiş ki... Bu gizlilik kararı gelen ilk gelen raporlara yansımıştı biliyorsunuz Sayın Genel Müdürüm. Biz onları yaptığımız mücadeleyle kaldırttık, ilk gelen denetim raporu gizlilik ibaresiyle gelmişti. Bu BOTAŞ'ta da...

Ama notumu bulamadım.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN - Neyse bulamadıysanız sonra da sorabilirsiniz, söz veririm yine size.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - BOTAŞ'ta da bir gizlilik gerekçesiyle -tam cümleyi şimdi hatırlayamadım- bilgi vermemiş. Ya şimdi, BOTAŞ'ın neden bir gizlilik gerekçesi olabilir yani nasıl bir gizlilik gerekçesi olabilir bilgiyi vermemek için, bunu araştırdınız mı? Bununla ilgili bize lütfen bir bilgi verin, bizi ikna edin; gerçekten bu bilgiler gizli olmalı diye ama denetimi o anlamda eksik yapmış olduk diye düşünüyorum.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) - Bu bir ticaret sırrı olarak bize bilgi geldi. Sayın Bakana özellikle doğal gaz konusunu sorduk. Ticaret sırrı olarak.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Son olarak da İstanbul Finans Merkeziyle ilgili Sayın Genel Müdürüm Zafer Bey... Şimdi, İstanbul Finans Merkezinde dediniz ki: “İşte, efendim çok önemli bir merkez olacak. Biz inşaatla başladık. Mevzuat ve o ilgili ekosistem daha sonra gelecek.” Bu şeye benziyor, eskiden -hâlâ öyle belli yerlerde- önce bina yapılır ardından altyapı gelirdi, kanalizasyon yol, su, bilmem ne ardından gelirdi. Şimdi, gerçekten o anlamda ben talihsiz bir örnek olduğunu düşünüyorum. Yani önce inşaatı yapacağız, ekosistem ardından gelecek. Niye bunu söylediğinizi ben çok iyi anlıyorum. Çünkü Türkiye bu anlamda bir hukuk devleti olma iddiasından geriye düştü ve nasıl ki insanların burada can güvenliği, mal güvenliği yoksa sermaye de kendini güvende hissetmiyor ve bu anlamda sermaye Türkiye'ye gelmiyor tam tersine, kaçıyor. Yani son bir yılda on milyarlarca doların Türkiye'den çıktığını çok iyi biliyoruz. Sermaye gelmiyor, kaçıyor. Sermayenin kaçtığı bir ülke finans merkezi olamaz. Yani bu anlamda ekosistem dediğiniz şey bir hukuk devletidir, mevzuattır yani paranın da insanın da sermayenin de kendisini özgür hissedeceği bir habitattır, ekosistemdir, bununla ilgili mevzuatlardır.

Bunlar olmadığı sürece bu ekosistemde, oradaki betonlar da maalesef, beton olarak kalmaya devam etme riskiyle karşı karşıyadır. Bu konudaki görüşlerinizi merak ediyorum. Yani bu konuda bir ekosistem yaratmanın neresindeyiz, bu hangi vadede olacak? Türkiye bir demokrasi olacak, hukuk devleti olacak da sermaye buraya 2028 yılında mı güvenip gelecek? Yani diyelim ki sermaye buraya güvenmeden burada nasıl bir finans merkezi yaratmayı düşünüyorsunuz, betonlar bitince? Burada ciddi bir sıkıntı var.

Ben son olarak teşekkür edeyim Zafer Bey'e sunumu için ama eksik gördüğüm noktalarda da geçen yıldan bu yıla bir gelişme olmamış. Umarım, önümüzdeki dönemde bir gelişme kaydedebiliriz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN - Evet, teşekkür ediyorum. Şimdi, tabii, İstanbul Finans Merkeziyle ilgili olarak belki Zafer Bey farklı bir anlamda o mevzuattan bahsetti. Birçok yasal düzenleme de yaptık yani bir takım yasalar da geçirdik hatta birimler bile oluşturuldu kamu kurumları içerisinde, daireler oluşturuldu İstanbul Finans Merkezine yönelik. Belki daha ileriye yönelik birtakım kafalarında düzenlemeler var onları kastediyor muhtemelen. Onu Zafer Bey açıklar diye düşünüyorum.

Sayın Yılmaz buyurun, lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) - Teşekkür ediyorum.

Ben de şöyle başlamak istiyorum Sayın Genel Müdür, Sayın Başkan, şimdi, 31 Aralık 2018 itibarıyla konsolide finansman tablosuna baktığımızda Türkiye Cumhuriyeti Hazinesinin varlıkları Türkiye Varlık Fonu adı altında toplanıyor. 1,2 trilyonluk bir aktifle 207 milyar TL’lik bir öz kaynakla 17 milyar TL’lik bir net kâr elde ediliyor. Bu ne ifade ediyor? Benim için hiçbir anlamı yok bunun. İyi mi diyeyim buna, kötü mü diyeyim, doğru mu diyeyim, yanlış mı diyeyim? Bunun “benchmark”ı nedir? Neyle kıyaslayacağım ben bunu? Eğer bu üzerinden net kâr elde edilen Türkiye Cumhuriyeti’nin varlıkları BOTAS’ı, Türk Hava Yolları, Ziraat Bankası, Halk Bankası, PTT’si vesairesi Türkiye Cumhuriyeti Hazinesinin elinde olsaydı ve eski yönetimlerine devam etselerdi bundan daha mı az kâr edeceklerdi yoksa daha fazla mı kâr edeceklerdi? Fonun buradaki net katkısı nedir, yarattığı katma değer nedir? Bunun hiçbir anlamı yok. 17 milyar, 37 milyar da olabilirdi, 80 milyar da olabilirdi.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN - Ama bildiğim kadarıyla Sayın Yılmaz...

İlk kez konsolide ediliyor değil mi Zafer Bey yani daha önce böyle bir konsolidasyon yapılmadı, ilk kez yapıyorlar. Dolayısıyla...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) - Dolayısıyla bunun da bir anlamı yok. Eğer bunlar dışarıda kalsaydı Türkiye Cumhuriyeti’nin Hazinesine, bütçesine gelir kaydedilecekti. Şu anda sunumunuzda söylediğiniz madencilikle vesaireyle ilgili olarak yaptıklarınızın hangisini Türkiye Cumhuriyeti Hazinesi yapamadı da siz yaptınız? Yani onlar bunu beceremiyorlar mıydı, yapamadılar mı? Eğer bu net kâr üzerinden siz bunu yapmasaydınız ve başka bir net kâr olsaydı veyahut şöyle sorayım soruyu: 17,1 milyar net kârı siz yaptınız ki yabancı yatırımcı: “A, Türkiye’de varlıklar vesaireler iyi yönetildi dolayısıyla Türkiye katma değeri yüksek işler yapıyor, onun için de Türkiye’nin dışarıdaki risk primi azaldı.” Ya bu kâr olmasaydı Türkiye’nin risk primi 650 mi olacaktı veyahut bu kâr düşük olduğu için, onun için mi 600? Yani bunun ölçüsü nedir? Lütfen söyleyin, hangi işi Türkiye Cumhuriyeti Hazinesi yapamadı da –o verdiğiniz örneklerden- Fon bunu yapabilir hâle geldi? Dışarıdan borçlanmışsınız, borçlandığınız fonu da kaynak olarak kullanmışsınız, Hazine garantisi almışsınız oradan. Yani olmasaydı, siz bunu yapmasaydınız, Hazine kendisi borçlansaydı daha yüksekte mi borçlanacaktı? Veyahut sizin aldığınız bu borçlar Türkiye Cumhuriyeti Hazinesinin dış borcunun içerisine garanti olarak belki giriyor ama “contingent liability” olarak borcun içerisine girmiyor, dış borcun millî gelir oranı düşük gösteriliyor. Bütün bu faaliyetler sonucunda sizin yüklendiğiniz yükümlülükleri normal bir Sayıştay raporu çerçevesinde Türkiye Cumhuriyeti Hazinesinin hanesine yazsaydık Türkiye’nin dış borcu ne olacaktı? Veyahut buradan hareketle Türkiye’nin risk primi ne olacaktı? Bu konuda bize bilgi verebilir misiniz? Başka sorulacak çok soru var da... İstanbul Finans Merkeziyle ilgili olarak -arkadaşım söyledi- ben olaya biraz daha farklı bir yönden bakmak istiyorum. Ben sizin buraya koyduğunuz şu inşaat resminin yerine şunları koymanızı isterdim: İstanbul finans merkezi olmaya yönedikten sonra operasyon merkezini İstanbul’a taşıyan şirket sayısı bir iki yıl önceye göre şuradan şuraya geldi. İstanbul’un, Türkiye’nin dünya döviz piyasasından aldığı pay şuradan şuraya geldi. Türk lirası üzerinden ihraç edilen tahvil ve bononun hacmi şuradan şuraya geldi. Ben bu grafiği görmek isterdim burada. Bu bir İstanbul Finans Merkezi Projesi değil, bu bir İstanbul inşaat projesi bu başka hiçbir şey değil bu. Burada finans diye bir şey söz konusu değil. Siz şuna inanıyor musunuz? Kendi parasına itibar etmeyen bir ülke, ülkesinde herhangi bir yere finans merkezi yapabilir mi? Eğer sizin amacınız İstanbul’u dolar merkezi yapmaksa bu gayet uygun bir şey. Kamu özel işbirliği çerçevesinde yapılan sözleşmelerin içeriğini bilmiyoruz, hepsi dolar üzerinden, Türk lirasını biz sistemimizden kovduk, bankacılık sistemimizdeki toplam mevduatın yüzde 50’sinden fazlası yabancıların parası ve

biz bütün işlemlerimizi, yatırımlarımızı dolar üzerinden yapıyoruz. Hangi mantıkla İstanbul finans merkezi olacak, kendi parasına itibar etmeyen, kendi parasını ekonomisinden kovan, enflasyonu kontrol altına almayan bir ülkenin finans merkezi olması mümkün mü? Siz bunun neresindesiniz? Ben de arkadaşımın dediği gibi bu işe tamamen karşıyım, günün birinde Allah bize iktidar olmayı nasip ederse ilk yapacağımız iş bunu kapatmak. Fakat, şunu söyleyeyim siz şu an bir “profit” merkezi değilsiniz, siz şu anda bir “loss” merkezisiniz, sadece maaş alıyorsunuz.

Onun dışında, Türk ekonomisine kattığınız gerçek katma değer nedir? Madencilikle ilgili olarak 40 tona yakın altın çıkardınız, doğru. Şu anda 1.650 dolar onstan hareket ettiğinizde toplam altının değeri 2,1 milyar dolar ediyor acaba şu fayda maliyet analizini yaptınız mı? 40 milyar ton altının karşılığı 2,1 milyar dolarlık varlığı elde edebilmek için önümüzdeki elli yılda, yüz yılda Türkiye’nin geleceğine nasıl zarar verdiniz? Suyu, havaya, doğaya; Ordu’da, Giresun’da, Çanakkale’de vesairede tahrip ettiklerimizin bir hesabı kitabı var mı? Elbette altın çıkarılsın bir şey dediğimiz yok ama nasıl çıkarılıyor? Bunların fayda maliyet analizleri var mı? Yok. Siz bize bir rakam veriyorsunuz ama “benchmark” vermiyorsunuz, ben bunu neye göre kıyaslayacağım ve neye göre iyi, kötü veya yanlış diyeceğim?

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Teşekkür ederim Sayın Yılmaz.

Sayın Kalaycı, buyurun lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben bir Varlık Fonu tartışmasına girmeyeceğim çünkü düzenleme yapılırken de görüşlerimizi net olarak ifade etmiştik. Keşke 1,2 değil de 100 trilyonluk, 500 trilyonluk varlığa sahip bir Varlık Fonumuz olabilseydi.

Sayın Genel Müdürüm, sunumunuz için teşekkür ediyorum. Elbette diğer kurumlarımız gibi, Türkiye Varlık Fonu yönetimi de kalkınma planı, yıllık programlar ve Yeni Ekonomi Programı’nda (Orta Vadeli Program) öngörülen hedefler doğrultusunda çalışmalarını yürütüyor. O konuda da yaptığınız çalışmalar hususunda da güzel bir sunum gerçekleştirdiniz. Ben Yeni Ekonomi Programı’na baktım, son üç yıllık Orta Vadeli Program’a. Orada hedef olarak “Türkiye Varlık Fonu, cari işlemler dengesini güçlendirecek, ülkenin stratejik hedeflerini ve finansal piyasalarının gelişmesini destekleyecek ve özel sektör iş birliklerine dayanan sabit sermaye yatırımlarını yapacaktır.” diyor. “Büyümeyle ilgili politika ve tedbirlerde de Türkiye Varlık Fonu, petrokimya, madencilik ve yerli kaynağa dönük enerji üretimi alanlarında özel sektör iş birliklerine dayanan sabit sermaye yatırımlarında yer alacaktır.” diyor. Bu konuda da yaptığınız çalışmaları sunumunuzda ifade ettiniz.

Bugünkü toplantımız aslında denetim amaçlı, denetim raporuyla ilgili toplantı. Tabii, gecikme konusu birkaç sefer dile getirildi. Malum, kanunda raporların Haziran 2019’a kadar hazırlanması, Ekimde de Mecliste, Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi öngörülmüştü. İşte, iki ay önce yaptığımız düzenlemede haziranı ağustosa çektik yani denetim raporunun ağustos ayına kadar tamamlanmasını öngördük. Tabii, raporu incelediğimiz zaman, bağımsız denetim raporlarının da ancak 14 Ocakta tamamlanabildiği ifade ediliyor. Denetim elemanı arkadaşlarımız 17 Ocakta denetime başlayabilmişler, 26 Şubatta da raporu tamamlamışlar; raporun tarihi 26 Şubat. Yani bir buçuk ayda rapor yazılmış. Tabii, sürenin geçmiş olmasının da verdiği hızla rapor tamamlanmış.

Raporla ilgili benim bazı önerilerim olacak. Şimdi, rapora baktığımız zaman, bağımsız denetim raporları üzerinden bir değerlendirme görünümünde, hâlbuki kanunda diyor ki: “Bağımsız denetimden geçmiş mali tablolar ve faaliyetler bağımsız denetim standartları çerçevesinde denetlenir.” Yani

tamamen bağımsız denetim kuruluşlarının yazdığı raporu değerlendirme değil de onu da bir anlamda dikkate alarak yani Fonun ve şirketin faaliyetlerini ve mali tablolarını denetlemeyi öngörüyor. Bundan sonrası için dikkate alınması amacıyla önerimi söylüyorum: Faaliyetlerini raporda görmemiz lazım. Ama şunu da söyleyeceğim Zafer Bey: Tabii, siz de yeni bir kurumsunuz, siz de ifade ettiniz, emekleme dönemi artık tamamlandı, herhâlde yıllık faaliyet raporu çıkarmıyorsunuz? Onu nereden görüyorum? Denetim elemanı arkadaşlarımız faaliyetlerinizin bir özet bilgisini istemişler, raporun ekinde var, 2 sayfalık özet bir bilgi. Yani kusura bakmayın, biraz da çok gayriciddi gördüm ben o özet bilgiyi; kısa kısa notlarımı aldım. “Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası ile Borsa İstanbul arasındaki bu yüzde 10’luk payın satışıyla ilgili harekât planının onaylanması.” diyor. “Borsa İstanbul fon hisselerinin halka arzı hukuk danışmanlığı konusu.” diyor. Yine, BİST ile Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası Stratejik İşbirliği Anlaşması, BİST Girişim Sermayesi Yatırım Fonu, BİST halka arz süreci, 1 milyon avro borçlanma, Milli Piyango yetkilerinin bir firmaya devri, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, BİST ve Fon arasındaki sözleşmenin tabii sözleşmesi, lojistik master planı hazırlanması, Kayseri Şekerdeki Özelleştirme İdaresinin yüzde 1 küsur hissesinin Fona devri. Bu, 2 sayfa olmamalı bana göre yani bu kadar da üstünkörü yazılmış bir metin olmamalı. Yani açıkçası, ben denetim elemanı olarak gelseydim bu faaliyetleri biraz daha detaylı... Çünkü gündem başlığı yazılır ya bir toplantıyla ilgili, sadece gündem başlığı gibi bir faaliyet özeti göndermişsiniz. Tabii, onun üzerinden zamanın da geçmiş olması, gecikmenin de uzamaması açısından herhâlde arkadaşlarımız da detaya giremedi.

Şimdi, malum, burada hep mali tablolar, bazı bilgiler isteniyor. Hâliyle, faaliyet raporunuz olsaydı bu bilgiler zaten onda yer alardı hem denetim elemanı arkadaşlarımız hem Komisyon üyelerimize de bu raporlar dağıtılır ve neticede, Fonun ve şirketin hem faaliyetlerine hem de mali tablolarıyla ilgili bilgilerine daha rahat ulaşma imkânımız olurdu.

Şimdi, denetim raporunun ekindeki mali tablolara baktım. Dönem kârı -siz de ifade ettiniz- 17 milyar 126 milyon, hasılat 139 milyar. Burada hasılattan kastımız nedir, ne satıyoruz ne hasılatımız var ne maliyetimiz var? Dökümlere baktım, tabii, daha tümüyle raporları inceleme, ekleri inceleme fırsatım olmadı ama hasılatın 66,7 milyar lirası yurt içi, 66,5 milyar lirası yurt dışı. Açıkçası, hangi gelirler, neler hasılat olarak dikkate alınıyor, maliyet oluşurken neler dikkate alınıyor? Biraz önce de bir arkadaşımız sordu, şirket yönetiminin masraflarını Fonun ayrı, şirketin ayrı olarak görmedim ben gelir tablosunda, ayrı olarak varsa onu ben de alayım.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Ayrı ayrı olması lazım, kanuna göre de ayrı ayrı olması lazım.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Ayrı ayrı olması lazım, tabii.

Yani, aslında, gelip yine şeye dayanıyor: Ya, bir faaliyet raporu olsaydı onun ekinde zaten hepsini görmüş olurduk. Yani hem kurumun yönetim giderleri nedir hem de faaliyet raporuna, mali tablolarına yansıyan hususları nedir, bunları bütün olarak, daha detaylı görme imkânımız olurdu.

Şimdi, raporun “sonuç” kısmındaki önerilere baktım. Tabii “Bağımsız denetim raporuyla ilgili eleştiri konusu yapılacak özel bir husus bulunmadığını ifade etmişler.” şirketin raporunda. Biraz önce siz detaylandırınız, diğer önerilerle ilgili eksikler: Genel Kurul toplantılarının zamanında yapılmaması, danışma kurulu oluşumu, iç düzenleme eksikleri. Onların da yerine geldiğini zaten ifade ettiniz. Raporun “sonuç” kısmında Fonla ilgili bazı öneriler var. “Bağımsız denetim raporlarında önemli tutarlar ve hesaplama kriterleri arasında önemli farklar varsa bu ortaya konulsun.” deniyor. Yine, belli bir varlık grubunda tespit edilen yanlışlığın değerlendirme dışı bırakılmaması önerisi var. Yani genel tutarın altında bile olsa bunların mutlaka değerlendirmeye alınması önerisi var.

Bir de sormak istediğim bir öneri var: Anladığım kadarıyla, PTT ve Eti Maden denetimiyle ilgili denetim şirketleri önce rapor vermemiş, yeniden bir ek sözleşme imzalamışız. Tabii, bu yapılan sözleşme sonucunda da hem çalışma süresi açısından hem de sözleşme bedeli açısından farklılıklar ortaya çıkmış. Yani bu normal karşılama gereken bir şey mi yoksa -raporda da "...değerlendirilsin." gibi bir ifadeyle bitirilmiş- tahsili söz konusu mu aradaki farkın? Çünkü "681 bin ile 981 bin." diyor. Yani bunu olağan mı görmeliyiz yoksa bunu fazladan bir ödeme gibi mi görmeliyiz, onu sormak istiyorum.

Benim şimdilik notlarım bunlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Ben her geçen sene hem raporun daha kapsamlı...

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Buyurun Sayın Kalaycı.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Hem Varlık Fonumuzun daha da güçlenerek daha da büyüyeceğine inanıyorum hem de denetim raporlarının daha kapsamlı, daha doyurucu olacağına inanıyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Teşekkür ediyorum Sayın Kalaycı.

Sayın İsmail Güneş, buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (UŞAK) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri ve çok değerli bürokratlarımız ve basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Varlık Fonunun denetimini görüşüyoruz. Tabii, Varlık Fonu ilk kurulduğunda, muhalefetin dilinden baktığımız zaman, muhalefetin halkımıza anlattığına baktığımız zaman, sanki Varlık Fonu Türkiye'nin varlıklarının birilerine peşkeş çekilmesi gibi, yok olması gibi bir algı oluşturuyordu.

Tabii, iktidar da... Daha çok, Varlık Fonunda da Türkiye'nin önemli olan varlıklarını bir araya getirerek imkânı iyi olan varlıklardan, imkânı daha kıt olanlara imkân sağlayarak daha çok finansman sağlamak ve onların daha çok büyümesini sağlamak gibi daha sığ bir anlatım yapılmıştı. Fakat şimdi biz buradan baktığımızda, Sayın Genel Müdürümüzün de anlattığından şunu anlıyoruz: Gerçekten de Varlık Fonunun amacı sadece finansman sağlamak değil, aynı zamanda Türkiye'nin ekonomisine de yön vermek ve Türkiye'nin ekonomisindeki cari açığın azaltılarak dışa bağımlılığının azaltılması yönünde adımlar atmak.

Tabii, ben bir iktisat eğitimi almadım yani çok detaylı bilemiyorum ama gerçekten de bu pencereden baktığımız zaman, işte, ithalatın azaltılması yönünde, ihracatın artırılması yönünde, petrokimya yatırımlarının artırılmış olması, yerli kömür kaynaklarının daha çok kullanılacak olması, işte, sigorta anlamında global bir sigorta şirketinin kurulacak olmuş olması, İstanbul Finans Merkezinin kurulacak olmuş olması, tabii, bunları çok önemli projeler ve Türkiye'nin yarınlara ekonomik anlamda hazırlanması için iyi adımlar olarak görüyorum. Ben, tabii, sade bizlere değil tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarımızın hepsine bunun anlatılması gerektiğini düşünüyorum. Yani burada da insanların kafasında... Diyelim ki muhalif olarak bakanların daha çok bu şirketlerin peşkeş çekilmesi gözüyle baktıklarını veya muhalif olmayanların da daha sığ baktıklarını görüyoruz.

Burada, tabii, bazı milletvekillerimiz, işte, kömürden enerji üretimine karşı çıktıklarını veya bunun çevreye zarar vereceğini veya altın çıkarmanın gerçekten de insan yaşamı için tehlikeli boyutları olduğunu dile getirdiler ama şuna da bakmak lazım: Tabii ki insan yaşamı her şeyin üzerinde, insan sağlığı her şeyin üzerinde ama diğer taraftan da ekonomimizi büyütmek, geliştirmek ve dışa bağımlılığı azaltmak anlamında da yatırımları yapmaya mutlaka devam etmemiz lazım.

Şimdi, biz, işte, bazı milletvekili arkadaşların dediği gibi yaparsak eğer, diyelim ki kömürden enerji üretmezsek, nükleer enerjiden enerji üretmezsek, diyelim ki HES'lerden enerji üretmezsek... Türkiye'de, tabii, hükümetlerimiz döneminde yenilenebilir enerjiye yatırım oldukça fazla oldu ve bu oranlar, yanılmıyorsa, neredeyse yüzde 5 hatta 7'lere falan geldi -tam bilemiyorum- yani oran oldukça yükselmesine rağmen Türkiye'deki enerji ihtiyacını karşılama imkânı yok ama biz şunun taraftarıyız: Hem yerli ve millî enerjiye yönelmemiz lazım hem de çevreye gerekli önemi göstermemiz lazım diye ben düşünüyorum.

Ben, bu Varlık Fonunun -gerçekten de Zafer Bey bu konuda bilgili, tecrübeli- Türkiye'mizi ileriki yıllarda çok iyi düzeye, Türkiye'nin hem ekonomik anlamda hem yatırım anlamında iyi yerlere getireceğine inancım var. Ben çalışmalarında başarılar diliyorum, Komisyonumuzu da saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Teşekkür ederim Sayın Güneş.

Sayın Emecan, buyurun.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Öncelikle, tüm Komisyon üyelerimizi, basın mensuplarımızı, tüm misafirlerimizi selamlıyorum. Yeni dönem inşallah ülkemiz için, memleketimiz için hayırlı olur.

Sayın Genel Müdürüm, ekibinizle birlikte hoş geldiniz. Sunumunuz için teşekkür ediyoruz.

Açıkgası, hakikaten Varlık Fonunun yöneticisi olarak güzel bir vizyon çizdiniz bize, bu konuda ben de teşekkür etmek istiyorum ama tabii, bazı eleştirilerimiz olacak. Sonuç olarak siz bu Kurumun başında görevlendirilmiş bir kamu görevlisiniz, bu anlamda görevinizi elinizden geldiği kadar en iyi şekilde yapmaya çalıştığınızı görüyorum. Bunun altını çizerek sizin yapmış olduğunuz sunum üzerinden biraz değerlendirme yapacağım. Denetim raporuyla ilgili bazı söyleyeceğim şeyler olacak.

Türk denetim raporunun çok gecikmesiyle ilgili, hakikaten rapora baktığımız zaman çok yoğun bir yazışma, görüşme trafiği olduğunu gördük başlamasıyla bitirilmesi noktasında. Hatta geçen yılki toplantımızda 2018 raporuyla ilgili siz “Bir, bir buçuk ay sonra hemen gelecek ve bunu görüşeceğiz.” demiştiniz. Demek ki o zaman çok iddialı konuşmuşsunuz bu konuda. O dediğiniz tabii, gerçekleşmedi ama en başta siz bu konuda sorumluluğu üzerinize aldığımız için ve durumu açıkladığınız için girmeyeceğim o detaylara.

Şimdi, Sayın Müdürüm, tabii, burada geçen sene bizleri aydınlatığınız konularda tekrar bir hatırlatma yaptınız Varlık Fonunun dayanaklarıyla ilgili, uluslararası örnekleriyle ilgili, özellikle Singapur, Malezya örneklerini verdiniz, kuruluş yılları, işte, onların değer toplamaları üzerinden ama tabii burası Türkiye. Türkiye'deki Varlık Fonunu biraz daha farklı değerlendirmek gerekiyor gerçekten. Bir konuda katılıyorum size, “Bankacılık sektörünün toplam içindeki payının küçültülmesi, sigorta sektörünün büyütülmesi noktasında, sermaye sağlayıcı sektörlerin güçlendirilmesi...” dediniz. Bu konularda ben de olması gerekenin aslında bu olması gerektiğini düşünüyorum. Yani Varlık Fonunun kuruluş amacı, “Neden kuruldu?” “Merkez Bankasına paralel bir yapı kuruldu.” gibi tartışmalara girmeyeceğim, bunları çok yaptık, bugünkü durum üzerinden bir değerlendirme yapacağım, o konudaki eleştirilerimiz de saklı hâlâ, onu da belirtmek istiyorum.

“Fitch Ratings kredi notu alındı.” dediniz, onunla ilgili daha detaylı bilgi alabilir miyiz, sonuç nedir onu sormak istiyorum. Bir de, tabii, birtakım sektörlerin desteklenmesinden bahsettiniz. Buradaki birtakım sektörlerin desteklenmesi noktasına geldiğimiz zaman ben bir konuya dikkat çekmek istiyorum gerçekten. Petrokimya projeleri, maden projeleri, işte, yerli kömür, çeşitli projeler, tamam, bunlar çok güzel, belki çok vizyoner görünüyor. Ama tabii, burada bu projeleri gerçekleştirirken insan odağı, Türkiye’nin gerçekleri, çevre sorunları, bunlarla ilgili nasıl bir vizyonunuz olacak, nasıl bir bakış açınız olacak açıkçası bunu da merak ediyorum. Çünkü bu alanlarda yapılan yatırımlar Türkiye’de insan sağlığı ve çevre üzerindeki etkileri çok da fazla değerlendirilmeden hayata geçirildiği için çok ciddi sıkıntılar ve krizler yaşıyoruz bu noktada. Özellikle maden projeleriyle ilgili, açık söyleyeyim, tabii, diğer enerji projeleri de bunun içinde yani bizim geçen yaz tatilimiz, yazımız madenlerde, projelerde biraz protestolara destek vermekle geçti. Hakikaten insanların yaşam alanları ÇED raporları, olumlu ÇED raporlarıyla katledilerek bu yatırımlar yapılıyor, bu çok önemli. Bu, sizin nasıl baktığınız, nasıl bakacağınız. Yani yarın öbür gün başka maden arazilerinde sizlerle de karşı karşıya gelmeyelim açıkçası. Şimdi, tabii, burada sadece bu değil, çevre açısından değil, ben başka bir açıdan daha değerlendirmek istiyorum. Devlet hakkı: Yani özellikle ülkemizde yabancı şirketlere madenlerle ilgili çok fazla ruhsat veriliyor ve 2004 yılında getirilen bir değişiklikle, bu düzenlemeyle ürettiği madeni yurt içinde işleme koşuluyla devlet hakkının yüzde 50’inden vazgeçmişiz biz. 28/2/2018 tarihinde getirilen değişikliklerle de altın, gümüş ve platinle ilgili madenler için devlet hakkının yüzde 40’ından vazgeçmişiz. Şimdi, burada şöyle bir tabloyla karşı karşıya kalıyoruz gibi görünüyor: Madencilik sektörü tamamen özel şirketlere terk edilip devlet hakkı düşürülmüş, firmalara vergi, sigorta gibi alanlarda yapılan düzenlemelerde de kolaylıklar sağlanmış. Şimdi, siz Varlık Fonu olarak madencilik sektörü içerisine girdiğiniz zaman bunun ne kadar içinde, nasıl olacaksınız, bu yapılan yatırımlardan alacağınız katkı, devletin alacağı katkı ne olacak, beklentiniz nedir, belki bu konularda bizi biraz daha aydınlatmanız gerekiyor.

Yine, çevreyle ilgili, hakikaten o konuda da bizi aydınlatmanızı istiyorum. Çünkü bakın, daha yeni birkaç gün önce Eskişehir Sivrihisar Kaymaz’da bir protesto oldu. Ben size hemen onunla ilgili örnek olarak bir bilgi vermek istiyorum açıkçası. Kaymaz’da bir maden. Hangi maden? TMSF yönetimindeki Koza Altın İşletmelerinin işlettiği madende 2’nci siyanürlü atık barajı yapılmak isteniyor ve tabii, orada apar topar yazılan ÇED raporuyla jet hızında bir onay alınıyor. Tabii, bizim milletvekillerimiz, belediye başkanlarımız bu konularla ilgili orada basın açıklamaları yaptılar. Açıkçası bu konuya nasıl baktığınız çok çok önemli yoksa “Bu hakikaten bir furya da Varlık Fonundan mı gelecek bu konuda?” diye sormak gerekiyor.

Şimdi bir soru daha soracağım. Ben mi kaçırdım acaba, belki bahsetmiş olabilirsiniz sunumunuzda ama bir önceki sunumunuzda Rusya’yla ortak yatırım fonu kurmak üzere yola çıktığınızdan bahsetmiştiniz, toplam fon tutarı 900 milyon euro. Bu konudaki çalışmanız ne aşamada? Bu konuda da bilgi verebilerseniz sevinirim açıkçası.

Şimdi, tabii, konumuz 2018 raporları olduğu için ben o konuda da birkaç şeye değinmek istiyorum. Şimdi, teknik birkaç konuya değineceğim. Bir özel hukuk firmasına, Lexist diye bir firmaya bir görüş sorulmuş konsolidasyonla ilgili. Bu konsolidasyonla ilgili konuda Lexist firması şöyle bir görüş vermiş: çok uzun rapor, buradan bunu tek tek okursam uzun sürecek: “Bu açıklamalar doğrultusunda Türkiye Varlık Fonu AŞ’nin Türkiye Varlık Fonuna ait varlıklar bakımından kontrol gücüne sahip olmadığı ve bilançosunda bunları konsolide edemeyeceği değerlendirilmektedir.” Sonra, Devlet Denetleme Kurulunun raporuna baktığımız zaman bu konuyla ilgili deniyor ki “Konuyla ilişkin olarak Lexist Avukatlık Bürosundan görüş alındığı tespit edilmiş, Türk Hava Yolları ve Borsa İstanbulun kontrol ettiği ancak portföydeki diğer şirketleri kontrol etmediği görüşü yer almaktadır. Diğer taraftan, şirket konuyla ilgili olarak 8/2/2018 tarihli yazısıyla Kamu Gözetimi, Garanti, Muhasebe ve Denetim Standartları

Kurumundan konuya ilişkin görüşünü talep etmiş, KGK -kısaca öyle diyeyim- 23/2/2018 tarihli yazısıyla ilettiği görüşünde özetle Türkiye Varlık Fonunun portföyünde yer alan ve kontrolü bulunan grup şirketlerine konsolide etmesi gerektiğini iletmıştır.” Tabii ki KGK görüşünün esas alınmasının uygun olacağı düşünülmüş buradan anladığım kadarıyla ve “Mali tablolar üzerinde bağımsız denetim, konsolide mali tablolar üzerinde bağımsız denetim gerçekleştirileceği üzerinde uzlaştığı görüşmüştür.” deniyor. Şimdi, buradaki fikir ayrılığı neden kaynaklanıyor?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Sayın Emecan, tamamlayın.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayın Başkan, toparlıyorum.

Bu, acaba kanundaki bir belirsizlikten kaynaklı olabilir mi? Belki bir düzeltme yapılması gerekiyor orada. Bu konuda da bir aydınlatma yaparsanız sevinirim.

Yine, bağımsız denetim şirketinin denetim raporunda, tabii, bu BOTAŞ'ın –tek tek detayına girmeyeceğim şimdi- Türkiye Petrolleri Uluslararası Ticaret Limited Şirketi, Eti Maden ve PTT'yle ilgili çekinceleri ve kısıtlamaları var. Yani daha doğrusu “Gizlilik nedeniyle taraflarına ulaşamayan belgelerden dolayı denetim kanıtının elde edilememiş olması, örneğin Türkiye Petrollerinde finansal tabloların hazırlanmasına yönelik sorumluluğunu yerine getirdiğine ilişkin yazılı beyan sunmaması gibi, Eti Madenle ilgili tatmin edici kanaate ulaşamamış gösterilen stok miktarlarıyla, PTT'yle ilgili 14 bin çalışana için herhangi bir karşılık ayırmadığı görülmüş, yeterli uygun denetim kanıtı elde edilememiş.” falan derken sonuç olarak deniyor ki raporda: “Grubun bağlı ortaklıkları BOTAŞ, PTT ve Eti Maden için 31 Aralık 2018 tarihiyle bağımsız denetçi raporu tarihi arasında gerçekleşen ve konsolide finansal tablolarda düzeltme veya açıklama yapılmasını gerektiren olayların konsolide finansal tablolara uygun şekilde yansıtılıp yansıtılmadığı konusunda yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilememiştir. Bağımsız denetim sırasında elde ettiğimiz bağımsız denetim kanıtlarının sınırlı olumlu görüşümüzün oluşturulması için yeterli ve uygun bir dayanak oluşturduğuna inanıyoruz.” Şimdi, burada sınırlı olumlu bir görüş veriyor denetim firması. Varlık Fonunun özellikle dış kaynak elde etmek üzerine olan beklentisinin tabii ki bir güvene dayalı olduğunu da biliyoruz. Denetim raporunda sınırlı olumlu görüş verilmesi bu güveni zedelemeyebilir mi? Elbette ki zedeleyecektir. Yani yurt dışından Türkiye'ye bakış açısından Türkiye Varlık Fonuna... O zaman sizin bu çizmiş olduğunuz vizyonla Türkiye Varlık Fonunun... Hatta geçen sene şöyle de bir şey söylemişsiniz, çok kısa onu da hatırlatarak bitirmek istiyorum: “Devlet bütçesinin temettü yoluyla azalmayan bir kaynak yapısını koyabilme ve bunun devlet aklı olduğunu düşünüyorum.” diye.

Şimdi, Sayın Müdürüm, burada asıl büyük sıkıntı, Türkiye Varlık Fonunun Türkiye'nin yönetim şeklinden dolayı verememiş olduğu güvenden dolayı belki de sizin çizmiş olduğunuz vizyona doğru giden yolda çok da hızlı yol alamayacağı şeklinde bir yorum yapabiliriz diye düşünüyorum. Açıkçası, bence burada bu yapılan denetimlerden çok, en önemli sorun bu. Bugün Türkiye'de çok ilginç şeyler yaşıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Tamamlayın lütfen.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Son cümlelerim, bitiriyorum, belki bir daha söz almam.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Buyurun.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Türkiye'de demokrasi ve hukuk adına sıkıntılı zamanlar geçiriyoruz uzun süredir ama son zamanlarda yaşadıklarımız biraz daha bu işin hız almaya başladığını gösteriyor açıkçası. Onlarca gazetecinin içeride hapis tutulması, özellikle ana muhalefet

partisine yapılan siyasi saldırılar diyeyim ben, bizim gençlik kolları başkanımızın içeriye alınması, yöneticilerimizin içeriye alınması, milletvekillerinin milletvekilliklerinin düşürülmesi gibi olaylar Türkiye'nin dışarıya hiç de iyi bir fotoğraf vermediğini gösteren şeyler. Tüm bunlar bir kenarda dururken, denetim raporunda da sınırlı olumlu görüş verilmişken ben sizin işinizin çok zor olduğunu düşünüyorum açıkçası ve bazı sorduğum soruların da açıklamaya muhtaç olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tatlıoğlu, buyurun.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Efendim, çok teşekkür ederim.

Çok kısa bir şey söylemek istiyorum. Özellikle iki konu var bu at yarışlarıyla ilgili. İlk milletvekili olduğumda da Sayın Mehmet Muş'un getirdiği bir teklif vardı, orada da bu kumar konusu teşvik ediliyordu. Şimdi, on binde 15. Tabii, bu oran ülkenin fakirliğiyle de alakalı Sayın Genel Müdürüm yani 8 bin dolar millî geliri olan bir ülkede millî gelirin yüzde 1,5'ünü kumara ayıracak bir toplum olmaz yani bu nihayetinde temel ihtiyaçlarla alakalı; bir.

İkincisi: Hakikaten bunun teşvik edilmesinin peşinde olunması başka endişeleri de dile getiriyor diye düşünüyorum. Ben, esasında üzülüm -Sayın Yılmaz söyledi- buraya İstanbul Finans Merkezi Projesi'yle, bununla gelmenize çok üzülüm, benim yerimde olsaydınız sizde üzüldünüz. Yani bunu Ağaoğlu İnşaat yazsaydı daha iyi olurdu. Şunun için söylüyorum: Bu, bir tanıtım broşürü bile olsa finans merkeziyle alakalı bir şey olmalı. Belki buradan bir sonuç çıkmıyor; siz söylüyorsunuz biz de söylüyoruz; bir sonuç çıkmıyor, çok önemsemiyorsunuz. Herkes kendisi kadar şey yapıyor. Biz sizi takip ediyoruz, önemli de buluyoruz, gerçekten değerli de buluyoruz. Ama biraz ciddiye alın ya yani bu olmaz ya! Parlamentoya getirdiğiniz broşürde, finans merkezi, inşaat şirketinin tanıtımı gibi. Biraz içinde finansla ilgili bir şey olsun diye düşünüyoruz yani.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Tatlıoğlu.

Sayın Mehmet Bekaroğlu, buyurun lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, arkadaşlar “Sayın Genel Müdürün niye burada bir siyasi sorumluluğu yok?” diye sorduklarında cevaplar verildi iktidar partisi başkanı tarafından. Bir daha onu düzeltmeye çalışıyorum, Sayın Genel Müdürün şahsıyla ilgili hiçbir şey söylemiyoruz biz, biz devletin işleyişiyle ilgili buraya gelen denetim raporuyla ilgili konuşuyoruz ve usul tartışması da açıyoruz tabii. Şimdi, ben denetimle ilgili konuşacağım, bütün notlarım bu yapılan denetimle ilgiliydi. Ancak Sayın Genel Müdürü dinledikten sonra gerçekten denetimi konuşmak mı gerekir yoksa başka şeyleri konuşmak mı gerekir? Böyle bir soru aklıma geldi ama karşımda bir bürokrat var, başka şeyleri o bürokratla nasıl konuşacağız? Sayın bürokrat Türkiye'nin geleceğiyle ilgili hani siyasilerin, siyasetin vereceği kararları bize getirdi. Elbette bu siyasi kararları alanlar var, güzel ama hani o siyasi kararları alanların, madem Plan ve Bütçe Komisyonunda bu konu konuşuluyor, denetleniyor, muhalefetle onları tartışması gerekirdi.

Sayın Genel Müdür, öyle bir şey ortaya koydunuz ki Varlık Fonu olmadan evvel devlet yokmuş, çürümüş, gitmiş, dökülmüş, bitmiş; siz şimdi geldiniz... Peki, devletin, diyelim ki Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının yapacağı bir çok işleri hep siz yaptınız, yapacaksınız da siz de söylüyorsunuz.

Yani madenleri işletmeden şeye kadar... Bu nasıl bir şey? Yani gerçekten bu paralel bir devlet... İşte “Devleti biz tüccar gibi yöneteceğiz.” demişti Sayın Cumhurbaşkanı. O anlama mı geliyor, ne anlama geliyor bu? Gerçekten şaşıyorum.

Şimdi, bu Varlık Fonu, dört sene evvel kurulurken burada tartışılırken bir takım hedefler ortaya konulmuştu. Varlık Fonu’ndan neler bekliyoruz, neler çıkacak? Şimdi, ben bunlarla ilgili size soru sorayım. “Türkiye Varlık Fonu kurulmasıyla büyüme oranında artış sağlanacak, sermaye piyasasında büyüme ve derinleşme hızlanacak, İslami finans varlıklarının kullanılması yaygınlaşacak, yapılacak yatırımlarla yüz binlerce kişiye istihdam sağlanacak. Arz güvenliği sağlamak üzere Türkiye için önem taşıyan petrol, doğal gaz gibi yurt dışındaki stratejik sektörlere bürokratik kısıtlamalara bağlı olmadan doğrudan yatırım yapılmaz.” Bu mudur yani? Bürokratik kısıtlamalar nedir mesela? Bürokratik kısıtlamalardan bir tanesi Sayıştay denetimi. Nitekim denetimi konuşuyoruz burada. Bu mudur? Ya da şöyle bir soru sorayım size bu hedeflerden hepsini okumadım: Bu hedeflerden hangisi –“Daha çok yeni.” dediniz- hadi yeni olduğu için hangisi gerçekleşti diye sormayayım ama hangisini öne aldınız ve hangisine ne kadar yaklaştınız; böyle bir şey söyleyebiliyor musunuz? Var mı böyle bir şey? Gerçekten şey yaptım.

Şimdi, biz o zaman şöyle bir eleştiri getirmiştik: Türkiye’nin Varlık Fonu yani bizim bildiğimiz anlamda varlık fonu bir fazlanın üzerinde... Siz dediniz “Başka yerlerde Malezya’da filan başka varlık fonları var.” onlar varlık fonu mudur, değil midir tartışılabilir. Ama bizim bildiğimiz başarılı klasik varlık fonundan farklı bir şey yapıyorsunuz, öyle anlaşıyor ki Türkiye’nin mevcut varlıklarını bir şekilde karşılık göstererek borç alacaksınız çünkü en temel problem buydu. Bugüne kadar yaptığınız en somut faaliyet de sanki “Şu kadar para aldık, borç aldık.” filan.

Sayın Başkanım öyle şeyler söylediniz ki “Biz dediniz bankalara yirmi birer milyar TL...” Kaç?

EMİNE GÜLİZAR EMECEN (İstanbul) – Yedişer milyar.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yedişer milyar TL, toplam 21 milyar nasıl pompaladınız? Nereden geldi de pompa bastınız, siz bu konuyla ilgili hiçbir şey söylemediniz.

Değerli arkadaşlarım, siyasi eleştiri yapmayacağız, yeri değil çünkü karşımızda siyasi muhatap yok. Şunu şey yapayım: İktidar partisi milletvekilleri de çok konuşmuyor bu konuda nedense. Şimdi, bu denetim bir kere çok geç geldi. Yani Plan ve Bütçe Komisyonunun Başkanlık Divanını bir eleştireyim, çok geç hazırlandı rapor filan ama Türkiye Büyük Millet Meclisine geldikten sonra da bir sürü bekledi, Başkanlıkta bekledi, geldi Plan ve Bütçe Komisyonunda beklendi ve normal görüşülmesi gerektiğinden dokuz ay sonra görüşülmeye başlandı. Bir de bir soru sorayım size değerli arkadaşlarım: Kimin imzasıyla geldi bu tezkere buraya yani Cumhurbaşkanının kendisinin imzasıyla mı geldi? Bak hiç muhatap almıyor Cumhurbaşkanı burayı, imzasını bile şey yapmıyor, Türkiye Büyük Millet Meclisi... Hani Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi getiriyordunuz, Meclis acayip bir prestij kazanacaktı; yok, Meclis yok. Yani formalite icabı Genel Müdür gönderiliyor Meclise ve sunuluyor “Hızlı bir şekilde konuşun, geçsin.” deniliyor.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Formalite değil Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bunlar yanlış şeyler değerli arkadaşlar.

Şimdi, bakın Varlık Fonu kurulurken en önemli tartışma, bu fonun faaliyetlerinin denetlenmesiydi. İlk getirilen teklifte -o zamanki hükümetin ilk getirdiği teklifte- “Bağımsız denetim yapılacak.” diye atılıyordu. Yani Sayıştayla mayıştayla devlet, kamu denetimi yok. Kıyamet koptu burada; hatırlayacaksınız, konuşuldu, tartışıldı. Nasıl olur yani? Siz milyarlarca dolarlık kamu kaynağını kullanacaksınız, nereden oluştu bu Ziraat Bankası, nereden oluştu bu kuruluşlar, kimin vergileriyle

oluştı, nasıl şeylerle oluştu? Yani siz, ziraatın geliştirilmesi amacıyla kurulan bankayı alacaksınız, oradan işte milyarlarca dolarlık parayı siz kullanacaksınız ama kamu adına denetim yapan Meclis... Ki nasıl yapıyoruz biz denetimi? Sayıştay üzerinden yapıyoruz. Bu olmayacak arkadaşlar, akıl mantıkla bunu izah edebiliyor musunuz, bu olmayacak. Bunun üzerine bir tartışma koptu ve bugünkü düzenleme yani iki üç aşamadan sonra bugünkü düzenleme geldi. Bu düzenlemeye göre bağımsız denetleme kuruluşu denetlemeyi yapar, daha sonra işte Cumhurbaşkanının görevlendireceği merkezî denetim elemanları, -elemanlar da bir takım özelliklere sahipti- merkezî denetim elemanlarını görevlendirecek bir ekip ikinci defa denetim yapacak. Şimdi bu görevlendirilme, merkezî denetçiler nasıl seçildi, ne oldu; bunu bilmiyorum. Birde koordinatör niye imza atmamış? Yani Devlet Denetleme Kurulu üyesi bir koordinatör var, o arkadaşımız niye buraya imza atmamış, o Kurulun içinde değil mi? O ayrı bir şey. Ama şöyle bir yorum yapmışsınız değerli arkadaşlar, arkadaşlarımız burada sanıyorum demişler ki -öyle anlamışlar; siz anlıyor musunuz, okuyun, kanunu okuyun- diyorlar ki: “Biz burada bağımsız denetleme kuruluşunun raporunun üzerinde konuşacağız. Ayrıca bir denetleme yapmayacağız.” Nereden çıkardınız? Görevinizi yapmadınız, eksik yaptınız siz görevinizi. Hatta verilen görevden kaçtınız; ne demek yani öyle bir şey yazmıyor ki kanun. Siz nasıl olurda böyle bir yorum yapıyorsunuz? Ha bir yerde yazmış “İsraf olur.” filan diye. Hayır, arkadaşlar, siz kamu adına denetliyorsunuz kamu. “Kamu” dediğimiz şey, herhangi bir laf değil değerli arkadaşlar, “kamu” demek, millet demek millet; millet adına denetim yapıyorsunuz siz. Öbürü var ya bağımsız denetleme kuruluşu, bağımsız denetleme kuruluşunun denetimi, Varlık Fonu bir takım şeylere girecek, kredi alacak, para bulacak bilmem ne. O kamu, işte muhatap “Sen bağımsız denetleme kuruluşlarına denetleme yaptırdın mı?” diyecek. “Yaptırdım.” Bakacak ona uygunsa verecek, uygun değilse vermeyecek; bizle hiç ilgisi yok.

Kaldı ki bu “bağımsız denetim kuruluşları” dediğimiz denetim kuruluşları da artık çökmüştür o sistemde. Çok eski bir sisteme gidiyorsunuz. Nerede çökmüştür? 2008’de çökmüştür, Amerika’daki krizle beraber değerli arkadaşlarım. Çok iyi hatırlayacaksınız değil mi? Dünyanın en prestijli bağımsız denetim kuruluşları Lehman Brothers’ı denetlemişti. Öyle bir battı ki büyük bir krizi tetikledi. Yine, Enron’u denetleyen Ernst&Young da son derece önemli bir bağımsız denetleme kuruluşu idi. Öyle bir şey de değil. Ha, siz görevinizi yapmadınız, bize rapor mapor getirmediniz. Bu rapor değil değerli arkadaşlar. Bağımsız denetleme kuruluşlarının raporu “Türk denetleme standartlarına göre uygun mudur?” buna baktık, “Uygundur.” filan diyorsunuz. Onu derken de hangi belgeleri, neleri inceleyerek buna geldiniz; o konu da tartışılabilir, o konuyla ilgili de fazla bir şey söyleyemeyiz.

Değerli arkadaşlarım, bu denetleme işinde ciddi bir problem var. Şimdi, bakın, bu kurulduğu zaman yönetim kurulu nasıl tespit edilecek, ne olacak, bir sürü şeyler vardı, biliyorsunuz. Sonra, gittiniz, Bakanlar Kurulu kararıyla kanun hükmünde kararnameyi yetki olmamasına rağmen, değiştirdiniz ve bu konudaki düzenlemeleri Cumhurbaşkanının yapabileceğine karar verdiniz. Sonra Cumhurbaşkanı geldi, Cumhurbaşkanı kararıyla yönetmelikleri değiştirdi. Biraz evvel dili sürçtü Sayın Genel Müdürün “Cumhurbaşkanı Vakıf Yönetim Başkanlığına atandıktan sonra...” Kim atayabilir Recep Tayyip Erdoğan’ı? Sayın Genel Müdür, bak, koltuğundan olursun. “Atandıktan sonra biz böyle bir şey yaptık.” diyor. Ne atanması?

Sayın Genel Müdür, Sayın Cumhurbaşkanı geldi; Türkiye Büyük Millet Meclisinin yapacağını, yargının yapacağını, denetim kuruluşlarının yapacağını Sayın Cumhurbaşkanı yapıyor. Böyle bir şey olur mu?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Sayın Bekaroğlu...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Cumhurbaşkanlığı Yönetim Kurulunu tayin ediyor, Yönetim Kurulu üyeleriyle faaliyet yapıyorlar, o faaliyetler gönderiliyor, bazı denetim kuruluşları denetliyor, sonra Devlet Denetleme Kurulu... “Devlet merkezî denetim elemanları” deniliyor. Devlet Denetleme Kurulu merkezî denetim elemanlarıdır. Fakat özellikleri nelerdir, niçin bu arkadaşlarımız seçildi, kaç yıllık tecrübeleri var, kriterler nelerdir, bilmiyoruz. Bilmemize de gerek yok, bunların hepsini Cumhurbaşkanı biliyor, bizim bilmemize gerek yok. Böyle bir şey yok değerli arkadaşlar.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Önüne gelen denetçi olamıyor ki Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Tamam, olamıyor, bir şey demedim ben. Bir şey demedim ama o zaman kanun koyucu olarak siz, biz burada bunları koymazdık. Denetim elemanlarının birtakım özelliklerini koyuyoruz değerli arkadaşlarım.

Neyse, ben devam edeyim arkadaşlar.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Çıkletten çıkmadı bu arkadaşlarımız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Şimdi bir yönetmelik çıkmış yani Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Yapısına ve İşleyişine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar. Bu yönetmelik sayfanızda gözükmüyor, dünya kadar aradım, zaman kaybettim. Niye koymuyorsunuz yönetmelikleri? Nerede bu yönetmelik? Resmî Gazete’de filan, bir süre aradıktan sonra buldum.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, Cumhurbaşkanının Başkanı olduğu, Maliye Bakanının –damadının– Başkan Vekili olduğu, Cumhurbaşkanının atadığı bir fona bağlı kuruluşa faaliyette bulunuyor, yine Cumhurbaşkanının seçtiği denetim elemanları denetliyor; denetlemiyorlar onu da yani onlar da tembellik yapıyorlar, denetlemiyorlar; bağımsız denetim kuruluşunun raporunun üzerinde “uygundur”, “değildir” diye bize gönderiyorlar.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – O kadar söyleyemezsiniz Sayın Bekaroğlu!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Değerli arkadaşlar, ya ben bir bitireyim.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Eksiklerini söyleyin o zaman!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Zaten oylanmayacak, bir fikrimi söylüyorum.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – O kadar süre verdiler! Olur mu öyle şey canım? Ama başından beri, sırf yok damadı, yok şu falan...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Değerli arkadaşlar, ben bir bitireyim, bir fikrimi söylüyorum.

Varlık Fonu doğrudur yanlıştır, Türkiye Varlık Fonu’nun bir faydası olur olmaz; bu tartışmanın ötesinde, bu işleyiş biçimiyle gerçekten, kamu kaynakları kullanılamaz değerli arkadaşlar. Kamu kaynağı dediğimiz tüyü bitmemiş yetim hakkı değerli arkadaşlar, üzerine bin defa titrememiz gerekiyor.

“Bürokratik engelleri kaldırmak...” Ne bürokratik engelleri kaldırmak ya? Gereksiz bürokratik engellere kimse bir şey demiyor. Hangi bürokratik engelleri kaldırdınız, ne yaptınız? Bir de “Bürokratik engelleri kaldıralım.” diyorsunuz, “Hayır paralel devlet kuruyorsunuz.” diyeceğim şimdi, bana kızacaksınız.

Değerli arkadaşlarım, ya Cumhurbaşkanlığında “Finans Ofisi” diye bir şey var. Finans Ofisinin görevleri nedir, biliyor musunuz Sayın Genel Müdür? Finans Ofisi seninle yetki paylaşıyor. Finans Ofisinin görevlerinden bir tanesi de İstanbul Finans Merkezinin inşaatının, bilmem nesinin organizasyonunu morganizasyonunu, inşaatını yapıyor. E, siz nereden yapıyorsunuz? Siz gidiyorsunuz Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının işini yaparsanız, onlar da geliyor... Böyle bir şey olur mu

değerli arkadaşlar? Köşkte, Beştepe’de –eskiden Köşk vardı, Köşkte derdik- ayrı bir yapı kuruluyor, o yapı bir şekilde işliyor ve onu Meclis denetleyemiyor değerli arkadaşlarım. Öyle bir şey olur mu? Buradan nereye gideceğiz?

Bunlar usulle ilgili eleştirilerimiz değerli arkadaşlar. Ne kadar süre verecek bilmiyorum ama ben esasla ilgili de bir sürü şeyler söyleyeceğim. Şimdi, bakın, devletin, milletin dünya kadar kaynağı, kamunun kaynağı kullanılıyor, fona devredilmiştir, fon bunları kullanıyor. Şimdi, bunlar da bağımsız bir şekilde denetlenmişler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – İlave süre veriyorum.

Buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sürem bitiyor, öyle mi? Eyvah!

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – On beş dakika konuşunuz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Neyse, bazı konulara arkadaşlar değindiler, ben şey yapmayayım.

Yani bu şeyin bulduğu eksiklikler, işte, “Danışma Kurulu oluşmamış.” filan, ben buna “keçiboynuzu çiğneme” diyorum. “Gönderelim birkaç tane bir şey de bir keçiboynuzu çiğnesinler.” “Aa, yakaladık.” filan... Hani, Sayıştayda oluyor ya “denetim görüşünü etkilemeyen eksiklikler” filan gibi yazılıyor ya o baptan yazılmış, yoksa öbür tarafta dünya kadar kuruluş var, milyar milyar dolarlık işler yapıyorlar, çeviriyorlar. Adam diyor ki: “Gizlidir, belgeleri göndermiyorum.” O da işte göndermiyor. “Göndermezsen gönderme.”

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – İnceleniyor zaten.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Neyse, kim inceliyor, bilmiyorum ama burada dünya kadar problem var, o problemleri bilin.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayıştay inceliyor zaten.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Şimdi, madem az süre var...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – İncelenmeyen bir şey yok.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ya, konuşursun kardeşim.

İstanbul Finans Merkezinin neredeyse yüzde 90’ı mı sizin oldu artık, nasıl oldu, ne kadarı sizin oldu? Varlık Fonu’nun, onun eline geçti. Bu nasıl bir şey? Geliyor, işte, ihale ediliyor. Hiçbir öngörünüz yok mu? Orada müteahhitler geliyor, birtakım işler yapıyorlar, belli bir yere kadar geliyorlar, ondan sonra duruyorlar. Hadi bakalım, onlara şu kadar para veriyoruz, borçla alınmış paralar... Faizi nedir? Onları da hiç açıklamadınız, defalarca sorduk. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı o sorularımdan dolayı beni mahkemeye verdi değerli arkadaşlar. Denetleme görevimi yapıyorum, diyorum ki: Bu borçlanmaları ne kadar faizle yaptınız? Soru soruyorum ya, ben görevimi yapıyorum. Ondan sonra, bana Kanal maddesini yazıp gönderdi. Ben de kızdım; Kanal maddesini biz yaptık, nasıl bunu şey yaparsın, sen bürokratsın, sen kendini ne sanıyorsun filan dedim; gitti bana 80 bin liralık dava açtı, bir de şeyde yargılanıyoruz. Böyle bir şey yok, böyle bir şey yok değerli arkadaşlar. Böyle bir şey yapma hakkına sahip değilsiniz.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Bazen kendinizi kaybediyorsunuz, ne söylediğinizi bilmiyorsunuz Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bakın, arkadaşım, siz de orada oturuyorsunuz, arkadaşlarınızın çoğu konuşmayacak. Size zaman verirler, istediğiniz kadar konuşursunuz, böyle yapalım lütfen. Neler söylüyorsunuz, anlayalım.

Şimdi değerli arkadaşlarımız, sorulara geçiyorum. Bu bağımsız denetim kuruluşları, bağlı kuruluşlarınızı denetlemiştiniz ya, vergi cennetlerinde bir şeyleri var. Nedir yani bir devlet kuruluşunun vergi cennetlerinde şubeler açmasının... Bunu bana birisi söylesin, bu nedir, merak ediyorum, gerçekten merak ediyorum.

Bir de zararlar çıkmış.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Toparlayın lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bitiriyorum.

Benim seçim bölgem değil ama memleketim. ÇAYKUR kâr, kâr; gelmiş, sizin döneminizde 1,5 milyar TL zarar etmiş. Bununla ilgili bir bilginiz var mı? Gerçekten Rizeliler de merak ediyor, onlara bu işleri sizin aracılığınızla anlatırız.

Son, özet olarak, -bütünlüğümü bozdular ama süre de bu kadar, çok fazla şey yapmayayım- bu Varlık Fonu denetçiliğiyle ilgili bir şey yapmadık biz bugün arkadaşlar. Bizim önümüze gecikmeli bir şekilde konulan denetim raporu da rapor değil arkadaşlar. Ha, belki de Varlık Fonu banka tüzerinde işlem yaparken bağımsız denetim raporları belki onların işine falan yarayacak ama biz, tüyü bitmemiş yetim hakkını takip eden milletvekilleri olarak bizim önümüze konulan bu rapor denetim raporu falan değildir; Cumhurbaşkanı da, bu denetimi yaptıranlar da, Varlık Fonu da görevini yapmamıştır değerli arkadaşlar. Biz de burada Hükûmet, özellikle Hükûmet yani -iktidar partisi mi diyelim, ne diyelim artık bilemiyorum- Cumhurbaşkanının partisi de bir an evvel “Bu buradan gelip gitsin.” Bu, gerçekten -bakın, kızacaksınız bir cümle kullanacağım- paralel bir devlete, paralel bir devlet yapısına, paralel bir maliyeye doğru gidiyor. Bunlar doğru değil arkadaşlarım. Buradan ne memlekete bir hayır çıkar ne size ne kimseye bir hayır çıkar. Buradan bir an evvel geri dönmemiz gerekir diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, Sayın Aydemir buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kumar meselesine laf edeceksiniz herhâlde.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Kumara diyecek bir şey yok.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. Çok kıymetli arkadaşlar, basınımızın değerli temsilcileri, kurumlarımızdan gelen değerli müdürlerimiz, Sayın Genel Müdürüm hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi KİT Başkanlığı yaptığım için biliyorum hiçbir şey gizli kalmaz, Sayıştay her şeyi denetler, milletvekilleri de bunları görürler ama isim verilmez orada, kod verilir, numara verilir; “352 numaralı işlem” denir yani “Uğur Aydemir” denmez, sadece isim gizli kalır; isimler Sayıştayda bilinir veyahut Genel Müdürlükte bilinir. İsmi dışında hiçbir şey gizli kalmaz, her şey en ayrıntısına kadar incelenir, denetlenir arkadaşlar bu kadar basit. BOTAŞ için de aynı şey geçerli, ÇAYKUR için de aynı şey geçerli Sayın Bekaroğlu. “Rizeliyim.” diyorsunuz, “ÇAYKUR 1,5 milyar lira zarar etti.” diyorsunuz. KİT Komisyonunda niye zarar etti açıklanıyor, bir gün zahmet edin KİT Komisyonuna çıkın, orada Genel Müdür açıklama yapıyor. Niye zarar yaptığını ben şimdi anlatacağım ama konumuz değil Sayın Bekaroğlu. Burada gündemi meşgul etmeyelim, her şey açık açık ortada yazıyor.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – KİT Komisyonunda sormakla burada sormak birbiriyile çelişir mi? Ne gündemi meşgul etmeyelim ya... Ha, bir de ne konuşacağımızın hepsine karar verin.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – “1,5 milyar zarar etti sizin döneminizde.” dediniz, Sayın Genel Müdürün dönemiyle alakası yok. Sayın Bekaroğlu, Zafer Bey göreve gelmeden önce de zarar ediyordu ÇAYKUR. Zafer Bey’in dönemiyle alakası yok ki o işin, Zafer Bey’in dönemiyle alakası yok.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Fon adına geliyorsa Sayın Genel Müdür, burada oturuyorsa ben de ona soruyorum. Bakın 2018’de üretici de memnun değil, özel sektör de memnun değil, ÇAYKUR da zarar etti, niye zarar etti? Yönetemiyorsunuz o zaman, yönetemiyorsunuz ÇAYKUR’u. Eski iktidarlar böyle yaptı diyemezsiniz, on sekiz seneden beri iktidarsınız.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, teşekkür ediyoruz, karşılıklı olmasın lütfen.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Siz de çok iyi biliyorsunuz niye zarar ettiğini çok iyi biliyorsunuz, benden daha iyi biliyorsunuz niye zarar ettiğini.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kumar meselesine bir laf edin.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ya, nerden kumara girdin birden sen?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ya oraya girme orası zor soru.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Kumara da gireriz bir gün.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Zor soru, zor soru giremezsiniz.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Katırcıoğlu buyurun lütfen.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli Genel Müdür, sayın bürokratlar, sevgili basın mensupları ve sevgili arkadaşlar; ben de kısa bir konuşma yapmak istiyorum ama şöyle başlamak lazım galiba: Bu Türkiye Varlık Fonu nedir diye sorulan soru hâlâ cevaplanmış değil ama nedir sorusunun cevabı, en azından benim gözümde, Sayın Cumhurbaşkanının ekonomideki elidir esasında. Yani Sayın Cumhurbaşkanı -hepimiz biliyoruz- ülkeyi bir şirket gibi yönetmek istiyordu o sebeple de hızlı olması lazımdı, hızlı kararlar alan, hızlı hareket eden kurumlardan oluşan bir yapıda olmasını istiyordu. O sebeple de Varlık Fonu esas itibarıyla -bildiğiniz gibi- birçok kanunun dışında tutularak yani Sayıştay dışında, Kamu İhale Kurumu dışında, Rekabet Kurumu dışında, Memurin Kanunu vesaire dışında tutulacak bir biçimde kuruldu. Neden? Çünkü burada bir oyuncu gerekiyordu ve bu oyuncu esasında ülkede normal olarak özel sektörün yapamadığı -Sayın Genel Müdür ölçekte ilgili olarak ifade etti yani ölçekler yetmediğinden ifade etti-dolayısıyla da daha geniş ölçekli işler yapabilmenin bir yolu olarak düşünüldü ve uygulandı. Yani benim özel olarak buna çok ciddi bir itirazım yok, yalnız şöyle bir yanı var işin: Devlet ekonomiye müdahale etmeye başladığı zaman formül ne olursa olsun orada ciddi sorunlar vardır. Zaten 1980’e niye geldik ki yani 1980’lerde piyasa ekonomisinde dünyada genel olarak tek kaynak dağıtım mekanizması olarak kabul edilirken bizde de aynı şey oldu. Biliyorsunuz Sayın Özal, rahmetli Özal bunu kabul etti ve Türkiye’nin, yine Sayın Cumhurbaşkanının çok sıklıkla söylediği gibi, serbest piyasa ekonomisine bağlı olduğu düşüncesiyle oluşmuş olan bir ekonomide bu tür bir devlet müdahalesi esasında kararların merkezileşmesi zincirinin bir halkası olarak ortaya çıkıyor. Bakın, ben size söyleyeyim -yani bu tabii çok uzun konuşmak lazım gelen bir konu ama- 2011’de bir kararnameyle, esasında bütün o güne kadar üretilmiş olan, bir anlamda devleti de regüle etmesi amacıyla kurulmuş olan kurumların hepsi devlet kurumu hâline getiriliyor. Dolayısıyla da şimdi Sayın Genel Müdür bize diyor ki “Evet maden, petrol ihtiyacımız var, ithalat rejimimizin serbestliğinden gelen bir türlü toparlanamama durumu var çünkü açığız, bizim ekonomimiz ithalata bağımlı hâlde bir

ekonomi; dolayısıyla da bunu bir şekilde içeride ikame edecek yatırımlar yapılması lazım, yapmamız lazım.” Ama bu sorun zaten 1950’lerin, 60’ların sorunuydu. 60’larda ithal ikameci politikalara dönmemizin sebebi neydi ki? Biz, bazı şeyleri üretemiyorduk, ithalata bağımlıydık dolayısıyla da o günün koşullarında ithalatta gümrük duvarlarıyla korumalar getirerek içeride sermayenin bu yatırımları yapması ve dolayısıyla da ithalata bağımlılığımızın azaltılması isteniyordu özel olarak.

Şimdi, “Biz işte bunu istiyoruz, biz bunu örgütlemek istiyoruz ve bunu da yapmaya çalışıyoruz ama başka bir form altında.” dersenez, ben de size şunu söylerim ki devletin olduğu her yerde öyle veya böyle -bu ülkenin en azından gerçeği budur- kayırma, rüşvet vesaire gibi kayıt dışı işlerin yaygınlaşması olasılığı çok fazladır. Bakın, ben size bir şey hatırlatayım: 1980’lere gelindiğinde KİT sistemi esas itibarıyla siyasetin ekonomide bir eli olarak çalışıyordu çünkü KİT’lerin ürün fiyatlarına Bakanlar Kurulu karar veriyordu ve Bakanlar Kurulu genellikle maliyetin altında fiyatlama yapıyordu dolayısıyla da özel sektöre bir tür kâr kaydırması yapıyordu esasında. Tabii, bunu, ihracat yapsınlar vesaire diye istiyordu ama bunun olabilmesi için ekonomide gerekli koşulların olmaması, serbest piyasa ekonomisinin gerçek olarak çalışmıyor olması yani bir rekabet baskısının olmaması sonuçta maliyeti düşen özel sektör firmalarımızın kâr marjlarını arttırarak, büyük kârlılıklar yaratarak devam etti. Yani şimdi geldiğimiz yer itibarıyla baktığımızda “Yapısal meseleleri aşmak için biz bir oyuncu olarak hareket ediyoruz.” diyorsunuz falan ama burada, bu yapısal sorunların halledilmesiyle ilgili olarak ben size daha başka bir yanı göstereyim ya da göstermeye çalışayım. Şimdi, şöyle ifade edeyim verdiğiniz örneklerden giderek: Baktığımızda mesela bankalara kredi kaydırma meselesi, kamu bankalarını kastediyoruz. Peki, kamu bankalarına bu kredi kaydırma meselesi acaba serbest piyasa ekonomisini kabul etmiş olan ülkenin bankacılık sektöründe bir “imperfection” yaratmadı mı, bir olumsuzluk yaratmadı mı? Bence yarattı. Kaldı ki sigorta şirketlerini -çok haklısınız- konsolide etmek lazım diyorsunuz; evet de devlet olarak bunu konsolide ettiniz ama kaçınılmaz olarak piyasayı amorf hâle getiriyorsunuz demektir. Dolayısıyla da sorunun çözümü buralarda değil, “Sorunun çözümü yapısal değişiklikler.” diyorsunuz ama sorunun çözümü yani bugüne kadar aklı ermemiş bir devletin şimdi “Ben şu Varlık Fonuyla müdahale edeyim de şunu şöyle yapayım.” falan diyerek olması değil, böyle çözülemez. O zaman niye biz bir sürü yasayı çıkardık; Rekabet Yasası çıkardık, BDDK çıkardık, SPK çıkardık, niye çıkardık bunları? Piyasa ekonomisi kendi rasyoneli içinde çalışsın diye yaptık bunları ama siz diyorsunuz ki şimdi “Çalışmıyor.” Evet, çalışmıyor; tabii doğru, çalışmıyor ama çalışmıyor olmasının sebeplerinin üzerinde düşünerek çözüm yolları bulmamız gerekirken bunun aksine kamuyu -tırnak içinde söylüyorum- kamu değil esasında bu bence bu devlet. Ben “devlet” kavramından pek hoşlanmıyorum onu da açıkça söyleyeyim çünkü ben, devleti toplumun yararına işler yapan ve denetlenebilir bir kamusal otorite olarak görmek istiyorum yoksa iktidarların istediği gibi kullanabildikleri mekanizmalardan biri olmasını tasvip etmiyorum. Ben, mesela soldan gelen bir siyasetçi olduğum hâlde KİT’lerin bu demin bahsettiğim meselesine 1990’lı yıllarda karşı çıkmış insanlardan biriyim bilenler bilir. Yani o yapıyı, kamuyu savunmak gibi bir derdim olmamıştı o zamanlar çünkü görüyordum ki yanlış çalışıyordu. Şimdi de bence aynı duruma geldiğimiz kanaatindeyim.

Değerli arkadaşlar, şöyle: Bazı işler kaçınılmaz olarak başka türlü çalışır. Yani şöyle söyleyeyim, demin Garo Vekil konuşurken söyledi, benim de aklıma şey geldi yani hocalarımız bize iktisat öğretirken, özelleştirme konuşulurken şöyle bir şey hatırlıyorum: “İtfaiyeyi özelleştiremezsiniz çünkü itfaiyeyi özelleştirirseniz onlar kâr maksimizasyonu peşinde koştukları için satışları arttırmaları gerekir dolayısıyla da sürekli her yerde yangın çıkarabilirler.” demişti hocamız. Siz mesela, çözüm olarak – tabii ki finans imkânları çerçevesinde- at yarışlarını öne çıkardınız. Millî Piyango bir tekeldi ve bu tekel özel sektöre satıldı ve yine, özel sektör tekeli hâline geldi tabii ki yani sorun çözüldü.

Dolayısıyla sizin bu sunuşunuzdan, benim bu kuruluşlarla ilgili bilgilerimden giderek şunu söyleyeyim ki: Niyeti anlıyorum ama bence denetim –ki o da ayrı bir konu, onu belki konuşmak gerekmiyor tekrar- meselelerinin açık ve şeffaf olmayı gerektirdiği kanaatindeyim. Yani bizim şunu bilmemiz lazımdı: Mesela, demin Uğur Bey dedi ki: “ÇAYKUR’un neden zarar ettiğini biliyorum.” ama biz bilmiyoruz. Mesela, ben gazetelerde okuyorum, PTT de zarar etmiş size dâhil olduktan sonra, 900 milyon civarında bir kaybı olmuş. Niçin olmuş, neden olmuş? Bu, sizin bu yapı içindeki sermaye kaydırmalarından mı geliyor yoksa başka şeylerden mi geliyor bilmiyorum ama ben...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Buyurun.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Son cümlemi söyleyeyim.

Yani kararların merkezileştirildiği ve –“tek adam” demeyeyim, o klişe oluyor ama- çok az sayıda insanın o kararları aldığı bir ekonomide düzgün işler yapmamız asla mümkün değildir. Bu, sol perspektiften de böyledir, bence sağ perspektiften de böyledir. Dolayısıyla da Türkiye, bence, benim gördüğüm kadarıyla giderek kendini gerçekten, tek adamın –deminki söyledim anlamda söylüyorum- çok az sayıda oyuncunun verdiği kararlarla yöneten bir ülke hâline geliyor ki bu da bizim, bence, benim gördüğüm kadarıyla felaketimizin başlangıcı olacak diye düşünüyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Girgin, buyurun.

SÜLEYMAN GİRGIN (Muğla) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli üyeler, değerli bürokratlar, sayın basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan “Bir anonim şirket nasıl yönetiliyorsa Türkiye de öyle yönetilmelidir.” dedi ve ülkeyi de öyle yönetti. Şirket gibi yönetilen devlet, her şeyini sattıktan ve ödeyemeyeceği kadar borçlandıktan sonra şimdi de ayakta kalmaya çalışan halka yükleniyor ve halkın birikimlerine yükleniyor.

Türkiye Varlık Fonu, başka ülkelerdeki gibi bütçe fazlasının kullanımı suretiyle gelecek kuşaklara gelir transferini değil; aksine, bugünden borçlanmak suretiyle gelecek kuşaklara borç transferi yapmayı öngörmektedir. Varlık Fonu, kamu kaynaklarını kullanmasına karşın kamu kuruluşlarına ilişkin neredeyse hiçbir düzenleme ve sınırlamaya da tabi değildir.

Varlık Fonuna ve Varlık Fonunun kurtarma operasyonuna giren şirketlere Anayasa’yla bile verilemeyecek düzeyde geniş, hukuksuz ve orantısız muafiyetler getirilmiştir. Kamu kaynaklarıyla, neredeyse hiçbir kamusal düzenlemeye tabi olmadan, kamuya bilgi verilmeden, sorgusuz sualsiz istenilen şirketlere “stratejik” denilerek özellikle hisse alımı yoluyla kaynak aktarılmak istenmektedir. Bu, aslında, devletin yasal organlarının yetkilerini ve egemenlik gücünü şeffaf olmayan bir fona kuralsız bir şekilde devretmesi anlamına gelmektedir. Bu anlamıyla Varlık Fonu devlet içinde paralel bir mali kurumdur.

Vatandaşın ödediği vergileri kullanan ve kuruluş felsefesine aykırı olarak hazine garantisıyla yabancı para cinsinden bile borçlanan Varlık Fonunun denetiminin Sayıştay kapsamı dışında olması da tamamen bilinçli bir örtbas etme çabasıdır.

Değerli arkadaşlar, denetim raporları hakkındaki görüşlerimi maddeler hâlinde sunmak istiyorum:

1) 2018 dönemine ilişkin denetim raporlarının haziranda teslim edilmesi gerekirken denetim görevlendirmesi bile ancak temmuz ayında yapılmıştır. Denetim görevlendirmesi neden bu kadar geç yapılmıştır? Gerçi, Sayın Genel Müdürümüz “Sorumluluk bizim.” dedi kendileri. Teşekkür ediyoruz ancak bu sorunun muhatabı Sayın Genel Müdür değil çünkü raporun kapağında talimat tarihi 11 Temmuz 2019 olarak belirtilmiştir.

2) Cumhurbaşkanlığına bağlı çalışan merkezî denetim elemanlarının Varlık Fonunu denetlemeleri sağlıklı ve tarafsız bir şekilde sağlanamaz. Kendi idari amirlerinin yönetim kurulunda olduğu bir şirketi hakkaniyetle nasıl denetleyebileceklerdir? Söz konusu çıkar çatışmasının önlenmesi için herhangi bir tedbir alınmış mıdır?

3) Türkiye’de faaliyet gösteren denetim şirketi KPMG neden Kasım 2019’da Varlık Fonu için öncelikle İngilizce bir rapor hazırlamıştır? Bu raporlar kamuya hesap verme gayesiyle Varlık Fonu ve merkezî denetim elemanlarından önce başka yerlere mi sunulmaktadır? Ana raporun 8’inci sayfasındaki görüş bu.

4) Denetim elemanları denetim kapsamını sadece bağımsız denetim raporlarının denetimi olarak hukuksuz biçimde daraltmışlardır. Oysa kanunda “Türkiye Varlık Fonu Anonim Şirketi, şirket tarafından kurulacak alt şirketler, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu bünyesinde kurulacak alt fonların bağımsız denetimden geçmiş mali tabloları ve faaliyetleri en az üç merkezî denetim elemanı tarafından bağımsız denetim standartları çerçevesinde denetlenir.” denilmektedir. Merkezî denetim elemanlarının denetim kapsamının sadece bağımsız denetim raporlarının denetimi olarak sınırlandırmalarına dayanak teşkil eden bir karar, mevzuat veya hukuki görüş var mıdır?

5) Şirketin, kurulduğundan bu yana, yaklaşık üç buçuk yıldır hiçbir genel kurul yapmama sebebi nedir? Bu konuda raporda ayrıntılı bir değerlendirme olmamasının sebebi nedir? Sayın Genel Müdür bu konuda da genel kurulun yapıldığını söylemişti ama ana raporun 16’ncı sayfasında bu konuda görüşü farklıdır.

6) Varlık Fonu, Borsa İstanbul’un zaten hâkim ortağı olup yüzde 73 paya sahip iken Türkiye’den ayrılmayı düşünen yabancılara ait yüzde 17 payı -NASDAQ yüzde 7, EBRD yüzde 10- almak için kaynak ayırmış, zaten hâkim durumda olunan bir şirketin paylarının alınması nakit kaynakların heba edilmesi anlamına gelir. Bu işlemin arkasında yatan sebep nedir?

7) Şirkette çalışan bir denetçi olmasına rağmen, şu ana kadar bir iç denetim, iç kontrol raporu hazırlanmadığı görülmektedir. Merkezî denetim elemanları neden şirket yetkililerinden açıklama ve bilgi almamışlardır?

8) Varlık Fonunun üç yıllık stratejik yatırım planı hazırlaması ve bu planının Cumhurbaşkanı tarafından onaylanması gerekir. Merkezî denetim elemanları konu hakkında şirket yetkililerinden niçin açıklama ve bilgi almamışlardır?

9) Kuruluşundan bu yana şirket nezdinde bir danışma kurulu oluşturulmamıştır. Danışma kurulunun oluşturulmamasının nedeni nedir? Bu da ana rapor sayfa 14’te belirtilmektedir.

10) Şirket, Uluslararası Varlık Fonları Forumu üyeliğine girmiş ve bu forumun ilkelerine uyma sözü vermiştir. Uluslararası Varlık Forumuna göre, varlık fonları ülkedeki tüm mevzuata uygun, kamuya açık olmalı ve düzenli raporlanmalıdır. Varlık Fonunun, Uluslararası Varlık Fonları Forumunun düzenlemelerine uygunluğu konusundaki denetim değerlendirmesi nedir?

11) Fona bağlı şirketlerden BOTAŞ, kendisiyle ilgili birçok bilgiyi ve dava süreçlerini bağımsız denetçilere vermemiş.

Ayrıca, 2018 yılından sonraki önemli gelişmeleri görebilmek adına istenen bilgilerin, ÇAYKUR, BOTAŞ, Eti Maden ve PTT'den gelmediği belirtilmiş. Bağımsız denetim yapan özel firma bu bilgileri alamadığı için mali tablolarının gerçeği tam olarak yansıttığına ilişkin yeterli güvence sağlayamadığını belirterek şartlı (çekinceli) görüş vermiş. Neden merkezî denetim elemanları yasadan aldıkları güçle bu bilgileri temin edip incelememişlerdir?

12) Varlık Fonu şirketlerinden TÜRKSAT'la ilgili yeterli açıklama yapılmamıştır. Bağımsız denetim yapan özel firma, TÜRKSAT'ın mali tablolarının gerçeği tam olarak yansıttığına ilişkin yeterli güvence sağlayamadığını belirterek çekinceli görüş vermiş. Merkezî denetim elemanları niçin raporlarında, TÜRKSAT'la ilgili tespit edilen hususlara dair herhangi bir bilgi vermemiştir? (Alt fonlar raporu sayfa 33)

13) Bağımsız denetim yapan özel firma; Halkbank, BOTAŞ, Eti Maden ve PTT'yle ilgili çeşitli aykırılık tespitleri ya da muhasebe kayıtlarında mutabakatsızlık ya da bilgi temin edememe sorunlarını belirtmiş. Merkezî denetim elemanları bu konuda neden detaylı bir açıklama almamışlardır? (Sayfa 58,59,60)

14) 2015'te 22 milyon TL, 2016'da 82 milyon TL kâr eden ÇAYKUR İşletmeleri, 2017 yılında Varlık Fonuna geçtikten sonra 2017'de 267 milyon TL, 2018'de 657 milyon TL, 2019'da ise 635 milyon TL zarar etmiş yani Varlık Fonu âdeta yokluk çekmiş. Şirketin finansman giderlerinde de büyük artış olduğu görülüyor. Bu gibi dikkat çekici hususlar merkezî denetim elemanlarınca niçin detaylı olarak incelenmemiştir?

15) ÇAYKUR'un 1,5 milyar lira zararına ek olarak banka borcu 1,4 milyar TL'den 3,4 milyar TL'ye çıktı. Aynı dönemde Türk Hava Yollarının borcu yüzde 107 artarken, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yollarının borcu son bir yılda yüzde 349, Kayseri Şekerin borcu ise yüzde 292,8 yükseldi. Söz konusu dikkat çekici borç ve zarar kalemleri hakkında merkezî denetim elemanlarının neden hiçbir tespitleri yoktur?

16) Merkezî denetim raporlarının ekinde Rusya ile ortak bir yatırım fonu kurulmasına karar verildiği ve bunun için Türkiye'nin ilk olarak 200 milyon euro ödeme yapacağı söyleniyor. Bu doğru mudur, ödeme yapılmış mıdır, bunun amacı nedir diyorum.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Teşekkür ediyorum Sayın Girgin.

Sayın Sındır buyurun lütfen.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Varlık Fonu AŞ'nin çok değerli yöneticileri, değerli milletvekili arkadaşlarım, salonumuzda görev yapan tüm değerli bürokratlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, biz bugün 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun uyarınca, Türkiye Varlık Fonu Yönetim Anonim Şirketi ile Türkiye Varlık Fonunun -çift tırnak içerisinde söylüyorum- 2018 yılı mali tabloları ve faaliyetleriyle ilgili denetim raporlarının sunulduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresini görüşüyoruz; düşüncelerimizi, görüşlerimizi bildiriyoruz.

Bize, Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu tarafından gönderilen denetim raporlarında hiçbir yerde mali tablo yok. Yani, 2018 yılı mali tablolarını denetliyoruz ama bu tabloları göremiyoruz.

Hemen bunun arkasından mesela ben Varlık Fonu Yönetim AŞ'nin yönetim giderleri nedir, yönetim huzur hakları var mıdır, ne kadardır bunlar, özellikle bunları bilmek istiyorum.

Şimdi, kanunda yer aldığı şekliyle amacında yer alan bir ifade aynen şunu diyor: "...yurtiçinde kamuya ait olan varlıkları ekonomiye kazandırmak, dış kaynak temin etmek, stratejik büyük ölçekli yatırımlara iştirak etmek için Türkiye Varlık Fonu ve bu fona bağlı alt fonları kurmak ve yönetmek...", şirketin amacında yer alan çok temel bir hüküm. Oysa görünen farklı bir şey var ki o da, şirketin amacı Türkiye'nin doğal varlıklarının ve kamusal varlıklarının haraç mezat sömürülmesinin önünü açmak olmamalı diye düşünüyorum.

Şimdi, Sayın Genel Müdürümüz bizlere bir sunum yaptı. Sunumda başlıklar arasında Türkiye Varlık Fonu stratejik yatırımları, rafineri ve petrokimya projesi, maden yatırımlar projesi, Afşin Elbistan projesi, İstanbul finans merkezi projesi, sonra fon varlıklarında değer artışı anlamında şans oyunları projesi, at yarışları lisansı projesi... Finansal piyasaları destekleyici adımlarda da kamu sigorta şirketlerinin birleştirilmesi, kamu bankalarının sermaye yapılarının güçlendirilmesi...

Şimdi, çok söylendi ama şu soruyu ben de sormak istiyorum, bu soru yöneltildi, belki çok daha çarpıcı bir soru olur: Bu fon varlıklarında değer artışı yani şans oyunları ve at yarışlarıyla ilgili konuda bu projelerin kârı, kâr kaynağı kimdir? Vatandaş. Hangi vatandaş? Üç beş kuruş parayı belki buradan bulurum da çocuğuma çocuğuma bir ev alırım, bir şey alırım, kazandığım parayla aileme ek birtakım kazanç sağlıyor derdinde olan benim için zavallı kişiler. Biz bu projeleri Türkiye Varlık Fonunun çok temel varlıklarında değer artışı yaratacak projeler olarak ortaya koyuyoruz, bunlar üzerinden değer yaratma hedefini ortaya koyuyoruz. Bu nasıl bir çelişkidir, nasıl bir yaman çelişkidir? Yani vatandaşın sırtından kâr elde edip bunlar üzerinden değer artışı yaratacağız; kabul edilebilir bir şey değil. Hani bu şans oyunlarını yurt dışında pazarlamıyorsun. Yurt içinde Milli Piyango, at yarışları, vatandaş bunlara yöneliyor.

Şimdi, bu madencilik faaliyetleri ise... Gerçekten her zaman bunları varlıklarımız olarak görüp bunlar üzerinden yaratılmaya çalışılan değerlere çok dikkatle, çok hassasiyetle, duyarlı bir şekilde yaklaşmak gerekir diye düşünüyorum. Mesela, Sayın Genel Müdürüm, altının 100 tona çıkartılması falan gibi ifadelerde bulundunuz, maden yatırımları projeleri. Türkiye'de madencilik faaliyetlerinden devlet hakkı yüzde 4'tür. 3213 sayılı Maden Kanunu'nda yüzde 4'tür. Altın ve diğer madenlerde bu Londra Borsasındaki fiyatlara göre, ons fiyatlarına göre yüzde 1 ila 15 arasında değişir. Yani bir hocamız var, bir hesaplama yapmış. Hemen onunla ilgili o hesabın rakamlarını vermek istiyorum çünkü bunun üzerinden yaklaşırsak ne olduğunu çok daha iyi anlarız. Profesör Duman bakın diyor ki: "Altın potansiyeli 6.500 tona varıyorsa ülkenizde bu göz kamaştırıcı zenginliğe ulaşmak için yılda yirmi yıllık bir üretim dönemi- 325 ton altın üretilmesi gerekecek. Bunun anlamı, Anadolu'nun çeşitli yerlerinde altın tesisleri ve atık barajlarıyla birlikte her yıl ortalama 100 hektar büyüklüğünde 50-60 adet siyanür yarasının açılacağıdır. Cumhuriyet tarihi boyunca Anadolu topraklarında üretilmiş maden zenginleştirme atıklarının toplam miktarı yaklaşık 26 milyon tondur. Türkiye altın çağına girmeye karar verdiğinde sadece bir yıl içerisinde üretilecek zararlı zehirli kimyasal atık miktarı ise 650 milyon ton olacaktır ve yirmi yıl sonra elimizde kalacak olan kimyasal atık miktarı asitlenmiş dekapaj toprağıyla birlikte yaklaşık 13 milyar tondur. Bu atığın Türkiye'deki çevre yasalarına uygun olarak nihai uzaklaştırılması için gereken harcama 18 trilyon dolardır." diyor. Hocanın yaptığı basit bir hesaplama.

Şimdi, böylesi bir madencilik faaliyetini siz stratejik yatırım olarak görüp buradan ona değer kazandırmaya çalışırken aslında geleceğimizi, toprağı, suyu, havayı kirletmenin dışında geleceğimizi ekonomik anlamda da çok büyük bir belanın içerisine sokma yoluna gidilir diye düşünüyorum. Yani bir yandan devletin hakkı ortalama yüzde 4, öbür taraftan ortaya çıkan ekonomik boyutu, bunun getireceği zararın ekonomik boyutu üzerinden kalkabileceğimizin çok çok üzerinde.

Şimdi, tabii, bunların yanı sıra şunu da söylemem lazım: Şimdi, bu şirketlerin, sigorta şirketlerinin birleştirilmesi, kamu bankalarının emeklilik, yaşam sigortaları neyse, birleştirilerek konsolidasyon üzerinden yol yürünmesi gibi... Tabii bu da rekabetin sağlanması, rekabet koşullarının sağlanması açısından ne kadar doğru bir süreç evrilir, bunu sizler çok daha iyi bilirsiniz.

Şu İstanbul Finans Merkezi Projesi'yle ilgili resimler koymuşsunuz, gökdelenler “İşte burası İstanbul Finans Merkezi olacak.” diye. Ben çok iyi hatırlıyorum, Cumhurbaşkanımız Sayın Erdoğan zamanında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanının görevinden ayrılması talebinde bulunduğu “İstanbul’u betonlaştırıyoruz.” gibi bir ifade kullanmıştı, hatta “İstanbul’a ihanet ediyoruz.” dediği bir ifade vardı, oysaki burada daha da ihanetin boyutu büyüyecek gibi görünüyor bu finans merkezi projesinde görünen o devasa yapılar, beton bloklar üzerinden.

Bakın, siz şirketin tabii ki yol haritasını şirketin amacına uygun olduğunu düşündüğünüz projelerle büyümek ve daha çok buradan değer yaratmak çabası içerisinde belki; doğrudur, buna inanmak istiyorum ama bunu yaparken... Şimdi, ilgili yönetmelikte “Danışma Kurulu kurulur.” deniliyor. Bu eleştiri olarak da getirilmiş denetim raporunda. Danışma kurulunun oluşturulması, şirket nezdinde bir danışma kurulunun oluşturulmasını öneriyor rapor. Danışma kuruluna siz neyi danışacaksınız o durumda? Siz “Her şeyi biz iyi yapıyoruz.” diyorsanız danışma kurulu ne işe yarayacak? Eğer danışma kurulundan bu yatırım projelerinin karar aşamasında yarar ve fayda sağlayacak ve doğru yol izleyebilmek adına ihtiyaç duyuyorsanız o zaman bir an evvel kurun. Yani Sayın Genel Müdürüm, siz dediniz ya “Bazı şeyler yerli yerine otursun, ondan sonra kuracağız.” diye bir açıklama yaptığınızı ifade ettiniz. İlk yapılması gereken şeylerden birisi bu kararlar alınırken doğru kararların alınabilmesi ve alınan kararın da doğru yolda sürdürülmesi adına danışma kuruluna ihtiyacınız var. Bu, denetim raporunda birçok yerde geçiyor, önemli bir mevzuat aykırılığına rastlanmadığından ya da önemli bir husus bulunmadığı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

Mesela bağımsız denetim raporuyla ilgili eleştiri konusu yapılacak önemli bir husus bulunmadığı veya “Bir husus var ama önemli değil.” denen demek ki birçok husus var ya da “Önemli bir mevzuata aykırılığa rastlanmadığından...” deniyor, ya “Aykırılığa rastlanmamıştır.” dersiniz ya da “... rastlanmıştır.” dersiniz, mevzuat aykırılıkları bunlardır, bunların düzeltilmesi gerekir. “Önemli bir mevzuata aykırılığa rastlanmadığından...” ifadesi bana çok genel geçer bir ifade gibi geliyor. Bu raporların ikisinde de, 1 ve 2 no.lu raporların ikisinde de bir taşınmaz listesi var, bir sayfası var “O taşınmazla ilgili mülkiyeti hazineye ait Antalya, Aydın, İstanbul, Isparta, İzmir, Kayseri ve Muğla’da bulunan bazı taşınmazların tahsislerinin kaldırılarak Türkiye Varlık Fonuna devredilmesi kararlaştırıldı.” denen bir çizelge var. Burada Antalya’nın yarım kalmış listesi var ama diğer iller, burada sıralanan illere ait taşınmazlar yok, Sayın Genel Müdürüm, bunları da ben, eğer takdir ederseniz sizlerden rica ediyorum.

Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Arı, buyurun lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, Değerli Genel Müdürümüz, milletvekili arkadaşlarımız; benden önceki konuşmacı arkadaşlarımızın değerlendirmelerine ben de iştirak ediyorum. Öncelikle onu ifade edeyim.

Şimdi, önceki denetim raporunda 2017 yılını değerlendirmiştik, şimdi de 2018 yılını. “2017 Yılı Raporu”nda Türkiye Varlık Fonu Anonim Şirketinin, şirket tarafından kurulacak diğer şirketlerin, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu bünyesinde kurulacak alt fonların 2017 yılı bağımsız denetimine ilişkin hazırlanmış 5/7/2018 tarihli ‘Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Teftiş Kurulu Raporu’nun Denetim ve Danışmanlık Hizmetleri Alımı Kapsamında Yapılan İşlemler’ alt başlığının ilk paragrafında yer alan 2017 yılında ihdas edilen ve faaliyetlerine başlayan Türkiye Varlık Fonu, inceleme dönemimiz itibarıyla ‘bağımsız denetim’ ‘hukuki danışmanlık’ ve ‘diğer danışmanlık’ başlıkları altında yekünü 9 milyon 159 bin 891 TL olan danışmanlık hizmeti satın almıştır. Meskûn hizmetlerin 3 milyon 83 bin TL’si bağımsız denetim giderlerinden, 2 milyon 356 bin 67 TL’si hukuki danışmanlık giderlerinden, 3 milyon 720 bin TL’si ise diğer danışmanlık giderlerinden teşekkül etmektedir.” şeklinde bir açıklama vardı. Ben daha öncesinde de sordum, bu danışmanlık hizmetleri hele hele faaliyete daha geçmemiş bir şirket var iken, aktif olmamış, herhangi bir işlem yapmamış olan bir şirket varken yani adı “Varlık Fonu” olmakla beraber bir yerlere fonlama yapan bir kurum niteliğinde yani 9 milyon 159 bin 891 liralık danışmanlık hizmeti satın alınmış Sayın Genel Müdürüm. Bakın, bunun 3 milyon 83 bin TL’si bağımsız denetim giderlerinden, 2 milyon 356 bin TL’si ise hukuki danışmanlık... Şimdi, biz yılların avukatıyız, böyle bir danışmanlığı, çalışmayan bir şirketin 2 milyon 356 bin 67 TL’lik nasıl bir hukuki danışmanlık aldığını çok merak ediyoruz. Yine, bununla ilgili mükerrer ödemelerden bahsedildi. 2017 yılında sadece fon olarak faaliyette bulunmuş ama bir şirket olarak faaliyeti olmamış bir şirket için 2 milyon 356 bin TL tutarında hukuki danışmanlık hizmetinin hangi ihtilaftan alındığını sormuştum. Yine, diğer danışmanlık hizmetlerini de aynı şekilde sordum. Şimdi, bu sorularımı burada sordum, bir cevap alamadım ve akabinde bunu Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı tarafından cevaplandırılmak üzere yazılı soru önergesi hâline getirdim. Şimdi, son detayını okumadığım bu sorular yani kısacası çok abartılı gelen danışmanlık hizmetleri totali 9 milyon 159 bin 891 TL... Dedik ki bu danışmanlık hizmetleri önce hangi amaçla satın alınmış, neler danışılmış ve özellikle de hukuki ihtilaf var mıdır, varsa hangi hukuki ihtilaf karşılığında bu 2 milyon 356 bin TL ödenmiş, çok merak ettim tarzında bir yazılı soru önergesi verdim. Bakın, yazılı soru önergesine gelen cevabı okuyorum Değerli Komisyon Başkanım, milletvekili arkadaşlarım ve sayın bürokratlarımız, gelen cevabi yazıda: “Türkiye Varlık Fonu 19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında faaliyetlerini yürütmektedir. Fon bağımsız denetime tabi olup denetim usulü mezkûr kanunun 6’ncı maddesinde yer almaktadır.” Yani tabiri caizse dalga geçilen veya sorulan sorunun nokta kadar alakası olmayan bir cevap, cevap da değil. Sayın Başkan, size de takdim edeyim yani bu Meclisin ve Komisyonun, yasamanın saygınlığıyla gerçekten örtüşmeyen bir yazılı cevap olduğunu size ifade etmek istiyorum. Bizim sorduğumuz sorulara bakın değerli arkadaşlar, gelen cevaba bakın. Şimdi, Sayın Genel Müdürümüz geçen yıl denetimler sonucunda herhangi bir zararın olmadığını ifade etmişti, ben de yine aynı soruların devamını sormak istiyorum. Şimdi, önceki rapor 2017, şimdi 2018. 2018 denetiminde 2017’de dikkat çekilen hususlarla ilgili neler yapıldı? Orada sorgu olarak geçen hususlarla ilgili bir işlem yapıldı mı? Bu konuyla ilgili bir açıklık yok raporunuzda. Örneğin, 2017 raporunda mükerrer ödemeden bahsedilmişti, bu denetimle ilgili ödenen paralarla ilgili mükerrer ödemelerden bahsedilmişti. Şimdi, raporunuzda bu mükerrer ödemelerle ilgili ne gibi bir işlem yapıldı? 2017 raporunda bu mükerrer ödemeler yönünden davalar açılması ve geriye alınması için yasal girişimlerde bulunulması gerektiği açıkça raporda yazılıydı. Şimdi, aradan bir yıl geçtiğini konuşuyoruz yani 2017’den 2018’e geçtiğimizi düşünüyoruz şu an. Bu durumda 2018’de siz 2017 denetim raporuyla ilgili hangi işlemleri yaptınız, bu mükerrer ödemeden kaynaklı ne gibi yasal girişimlerde bulunuldu ve sonucu ne oldu? Bakın, sonucu ne oldu? Çok önemli. Eğer mükerrer ödeme, bırakın fazla ödemeyi geçtim yani abartılı tarihte yani ben böyle bir abartılı

denetim, vergisi ödenmiş olan para, çalışılmayan, faaliyette bulunmayan bir şirket için ödenmiş hukuki danışmanlıklar, yani böyle bir şey, akla ziyan işler. Hadi, onları geçtim ama sizin raporunuzda mükerrer ödemediğinizden bahsettiğinize göre bu mükerrer ödeme geriye tahsil edildi mi, edilmedi mi? Önce onu öğrenelim, eğer edilmediyse bu mükerrer ödemeyi yapanlar hakkında ne gibi işlemler yaptınız? Herhangi bir zimmet çıkardınız mı? Ne yaptınız? Bunları da tabii ki öğrenmek istiyoruz çünkü burada ciddi bir kamu zararı olduğunu açıkça görüyoruz değerli arkadaşlar.

Son olarak şunu da söyleyeyim, Sayın Genel Müdürümüz aslında çok güzel bir giriş cümlesi söylemişti sunumunda, dedi ki: “ Ülkemizde 1926’da işte, dokumayla ilgili sıkıntılar olduğunu ve bu anlamda da dönemin bakanı tarafından da bir Sümerbankın oluşturulduğunu ve bu Sümerbankında ilk varlık fonu niteliğinde olduğu...” Ben yanlış anlamadıysam, öyle bir cümle sarf ettiniz. Gerçekten de cumhuriyetin ilk kurulduğu günlerden itibaren ülkemizin kalkınmasına o günün kıt koşulları içerisinde, cumhuriyetimizin ilk dönemlerinde, Sümerbank dâhil çok sayıda bu ülkenin bu günlere gelmesine katkı koyan kurumlarımız vardı Sümerbank başta olmak üzere, diğer kurumlar da dâhil. Şimdi, Sümerbank başta olmak üzere, benzer nitelikte, Varlık Fonu niteliğinde sayabileceğimiz çok sayıda bizim kurulmuş fabrikalarımız, işletmelerimiz, değerlerimiz vardı kısa öz. Şimdi bunların yerinde neler var, bu kurumlarımız aynı şekilde varlığını koruyor mu, korumuyor mu? Hangi dönemde bu varlıklarını kaybettiler? Bunu da aslında kamuoyu takdiriyle, kamuoyuyla paylaşmak istiyorum. İşte, şimdi, siz birçok şu an para eden, kazanan kurumları Varlık Fonuna bir taraftan almaya çalışırken işte, cumhuriyetimizin kuruluşundan bugüne ülkemizin kalkınmasına katkı koyan birçok kurumun maalesef bugün olmadığını hep birlikte görüyoruz. İşte, sizin sunumunuzdan da bunun ne kadar önemli olduğunu da burada görebildiğimizi ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Kuşoğlu, buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Demin unuttuğum bir konuyu açıklayacağım. Sayın Genel Müdürün açıklamaları sırasında bazı Meclis üyelerinin ya da kişilerin bazı açıklamalar yaptığını, Türkiye Varlık Fonunun kredi verdiğini söyledi. Bizim Komisyon üyelerimizden hiçbirisinin böyle bir açıklaması yok. Rapor ellerine geçtikten sonra bu toplantıya kadar hiçbir şekilde açıklama yapılmadı, hiçbirimiz açıklama yapmadık. Ancak burada sorulan sorulardan sonra böyle bir açıklama söz konusu olabilir. Komisyon üyelerimizin böyle bir açıklaması yoktur, onu özellikle belirtiyim.

Diğer bir konu, Sayın Sındır Hocam belirtti. TFRS’ye göre ya da başka bir metotla mali tablolar düzenlenirken personel giderleri her hâlükârda gösterilmesi lazım yani detaylı olarak giderlerin de gösterilmesi lazım. Ben mali tabloları isterken aslında o amaçla istedim. Giderleri detaylı olarak görebilsek memnun oluruz.

Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN - Teşekkür ediyorum.

Sayın Paylan...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, ben de sorularımdaki notu bulamamıştım ama birkaç soru ekleyeceğim, teşekkür ediyorum.

Şunu soracağım başta: Şimdi, bir orta vadeli programımız vardı biliyorsunuz, orta vadeli plan ve bu, çöktü yani şimdi bütün veriler, bu 2018’de yaşadığımız sorunlar, geçen yıl yaşadığımız meseleler, bu yıl yaşadığımız kriz, corona krizi derken bütün rakamlar değişti. Yeni Ekonomik Programa baktığımızda -YEP’e baktığımızda- oradaki rasyolar da artık biraz tutmuyor, hiçbir rakam. Yeni bir plan ortada yok. Ya ben merak ediyorum, Sayın Bakan burada olmadığı için... Yani siz de görüyorsunuzdur, gelip buraya hesap vermiyor Sayın Bakan. Corona sonrası bir görüşelim, sorunları konuşalım. “Yeni Ekonomik Programı nasıl görüyorsun, orta vadeli programı nasıl görüyorsun?” diye sormak istiyoruz ama soramıyoruz, belki siz bilirsiniz çünkü çok önemli şeylerden bahsediyor: İşte şunu yapacağız, maden konusunda, petrokimya konusunda, finans merkezi... Türkiye’nin geleceğini belirleyecek stratejik konulardan bahsediyorsunuz. Bunların hepsinin bir plan çerçevesinde yapılması lazım değil mi? Yani bir plan vardır, program vardır, hedefler vardır, bu hedefler doğrultusunda bakanlıklarla uyum vardır, bürokrasiyle...

Ya, şimdi şöyle ki siz mesela “Afşin Elbistan’dan kömür çıkaracağız, yakacağız.” diyorsunuz. Türkiye’nin enerji ihtiyacı konusunda bir plan var mı mesela elinizde? Hani 2023’te şu olacak, bu olacak diyorduk, 500 milyar dolar ihracat, 2 trilyon dolar ekonomi. E, şimdi biz 700 milyar dolarlık bir ekonomiyiz. Hangi plana hangi hedeflere göre çalışıyorsunuz, bunu merak ediyorum. Sizin elinizde var mı rakam? Bizde yok. Hangi hedeflere göre çalışıyoruz çünkü YEP de çöktüğü için bilmiyoruz. Yani Afşin Elbistan’dan gerçekten kömür çıkarıp yakmaya ihtiyacınız var mı? Mesela bir sorudur, değil mi? Hani veya onu güneş santrali mi yapmak diyelim ki stratejiktir, yoksa kömür mü yakmak stratejiktir? Neye göre çalıştığımızı çok merak ediyorum. Petrokimyada olsun, diğer konularda olsun, hangi plana, hangi hedeflere göre çalışıyorsunuz? Lütfen bizi bilgilendirin, çok merak ediyorum, biz bilmiyoruz çünkü.

İkinci sorum şu: Birkaç ay önce şirketlere hâkim olmakla ilgili bir kanun düzenlemesi yaptık, Sayın Zafer Bey burada beraber tartıştık üzerinde ama sonra corona çıktı. İşte, bir sürü dengeler, çalkantılar oldu küresel finans sisteminde de. Şimdi, siz bu kararı... Yani corona günlerinde çıkarmıştık sanırım onu değil mi? Burada maskeliydik değil mi, yanlış hatırlamıyorum. Corona günlerinde o yetkiyi verdik yani.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Değildik.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Maskeli değil miydik ya? Evet, maskeliydik.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Öyle mi, maskeli miydik? Peki, peki.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Yani, yakın zamanda çıkardık. Şimdi, bu hâkim ortak olma meselesinde o gün de tartıştık ama üzerinden zaman geçti. Yani, nasıl uygulayacaksınız? Hangi kriterler, kriterleri belirlediniz mi mesela? Bu konuda ciddi kaygım var. Yani, sonuçta Türkiye’nin kaynaklarının nasıl kullanılacağına dair eminim, benim de seçmenlerimizin de kaygıları vardır çünkü tüyü bitmemiş yetimin hakkı diyoruz. Şimdi, düşünün ki size şöyle bir yetki verdik, çok hayati bir yetki, binlerce oyuncu var Türkiye’de. Siz orada bir tanım yaptınız, dediniz ki “Büyük stratejik” falan filan ama o her türlü esnetilebilir o yetki. Diyelim ki 10 oyuncu var, 1’i zora girdi bir sektörde. Siz onu stratejik görüp veya siyasetin baskısıyla bir şekilde, -talimatıyla diyelim- başka bir şekilde Cumhurbaşkanı, Fonun Yönetim Kurulu Başkanı yani “Şu şirketi kurtar.” dedi diyelim ki. Bir, bununla ilgili şeffaf, açık kriterler ortada yok. Şimdi, siz ne zaman bu konuda devreye geçeceksiniz? İki, hangi kriterlerle devreye geçeceksiniz? Bunu ne zaman kamuoyuna açıklayacaksınız yani bizlere, milletin vekillerine ya da millet ve kamuoyuna? Çünkü kamu kaynağı kullanacaksınız, bunu çok merak ediyorum, bu çok önemli.

Diğer bir mesele, bu bankalara sermaye aktarılması konusunda sizin üzerinizden... Biliyorsunuz, kamu bankalarına İşsizlik Fonu'ndan sermaye aktarıldı. Başka sermaye aktarımları da olacak önümüzdeki günlerde. Gördük, değil mi Sayın Başkan, yeni torbada, yeni sermaye aktarımları olacak. Hani, bu anlamda özel tertip -değil mi- borçlanma kâğıtları çıkarılacak, bankalara sermaye aktarılacak. İşte, bankalar da bu kaynakları alıp ne yapacak? İşte "Ev kredisi veriyorum, araba kredisi veriyorum -bilmem ne- x şirketine veriyorum, şu şekilde veriyorum." diye krediler dağıtacak yani kamu kaynaklarını çünkü bu da sonuç olarak borçtur, kamu kaynağıdır. Şimdi, İşsizlik Sigortası Fonu'ndan da kamu kaynaklarına aktardık. Şimdi, bu kaynakların rasyonel kullanıldığına dair, kamu yararı içererek kullandırıldığına -kullanılacağına- dair bizi nasıl ikna edeceksiniz? Siyasetin etkisi olmayacağına dair, belli şirketlerin kurtarılıp... Diyelim ki hani Cumhurbaşkanının, şöyle yaptığında kurtarılacak veya böyle yaptığında batırılacak şirketler olup olmayacağını nereden bileceğiz? Burada şeffaflık yok çünkü ortada. Bu konuda ciddi şayialar da var, kamu kaynaklarının, bu anlamda siyasetin -90'lı yıllarda olduğu gibi yeniden- etkisiyle kullanılacağına dair, bunu da duyuyoruz. Belli şubelere, genel merkezlere telefonlar açılıp "Şu şekilde kredi ver, buna verme." bilmem ne şeklinde belli ifadelerin de olduğuna dair şayialar da duyuyoruz ve bu konuda gerçekten şikâyetler alıyoruz Sayın Genel Müdürüm. Bunun olmayacağına dair bizi nasıl ikna edersiniz, milletin vekillerini veya milleti, kamuoyunu?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Son olarak da Halkbanka gelebilecek muhtemel ceza hâlâ Demokles'in kılıcı gibi Halkbankın üzerinde duruyor. 20 milyar dolarlık bir banka, 1 milyar dolar değerinde şu anda; 20'de 1'e düşmüş durumda. Böyle şirketlerin değerini artırmaktan bahsediyorsunuz ya, 20 milyar dolar eden bir şirket 1 milyar dolara düşmüş, 20'de 1'ine düşmüş durumda, bu Demokles'in kılıcı yüzünden. Bununla ilgili planınız nedir? Stres testini yaptınız mı? Muhtemel ceza geldiğinde bu banka bu cezaya dayanabilecek mi? Bence dayanamaz yani eğer ki gelebilecek ceza Avrupa'dakilerle orantılı gelirse. Bununla ilgili, kamu olarak o bankanın arkasında duracak mısınız? Yani, durmak bir şekilde gerekecektir mutlaka. Nasıl bir planınız var? Nasıl bir stres testi yaptınız? Bu konuları merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, tezkere üzerindeki söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Sayın Sönmez'e söz veriyorum...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Söyleyin.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ya şunu söyleyeceğim: Şimdi, mesela Güney Kore hikâyesinden hep bahsedilir. Diyelim ki Güney Kore öyle bir vizyon koymuş, o da kamucu bir başlangıç yapmış yani bu tip sektörlerde hani kamunun bir şekilde yönlendirmesiyle, desteğiyle, arkasında durmasıyla bir Samsung yaratma hedefi olmuş, mesela Samsung'u yaratmış. Üç buçuk yıl oldu, öyle az bir zaman da değil, ben sizden olsun diye de demiyorum ama beton yapılmış -İstanbul Finans Merkezi- veya petrokimya, tamam, evvallah olabilir ama bunlar artık eski dünyanın şeyleri. Bunlar zaten olmalı. Yeni dünyaya dair biz bir Samsung, bir -efendim- bilişim anlamında, şu anlamda, bu anlamda hiçbir hayal duymadık sizden, sunumunuzda da duymadık. Gerçekten böyle hayaller kurmayacak mıyız yani sizin hayalleriniz yok mu, bunu çok merak ediyorum. Yani yeni dünyaya dair, katma değeri... Bir şirketin bütün değeri Türkiye'nin gayrisafı yurt içi hasılası kadar hani dünyada biliyorsunuz. Biz hâlâ

petrokimya ve linyit çıkarıp yakmaktan bahsediyoruz. Niye “Güneş enerjisinde dünyada öncü olacağız.” veya “Güneş pili depolamada öncü olacağız, bununla ilgili AR-GE’ye sonsuz destek vereceğiz.” diyemiyoruz? Böyle hayaller duymak isterdik. Bu konuda da eksik gördüğümü söyleyebilirim.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Sönmez, buyurun lütfen.

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; öncelikle değerli eleştiriler için çok teşekkür ederim. Hepsini tek tek not aldık. Ben yine sistematik olması açısından gruplayarak cevap vereceğim. Tüm milletvekillerimizin soruları içerisinde geçişmeler var. Konuların bir kısmı İstanbul Finans Merkeziyle alakalı, bir kısmı denetim konusuyla alakalı, bir kısmı Rusya Fonu’yla alakalı, bir kısmı borçlanmayla alakalı, bir kısmı TVF’nin yaptığı işlerin kamu kurumlarıyla çakışması konusuyla alakalı, bir kısmı devletten aldığımız borçlanmayla ilgili. Sosyal kamu faydasıyla ilgili sorular var, diğer konular var, portföy şirketlerine ilişkin sorular var. Eğer atlarsam bunların da detaylarını bir şekilde paylaşacağım.

Öncelikle şunu söylemek isterim: Ben on beş yıl tarlada çalışmış bir köy çocuğuyum, annesi babası öğretmen olan bir memur çocuğuyum. Onun için çevre, kamu faydası... Bizim bakış açımız şu: Burada 80 milyona Varlık Fonunda içilen suyun, çayın eğer hesabını biz veremiyorsak bir şekilde gece yatarken öncelikle kendi vicdanımıza sorarız. Göreve başlayalı yaklaşık yirmi ay oldu, Eylül 2018, bugün itibarıyla Haziran 2020’deyiz. Bizim amacımız Varlık Fonunu bu ülkenin gurur duyacağı, uluslararası standartlarda bir kurum hâline getirmek. Sayın milletvekilimizin Başkanlık yaptığı dönemde Merkez Bankasının uluslararası standartta yönetildiği, hazinenin yönetildiği ve sokakta “Hazine, Merkez Bankası bu ülkede neden var?” sorusunun sorulmadığı bir ülkede yaşıyoruz. Varlık Fonuyla da ilgili bugün Asya’da yürürseniz, Singapur’da, Kuala Lumpur’da, Hong Kong’da “Bizim Varlık Fonumuz neden var?” diye soran birine zaten rastlamazsınız. Bu, devlet sisteminin vazgeçilmez bir parçasıdır. Perspektif olarak da şöyle söylemek isterim: 80’lerde Reagan- Thatcher modeli, özelleştirmenin yerine, esasında bize ilkokulda öğretilen karma ekonominin yeni bir versiyonudur ve modern akademisyenler buna “girişimci devlet” diyor. Yani şöyle: Cep telefonunda gördüğünüz navigasyon “touch screen” GPRS vesaire bunların hepsi devlet yatırımlarıyla olmuş işlerdir. Bizim önceliğimiz, önce büyük konuları ele almak, oralandaki delikleri kapatmak, sonrasında da...

Teknoloji konusunu söylediniz Sayın Milletvekilim, ben bu göreve başlamadan önce Polonya’dan Orta Doğu’ya, Orta Doğu’dan Afrika’ya, Afrika’dan Kazakistan’a kadar bütün bölgede teknoloji yatırımları yapmak için çalışan, yapan bir kariyer içerisindeydim. Onun için teknoloji, eğitim, tarım gibi konular bizim öncelikli alanlarımız. Fakat öncelikle büyük konuları çözüp bunları da yavaş yavaş inşallah ben ya da ben sonra gelen ekip yerine getireceğiz, bizim bakış açımız bu.

İstanbul Finans Merkeziyle ilgili bir fotoğraf koyduk. Koyma sebebimiz de şuydu, çok naif bir sebep aslında: Konu 2019 denetimiyle ilgili olacağı için, 2019 denetiminde bunlar hangi maliyetlerden alınmış, nasıl alınmış, ne gibi yatırımlar yapılmış, hepsini tek tek söyleyeceğiz ama bilgi olarak vermek isterim ki hepsi ekspertiz değerlerinin altında, maliyetlerinin altında, iskontolarla alınmış işlemlerdir.

İstanbul Finans Merkezi Projesi şu an için faaliyette değildir, yatırımlar yaklaşık yüzde 35 civarındadır, 2022’nin birinci yarısında da bitirilecektir ve bunun için, profesyonel, dünya çapında, rekabetçi bir finans merkezi yaratmak için, finans merkezlerinde çalışmış, finans merkezlerinde iş yapmış, finans merkezlerinin kendisini ayırtıran hikâyesini kurgulamış ekipler oluşturmaya gayret ediyoruz. Hatalarımız olacaktır ama şunu söylemek isterim: Biz konuya hiçbir zaman inşaat olarak bakmadık. Ben şahsen inşaat işinden de çok anlamam. Bizim için önemli olan ekosistem. Mevzuata gelmeden önce inşaat konusunu hemen çözmemiz gerekiyordu ve orası rayına girdi. Bunun üzerine bir

katman daha koyacağız -ekosistemden önce- mevzuat regülasyonu. Yani buranın rekabetçi özelliği ne olacak? Bu coğrafya, paranın bulunduğu coğrafya. Bizans'tan bu yana bankacılık sisteminin olduğu ve bir şekilde finansal sistemin olduğu bir coğrafya. Biz o tarihi tekrardan Türkiye'nin en büyük şehrine, İstanbul'a getirip bu ülkeyi rekabetçi noktaya getirmeye çalışıyoruz. Hatalarımız olabilir ama bu işin tamamen amacı budur. Bunu Türkiye'deki ilk Varlık Fonu ofisini kuran kişi olarak söylüyorum ve o ofisin başında 3,5 milyar doları Afrika, Orta Doğu, Türkiye, Doğu Avrupa ve Orta Asya'da yöneten biri olarak söylüyorum, 14 tane şirkette yatırım yapmış biri olarak söylüyorum, Türkiye'ye de 2,5 milyar dolar getirmiş biri olarak söylüyorum, İstanbul Finans Merkezinin önemini buraya yabancı bir sermayeyi getirmiş biri olarak söylüyorum. Biz böyle bakıyoruz.

Denetim konusu... Öncelikle şunu söylemek istiyorum: Sayın vekillerimiz “Yıllık faaliyet raporu çıkıyor mu?” diye bir yorum yapmıştı. Şu an Varlık Fonu'nun “web” sitesinde zaten faaliyet raporları bütün toplumun erişimine sunulmuş durumdadır. Denetim yapılırken faaliyet raporları tam olarak tamamlanmamıştı, onun için denetim raporlarında eksik olarak bildirildi bunlar; haklı bir tespit, bu eksikliklerimizi de giderdik. Varlık Fonuna yakışır bir “web” sitesi üzerinde bugün Varlık Fonu konsolide finansallarını görebilirsiniz, Fitch Ratings raporunu görebilirsiniz, faaliyet raporlarını da görebilirsiniz ve yetki, yol haritası gibi belgeleri de görebilirsiniz.

Bizim, denetim için yapılan ek sözleşme konusu eleştirildi. Ondan önce Sayın Kuşoğlu'nun bir yorumu vardı ona bir şey yapmak için... Ben tenzih ederim, Komisyon üyesi milletvekillerimizin herhangi bir şekilde basınla konuştuğunu söylemedim, eğer yanlış anlaşılma olduysa bu konuda şahsen özür dilerim ama benim söylemek istediğim mesela gazete haberleridir “Varlık değil, borçlanma fonu” gibi haberler var. Konu, teknik bir konu. 2017'de Borsa İstanbul ve Türk Hava Yolları konsolide edilmiş, 2018'de 8 şirket daha konsolide edilerek bunların da borçları konsolide edilmiş, ilave bir borçlanma yok. Bunların zaten bilançolarında borçlar var 2017'de. Teknik bir şekilde tam konsolidasyonla beraber TFRS, UFRS standartlarında, bunlar bilançonun içine alınmış; teknik bir konu bu. Sizler zaten konuya çok hâkimsiniz onu anlatmak istedim. Denetim için yapılan ek ödeme konusu şuradan kaynaklanıyor. Biz denetimi UFRS standardında yaptırдық, bazı iştiraklerimiz bu standartta sözleşmeler yapmamıştı ve denetimler tamamlanmıştı. Yani YMM'ler vesaire üzerinden, sakın onlara karşı da bir eleştiri olarak değil... Ama mesela UFRS de şunu der: Stokların mutabakatı gerekir. Mutabakat da şudur: Bir mutabakat çizelgesi üzerinden bunu çalışma föyleriyle ispat etmeniz lazım. Eğer o YMM'de o çalışma yoksa bizim de konsolide raporumuza bunun denetçi görüşüyle yansımaları gerekiyorsa biz onun için ilave çalışma yaptık ama şunu söyleyebilirim: Bizim ödediğimiz ücret rekabetçi bir ücrettir, kendi iştiraklerimiz dâhil ödenen rakamlar. Piyasada benzer şirketlerin ödediği rakamlara bakarsanız karşılaştırmalı rakamlardan çok daha rekabetçi fiyatlarla ödendiğini görebilirsiniz. Biz burada yarından fazla indirim yaparak bu işleri yaptık.

Şartlı görüş. Şartlı görüş konusunu birkaç milletvekilimiz söyledi, haklısınız. Bu konuda, bunun listesi önümde, sizler de zaten görmüşsünüzdür. BOTAŞ, Eti Maden, PTT, TPIC gibi şeylerde bir kısım konularda... Neler bunlar? Satış sözleşmesinin paylaşılmaması, yönetim kurulu kararlarının paylaşılmaması, alım sözleşmelerinin paylaşılmaması. Mesela BOTAŞ'ta ticari sır niteliğinde gaz alım sözleşmeleri var yani bunlar devlet sırrı niteliğinde. Şimdi, burada açıkçası bu riski almak zorunda kaldık. Yani bu devlet sırrı ve devletin içerisinde bir işleyişten kaynaklandığı için denetçi şartlı görüş verdi. Ama şunu gururlu söyleyebilirim: Bu şartlı görüşler Varlık Fonunun kredibilitesini etkileyen herhangi bir negatif sonuca da ulaşmamaktadır. Neden? Çünkü bir yatırımcı ya da size borç veren biri, iki şeye bakar: Tabii ki birincisi şu anki bulunduğunuz durumdan ne kadar ileri gitmişsiniz, geçmiş hikâye olarak; ikincisi de bugünden ileriye nasıl bir vizyonla ilerliyorsunuz, çok çok önemli bir konu. Bu ikisiyle eğer karşınızdaki ikna ederseniz... Bu ülkede ben bankacılığa başladığımda 96 yılında,

İnterbank'ta uzun vadeli yatırımlar, üç ay vadeli ihracat kredileriyle finanse edilirdi. Ben yirmi yıla kadar proje finansmanı yaptım bu ülkede. Şimdi, bugün şunu söylemeye çalışıyorum: Türkiye, o günlerden bu günlere belli bir vizyonla geldi ama Varlık Fonu üç yıllık, dört yıllık bir kurum olarak her yıl üzerine koymaya çalışıyor. Yani biz 2017 denetiminden 2018 denetimine gelirken standartları daha yukarı koyduk. Mükemmel miyiz? Değiliz; üzerine bir şeyler koymaya çalışıyoruz. Bunlarla ilgili 2019 denetiminde bir kısım konunun çözüldüğünü göreceksiniz çünkü o dönemde yeni bir ekip olarak iştiraklerle ilişkilerimizi ve bazı şeyleri anlatırken de sürecin de hızlandırılmasından dolayı konular atlanmış olabilir.

“İngilizce rapor neden hazırlandı?” yorumu vardı. Çok pratik bir sebepten. Biz 1 milyar eoroluk bir kredi kullandık ve kredinin koşulu eylül ayına kadar raporun tamamlanmasıydı, tamamlanamadı; ekim ayında tamamladık. Onun için İngilizce raporu hemen, hızlıca vermek durumunda kaldık. Bu anlamda Meclise olan gereksinim atlanmış mıdır? Ben şahsi sorumluluk alıyorum burada. Şunu söylemek isterim: Varlık Fonu denetimi ekim ayında tamamlanmıştır, ocak ayında tamamlanan denetim Varlık Fonu Yönetimi AŞ'nin denetimidir yani iki ay sürede o da tamamlanmıştır. Bugün itibarıyla biz corona döneminde, sayın milletvekilimizin de söylediği gibi, neden ağustos söyledik? Çünkü o dönemde kanun yapılırken bu çok düşünülmemiş maalesef. Eleştiri olarak söylemiyorum ama pratik bir imkânsızlık var yani bizim burada hani kanunu kenarından esnetmek gibi bir niyetimiz yok ama pratik bir imkânsızlık var. Bu imkânsızlığı aşmak için o kanun teklifini getirdik. Yoksa her sene haziran ayında biz bunu zaten tamamlayamama riskiyle beraber burada tekrardan aynı tartışmayı koyacağınız ki şunu çok net söylemek isterim: Bizim denetimle ilgili hiçbir çekincemiz yok; şahsi olarak da yok, kurum olarak da yok.

Diğer bir konu, Rusya Fonu. Rusya Fonuyla ilgili biz bir “memorandum of understanding” imzaladık. Bu konuyu biraz soğutmanızın sebebi şu: Rusya Fonu hem Türkiye'ye hem de Rusya'ya yatırım yapan bir fon. Biz bu dönemde Türkiye'ye olan yatırımları öncelendirmek için bunu “slow motion” yani yavaş şekilde ilerletiyoruz. Sözleşme pazarlığı devam ediyor ama herhangi bir şekilde iptal etmedik, rafa da kaldırmadık; görüşmeler devam ediyor. Bununla ilgili şu dönemde, corona vesaire döneminde biz yurt içine yatırım yapalım istiyoruz, bundan dolayı biraz ağırdan alıyoruz Rusya Fonunu ama bununla ilgili herhangi bir negatif durumda yok, bunu da bütün şeffaflığıyla iletiyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Geçen yıl bu şartlarda mı M Oil'i imzaladınız?

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Sayın Milletvekilim, M Oil zaten önceden imzalanmıştı. Yapı şu: Şemsiye rakam 900 milyon euro, ilk dilim 200 milyon euro; 200 milyon euronun 100 milyon eurosu Rusya'ya yatırım yapılacak, 100 milyon eurosu da Türkiye'de. Buradaki durumda biz dedik ki: Bunu şu an kullanmayalım, önceliği Türkiye'ye verelim, Türkiye'nin öncelikleriyle ilgili bir şey yapalım. Bu önümüzde duruyor ve herhangi bir şekilde bununla ilgili de bir negatif durum yok.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Ama M Oil sonrası hiçbir adım atılmadı.

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Sözleşmeler “draft” olarak yani taslak olarak hazırlandı, bekleniyor. Sayın Milletvekilim ben bütün objektifliğiyle konuyu anlatmak istiyorum, konu budur.

Borçlanma konusunu anlattım yani Türkiye Varlık Fonu 2018 yılında hiç borçlanma yapmamıştır, konsolide ettiğimiz borçların hepsi iştiraklerimizin borçlarıdır. 2019 yılında da 1 borçlanma yapmıştır, bununla ilgili teminat vermemiştir, hazine garantisi vermiştir. Maddi bir teminat yok, hazinenin garantisiyle.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, Sayın Sönmez lütfen toparlayalım.

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Bunu yapmamızın sebebi de Varlık Fonu garanti olmadan da borçlanabilir ama ilk borçlanması olduğundan piyasada belli bir şeyi yakalamak için hazine garantisini aldık, hazine garantisini kaldırma planımız var.

Bu sosyal devlete uymama ve kamu sorumluluğu... Yani burada maden konusu çok geçiyor. Madencilik tarafına biz kamu başlığıyla bakıyoruz çünkü maden, esasında ilginç bir yatırım; yerele dokunuyor yani oradaki insanları istihdam ediyorsunuz, o çevreye bir katma değer katıyorsunuz.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) - Artı isyan ettiriyorsunuz, o çevredeki insanları isyan ettiriyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – O çevreyi kirletiyoruz yani aynı zamanda.

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Çok haklısınız eğer çevreye uygun yapmazsanız bu tür şeyleri... Ama dünyadaki en büyük maden yatırımcıları kimler? Kanada, Avustralya, Amerika. Bakın, üçüncü dünya ülkelerinden bahsetmiyorum. Şimdi, biz burada bu modelleri takip etmeye çalışıyoruz. Yani bizim ekibimiz, Kanada’da finansmanla ilgili nasıl bunu yaparız, çevreye uyumu nasıl yaparız...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) - Bir de Kanada kendi ülkesinde ne kadar çıkarıyor, ona da bakmak lazım.

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Çok çok haklısınız. Biz kendi ülkemizde Türkiye Cumhuriyeti’nin Varlık Fonu olarak bu kamu bilinciyle hareket etmeyi düşünüyoruz yani bunun dışında sakladığımız, gizlediğimiz bir amacımız yok. Burada, zaten, projeleri kamuoyuna açıkladıkça onun yerelde anlatımını ve sizlerle de paylaşımını yapmak isteriz, kurumumuza da davet ederek daha detaylı bilgi vermek isteriz bu konuda.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yerelin rızasını alma konusunda -mesela “Adana Ceyhan” dediniz- o yatırımı o yerel istiyor mu?

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Dört gözle bekliyor Adana Ceyhanlılar, gerçekten.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Elbistan kömür yakıtını istiyor mu?

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Oyunu kuralına göre oynarsanız hiçbir şey olmaz.

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Madende kesinlikle yerel iletişim var ama Adana Ceyhan’la ilgili size bir bilgi vermek isterim.

Sayın Cumhurbaşkanımız rahmetli Turgut Özal zamanında 1984’te bunun master planı yapılmış. Yani orada bütün parselasyon ve nasıl bir yatırım yapılacağı hakkında... Bu yeni bir konu değil yani Adana Ceyhan konusu bizim gündeme getirdiğimiz yeni bir konu değil, Türkiye’nin zaten Stratejik Master Planı’nda olan bir şey bu. Maalesef, Türkiye bu tür konuları çözmek zorunda. Ekonomide yapısal sorunlar bunlar. Ben yirmi beş yıllık finans profesyoneli olarak söyleyebilirim. Bunların çözülmesi için...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Adana Ceyhan diyorum, onların rızasını alacak mısınız?

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Kesinlikle alacağız ve yerelde orada olduğumuza emin olabilirsiniz yani şu an basında çok olmamakla beraber.

Fitch raporuyla ilgili bir soru vardı. Fitch’in web sitesinde Türkiye Varlık Fonuyla ilgili bütün detaylara ulaşabilirsiniz, bizim web sitesinde de görebilirsiniz. Double B minnig yani “BB-” ülke ratingiyle aynı şekilde bir ratingimiz var.

İştiraklerimizle ilgili sorular var. Şunu söylemek isterim: Kamu bankalarımız regüle bir sektörde çalışıyor yani BDDK'nin regüle ettiği, yönetim kurullarının kendi bağımsızlığında çalıştığı. Varlık Fonu, bu anlamda, şirketlerin sahibidir, ekonomik fayda sahibidir, beraber, ortak çalışır ama bu kurumların da kendi başlarına sorumlulukları ve yetkileri vardır.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Rekabete etkisi nedir?

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Sayın Milletvekilim, rekabetle ilgili konu esasında şu, bizim burada bakmaya çalıştığımız şey şu: 21 milyar TL sermaye koymamızın mesela, Halkbanktaki etkisi şu: Bir bankanın çekirdek sermayesini, “core capital”ını nakit olarak 7 milyar artırmamız o bankanın her türlü değerini artırır, yatırımcı nezdinde de artırır, şeyde de artırır. Bankacılık sektörü açısından da daha güçlü bilanço... Çünkü finansal kuruluşlar bilançolar üzerinden değerlendirilir ve güçlenir. Sermayesini artırdığımız bir banka da daha fazla kredi verecektir, daha fazla büyüyecektir.

Özel sektörle çalışmasının sebebi şu: Özel sektörümüzün kredi büyümesi son dönemde kamunun gerisinde kalmıştır. Bu, dönem dönem bazen özel sektör, mesela 2008 sonrası dönemde proje finansmanlarıyla özel sektör ilerlemiştir. Burada bir mevsimsellik yani “cyclically” var. Yani dönem dönem özel sektör bankaları öne geçer ve bir şekilde durmaya başlar, sonrasında kamu girer. Bu esasında bir gelgit durumu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu sefer öyle bir girdi ki kamu yani...

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Şöyledir, onu söyleyeyim ben: Farklı bir muamele içerisinde olunursa o zaman rekabeti bozucu bir şey olur ama sermaye artırımı, neticede kamunun. Ben o noktada bir sıkıntı görmüyorum açıkçası rekabet açısından.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Daha önce sübvansiyon şeklinde verilirken zarar eden bankaların zararının telafi edilmesi için mi kredi verildi yoksa bankanın sermayesi zaten vardı da daha fazla kredi verilmesi için mi verildi? Bunları bilmiyoruz ki.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Lütfen tamamlayalım.

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Sayın Bakanım, son bir not olarak da 2017'deki mükerrer denetimle ilgili bir yorum vardı. Toplam rakam –arkadaşlarım tekrar bana verdi- 3,2 milyonun 1,6 milyonu –yani yarısı- iade faturayla geri alındı yani bu mükerrer denetimle ilgili. Sulh yoluyla çözdük bunu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – KPMG mi?

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Yok, Deloitte. DRT Denetimle ilgili.

2017 denetiminde bunu da... İade fatura da önümde yani isterseniz size de tevsik edebilirim bir şekilde.

O anlamda da biz, gerçekten, maliyetlere çok dikkat etmeye çalışıyoruz, atladığımız konular vardır mutlaka.

Cevap veremediğim konuları da yazılı olarak sizlere ileteceğim çünkü bazı detaylar var, hepsine değinme şansım olmadı.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Buyurun Garo Bey.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakın, biz burada yaklaşık dört saat boyunca konuştuk Komisyon üyeleri olarak ama Sayın Genel Müdürümüze çok az süre verdiniz.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Yirmi beş dakika konuştu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yirmi beş dakika olabilir ama biz sorularımıza bir cevap alamadık.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – “Diğer kısımlarını yazılı olarak vereceğim.” diyor. Sizin sorularınızı özellikle cevaplandırdı Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yok, yok, benim sorularımda çok eksik var ama sağ olsun, cevaplamaya çalıştı. Yani bir saat belki ara verip gerekirse... Mesela, hangi plana, hangi programa göre bu yatırımlar oluyor, bir de şirket kurtarma meselesi. Bunlar kritik şeyler Sayın Başkan, böyle kestirip getirmeyin. Bir on beş yirmi dakika daha verin, dinleyelim, cevapları alalım.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Hayır, söyleyeceğini söyledi.

Zafer Bey, söyleyeceğiniz ilave bir şey var mı?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İlave değil, soruların çoğu duruyor.

Mesela, bu şirket hangi plana göre çalışıyor? Bir de şirket kurtarma meselesi.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Teşekkür ediyorum.

Lütfen tamamlayınız.

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Sayın Bakanım, sayın milletvekillerim; tabii, ben kendi sorumluluk alanımla ilgili konulara yorum yapmaya çalışıyorum. Yani burada benim şeyi bir söylemem lazım, belki bu konuda da biraz yorum oldu, onu sorumluluk açısından söylemek istiyorum.

Milli Piyango ve at yarışlarıyla ilgili konu: At yarışlarında kaç kişi çalışıyor sayın milletvekilim, biliyor musunuz? Bugün, haralarda 75 bin kişi çalışıyor. Bakın, bunlar da genelde doğu kökenli vatandaşlarımız, aileleriyle beraber en az 500 bin kişilik bir nüfustan bahsediyoruz. Bizim burada iki tane amacımız var. Birincisi, bu lisanslar kuruluşunda Varlık Fonuna devredilmiş. Devredilmesinin sebebi, buradan bir değer yaratılması ama sizin anladığınız şekilde değil. Şunu söylemek istiyorum: At yetiştiriciliği kültürel olarak bu toplumun içinde olan ve at yetiştiriciliği ile at bahsi yan yana yürüten işler. Yani bunu öldürürseniz bu ölüyor. Bakın, at yetiştiriciliği sektöründe yaklaşık 500-600 bin kişilik bir nüfusu besliyor bu ülke. Çok büyük bir kamu bilinci var orada. İkincisi, 40-50 milyar TL'nin üzerinde –belki bazı rakamlara göre bunun 2 katı kadar- kayıt dışı bahis var bu ülkede. İddaa'da olan modelin aynısını biz yapıyoruz. Yani Milli Piyangoyu satmadık at yarışını da satmayacağız. Bunun sahibi Türkiye Varlık Fonudur. Kırk yedi yıl kadar daha –kırk dokuz yıllığına devredilmiştir, iki yıl geçmiştir- bizedir. Bunun işletmesini sadece özel sektöre veriyoruz ama -ben tarla çocuğuyum- “icara vermek” anlamında diyebilirsiniz bunu. Tarla sizin, birisi sizin adınıza işletiyor, şeyi getiriyor. Konunun özeti budur. Ona da bir yorum yapmak istedim.

Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim; tekrar çok çok teşekkürler.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Belki 50 bin kişi ekmek yiyor ama orada milyonlarca insan da kumar oynuyor. Yani bu sektörü büyüttmeyi...

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Sayın Paylan, şöyle bir şey yapalım bence: Uygun bir ortamda, Kültür ve Turizm Bakanlığına yaptığımız ziyaret gibi bir ziyaret edelim, daha detaylı, böyle üç dört saat geniş bir bilgi alalım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, bakın, kritik bir konu var. Bu, şirketlere hâkim ortak olma konusunda -kayıtlara geçsin diye söylüyorum- buradaki kriterleri, dediğim gibi, bunu açıklamalısınız.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Arkadaşlar, SPK’nin yetkisinde olan bir husus.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, hayır, Varlık Fonunun yetkisinde.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Hayır, hayır, birleşme, şeyler, SPK...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, birleşme değil, stratejik sektörlere, şirketlere hâkim ortak olma konusunda yetki verdik yasayla Varlık Fonuna. Bununla ilgili henüz kriterleri açıklamadı şeffaf bir şekilde.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Son sözünüzü alalım, kapatalım.

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ AŞ GENEL MÜDÜRÜ ZAFER SÖNMEZ – Sayın Bakanım, sayın milletvekillerim; oradaki detay şu: Hâkim ortak olma değil, esasında, kontrolü almak ya da kontrolü paylaşmak. Yani kontrolü şöyle de paylaşabilirsiniz: Mesela, şirketin yüzde 60’ı sizin, bana yüzde 20’sini verirsiniz, ikimiz bir ortaklık sözleşmesi tahtında -çoğunluk sizde olur, azınlık bizde olur- kontrol edebiliriz. Yani bu tür şeyler. Bunlarla ilgili süreçler, işlem gizliliği devam ediyor yani yaptığımız bazı süreçler var. İşlem gizliliğini bir şekilde kamuya açıklayabilecek noktaya geldiğimiz gün zaten kamuyu aydınlatma platformuna gerekli açıklamaları yaparak bu süreçleri anlatacağız. Bununla ilgili sizlerden özür dilerim ama süreç esasında kanun değişikliğiyle ilgili. Süreçle ilgili çalışmalar devam ediyor, o olgunluğa geldiğinde, kamuoyuyla paylaşılacak olgunluğa geldiğinde tabii ki KAP’a ve Sayın Bütçe Başkanlığına da iletacağız.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Genel Müdürüm bakın, bununla ilgili kriterleri şeffaf bir şekilde açıklamalısınız. Ben tabii ki “Hangi şirketleri ne yapıyorsunuz, ne görüyorsunuz?” açıklayın diye beklemiyorum ama kriterler şeffaf olarak açıklanmalı. Hangi kriterlere göre ortaklık yapar, o önemli. İlkeleri ve kriterleri açıklarsanız daha az eleştirilirsiniz. “Şeffaflık” dediniz ya, bu çok kritik.

Diğer mesele, kamu bankalarındaki hâkim durum, sigorta meselelerindeki birleşmeler, bütün bunlar nasıl etkileyecek? Bütün bunlarla ilgili daha doyurucu cevapları -herhâlde Sayın Başkan size süre vermeyecek- en azından yazılı olarak bize verin ama süre verseydi keşke bize anlatsaydınız, böyle çok daha iyi olurdu. Bankalara sermaye aktarımı meseleleri var yani bunların piyasa bozucu etkilerinin ne olacağına dair... Hangi plana göre bu yatırımları yapıyorsunuz, yapacaksınız? OVP’yle, YEP’e döndü. Neye göre yapıyorsunuz, hangi plana göre yapıyorsunuz?

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Yapamıyorlar.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bütün bunlarla ilgili daha doyurucu...

Süre olmadığı için, anlıyorum, sizi eleştirmek için söylemiyorum.

Sayın Başkan, yazılı cevaplarımızı istiyoruz.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, böylece 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Uyarınca, Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi ile Türkiye Varlık Fonunun 2018 Yılı Mali Tabloları ve Faaliyetleriyle İlgili Denetim Raporlarının Sunulduğuna Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi görüşmeleri tamamlanmıştır. Şehirler için 17 Haziran 2020 saat 17.00’ye kadar süre veriyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan,...

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Yazılı görüşleri de eğer aktarabilerseniz memnun olurum.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – 17 Haziran...

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – 17 Haziran, evet.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Biraz daha süre verseniz iyi olur çünkü bu ara kalabalığız. Yani, bir zararı olmaz en azından.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Efendim, şerh zamanını biraz kaydırın ya.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Biraz kaydırın.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – İyi, tamam. Ne zaman...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Size bırakıyorum.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – 21 Haziran saat 17.00'ye kadar.

Özellikle Sayın Başkana, ekibine, daha önceki Yönetim Kurulu Başkanımıza, Yönetim Kurulu üyemize, sayın hocamıza, Bakan Yardımcımıza ve tüm arkadaşlarımıza huzurlarınızda çok teşekkür ediyorum. Zafer Bey'in de güzel sunuş ve cevapları için teşekkür ediyoruz ve böylece birleşimi kapatıyorum, yarın görüşmek üzere.

Kapanma Saati: 19.33

